

www.bastinaobjave.com

BRAK I MORAL U ISLAMU

Sejjid Muhammed Rizvi

Sa engleskog prevela: Nataša A. Jevtović

UVOD

A. ZAŠTO OVA KNJIGA?

Pisci obično ne moraju da opravdavaju svoju temu. Ako misle da će ono što pišu biti od koristi ljudima u njihovom svakodnevnom životu ili u intelektualnoj radoznalosti, onda oni ne osjećaju potrebu da opravdaju svoje djelo. Knjiga koja je pred vama ima oba ta cilja: korisna je i zadovoljava intelektualnu radoznalost. Ali, postoje mnogi ljudi, čak i među muslimanima, koji misle da je seks tabu tema u svim religijama. Zbog toga izgleda veoma primjereno da počnemo sa pitanjem: da li je diskusija o seksualnom moralu dozvoljena u Islamu? Da bi odgovorio na ovo pitanje, čovjek mora da razmotri definiciju religije sa islamske tačke gledišta. Ko je god izučavao Islam makar i površno zna da je 'religija' po islamskoj definiciji 'kompletan sistem života' koji obuhvata sve aspekte ljudskog života - od dana kada se ljudsko biće začne u materici do dana kada se on ili ona položi u zemlju. Islam se ne bavi samo duhovnim uzdizanjem ljudskih bića, on se jednako bavi i njihovim materijalnim i fizičkim dobrobitima. Islam vodi svoje sljedbenike u stvarima finansijske i ekonomske prirode, a takođe i u moralnim i ličnim sferama ljudskog života. U moralnim i ličnim stvarima, Islam ima specifične odrednice i pravila koja se tiču ishrane, higijene, načina oblačenja, kao i pravila o zasnivanju bračne zajednice, razvodu i nasljeđivanju. Islamski bračni zakoni se ne zaustavljaju na tome što objašnjavaju kako i koga treba oženiti, oni se takođe bave seksualnim moralom ljudskih bića. Kao što ćemo vidjeti u narednim poglavljima, o tom seksualnom moralu se govori u Kur'anu, a veoma otvoreno su o njemu diskutovali Poslanik, s.a.w.s., i članovi njegove porodice, Ehlu-l-bejta. Zbog toga niko ne bi trebalo da sumnja u dozvoljenost otvorene diskusije o seksualnom moralu u Islamu.

To je, dakle, osnovna dozvola koju je Islam dao o razmatranju seksualnog morala. Ali, ovo objašnjenje nekim ljudima neće biti dovoljno, i oni će mi postaviti sljedeće pitanje: 'Da li je potrebno diskutovati o seksu?' Postoje tri razloga zbog kojih je nužno diskutovati o seksualnom moralu. Prvi razlog se odnosi na sve muslimane, dok su druga dva razloga važna za muslimane koji žive na Zapadu, i za koje je ova knjiga prvenstveno i napisana. Prvo, svi muslimani se slažu da je dužnost svakog vjernika da slijedi šerijat - islamske zakone; a islamski zakoni se ne svode samo na molitve, post, hodočašće i ostale ritualne radnje - šerijat takođe ima i određena pravila koja se odnose na seks. Zbog toga je nužno da musliman, ako želi da u potpunosti slijedi Islam, poznaje islamski seksualni moral, baš kao što je nužno da poznaje pravila obavljanja molitvi.

Drugo, nužnost učenja islamskog seksualnog morala za muslimane koji su izloženi 'novom seksualnom moralu' zapadnog društva ne može se dovoljno naglasiti. U ovom trenutku, propagatori novog seksualnog morala promovišu svoje ideje svim raspoloživim sredstvima komunikacije: knjigama, časopisima, televizijom, filmovima i video kasetama. Muslimani koji žive u zapadnom svijetu su, na ovaj ili onaj način, izloženi neislamskim seksualnim normama Zapada. (Ovo je blago rečeno: zapravo su čak i muslimani koji žive na Istoku izloženi zapadnjačkom načinu života!) Zbog toga je apsolutno nužno da oni upoznaju islamske poglede o seksu kako bi mogli da žive islamski život.

Treće, djeca u zapadnjačkom društvu imaju pristup seksualnom odgoju koji je ranijim generacijama bio nezamisliv, i zbog toga je za današnje roditelje veoma važno da budu svjesni toga šta je dozvoljeno a šta ne po ovom pitanju. Samo će informisan roditelj musliman biti u stanju da se odgovorno i na pravi način suoči sa ovim problemom. Navedeni razlozi bi trebalo da budu dovoljno opravdanje za ovu knjigu onima koji, kako Kur'an kaže, imaju 'srce ili budno slušaju'.

B. SEKSUALNI ODGOJ

Treći razlog koji je spomenut ne znači nužno da se ja potpuno slažem sa načinom na koji se pristupa seksualnom odgoju u zapadnjačkim školskim sistemima. Ne smetaju mi osnovne ideje da djecu treba obrazovati po pitanju seksa. Ali, ne slažem se sa starosnom granicom kod koje seksualni odgoj počinje, ni sa temama koje se obrađuju. Ovaj problem sam po sebi zaslužuje detaljno razmatranje koje ne spada u okosnicu moje sadašnje knjige. Ipak, ukratko ću navesti svoje mišljenje o ova dva problema:

Starosna granica: Seksualni odgoj trebalo bi da započne sredinom tinejdžerskog doba, kada djeca postanu seksualno zrela. Cilj seksualnog odgoja u ovoj dobi trebalo bi da bude sljedeći: treba pomoći djeci da shvate da su odgovorna za korišćenje svojih seksualnih organa. Treba ih naučiti kako da se nose sa seksualnom napetošću. (Ali, kada se osvrnemo na proporcionalno visok stepen seksualnog zlostavljanja djece u zapadnom svijetu, što pokazuje do kojeg je stepena opao njegov moral, spreman sam da prihvatim i programe za malu djecu koji imaju za cilj da ih informišu o tome kako se mogu zaštititi od seksualnog zlostavljanja. Ali, po mom mišljenju, takvi programi ne spadaju u seksualni odgoj i ne mogu se odnositi na našu sadašnju diskusiju.)

Teme: U ovom prijemčivom društvu, cilj seksualnog odgoja je više spriječavanje neželjene trudnoće i seksualno prenosivih bolesti, dok nije učinjen nikakav ozbiljan pokušaj da se mladima da do znanja koje su prednosti čistote i apstinencije prije nego sklope brak. To nije samo zbog sekularne i liberalne prirode zapadnjačkog društva, nego i zbog njegove potrošačke ekonomije. Ako seksualni odgoj služi samo zato da bi se spriječila trudnoća i izbjegle spolne bolesti, onda učenici neće učiti ni o čemu drugom do o važnosti korišćenja pilula, kondoma i ostalih kontraceptivnih sredstava. Drugim riječima, takav seksualni odgoj je ništa drugo do reklamni program za proizvođače kontraceptivnih sredstava! Germaine Greer, poznata feministkinja, pisala je o promociji kontraceptivnih sredstava u Trećem svijetu sljedećim riječima: "Seksualni reformatori, koji ne pokazuju nimalo poštovanja prema tradicionalnim vrijednostima i pozivaju se na seksualnost bez interesa ili bez razumijevanja čitave ličnosti, su svodnici kapitalizma".¹ U potpunosti se slažem sa njom, ne samo kada je po srijedi Treći svijet, nego i kada se govori o seksualnom odgoju na Zapadu. Razlog zbog kojega se od seksualnih odgojitelja zahtijeva da ne govore o prirodnim načinima kontrole

¹ Greer, *Sex and Destiny*, str. 219.

rađanja nije samo činjenica da takve metode nisu stoprocentno pouzdane (inače ni kondomi nisu stoprocentno pouzdani!); pravi razlog izgleda da je činjenica da, ako prirodne metode (kao što su coitus interruptus ili apstinencija) koje ne uključuju trošak postanu popularnije, ko će onda kupovati kondome i pilule?

Ukratko, slažem se sa nužnosti seksualnog odgoja za mlade ukoliko on ukazuje poštovanje prema njihovim religioznim i moralnim vrijednostima, i prilazi problemu sa razumijevanjem, a ne da se svodi samo na promotivni program za 'svodnike kapitalizma'.

C. IZVORI ŠERIJATA

U islamskom sistemu, pitanje seksualnog morala spada u šerijat, ili islamski zakon. Zbog toga je važno da objasnimo koji su izvori šerijata sa naše tačke gledišta. Pod izvorima islamskih zakona podrazumijevamo Kur'an i sunnet. Pod sunnetom podrazumijevamo riječi, djela ili prećutno odobravanje Poslanika Muhammeda i njegove porodice, Ehlu-l-bejta. Kur'an opisuje samo osnovna pravila šerijata, a sunnet ih razrađuje. Kur'an opisuje Poslanika Islama sljedećim riječima: "On (tj. Allah) je neukima poslao Poslanika, jednog između njih, da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti, i da ih Knjizi i mudrosti nauči, jer su prije bili u očitaj zabludi" (62:2); "A tebi (tj. Muhammede) objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili" (16:44). Ova dva ajeta definitivno dokazuju da Poslanik Muhammed, s.a.w.s., (neka je mir i spas Božiji sa njim) nije bio samo 'poštar' čiji je jedini posao bio da nam prenese Knjigu. On je bio učitelj i tumač Kur'ana. Čak su i njegova djela izvor upute za nas: "Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor za onoga koji se nada Allahovoj milosti i nagradi na onom svijetu, i koji često Allaha spominje" (33:21). Pokornost Poslaniku se smatra za dokaz ljubavi prema Allahu: "Reci (tj. O, Muhammede): 'Ako Allaha volite, mene slijedite i vas će Allah voljeti i grijehе vam oprostiti!', a Allah prašta i samilostan je" (3:31). Kako bi pokazao važnost pokoravanja Poslaniku, Kur'an dalje kaže: "Onaj ko se pokorava Poslaniku pokorava se i Allahu" (4:80).

Muslimani koji su živjeli za vrijeme Poslanikove misije, imali su lak pristup njegovom sunnetu. A šta je sa nama koji smo rođeni stotine godina nakon Poslanikovog preseljenja na ahiret? Muslimani ranijih dana su shvatili važnost Poslanikovog sunneta i počeli da bilježe i čuvaju njegove riječi u knjigama hadisa. Čak i Poslanikova djela, koja su uočili ashabi, sačuvana su među hadisima. Ali, ovaj proces čuvanja sunneta Božijeg Poslanika nije bio imun na greške ili čak falsifikovanje. Mnogi hadisi su izmišljeni i lažno pripisani Poslaniku za vrijeme ranog perioda islamske istorije. Zbog toga je od apsolutne važnosti da se pronađe autentičan i u isto vrijeme informisan izvor sunneta Božijeg Poslanika. Kada pogledamo u muslimane koji su živjeli za vrijeme Poslanika, ne možemo naći nikoga ko bi više znao, ko bi bio više informisan, pouzdan i bliži Poslaniku od Ehlu-l-bejta, njegove porodice. Na kraju krajeva, sam Kur'an svjedoči da je njihova duhovna čistoća bila najvišeg stepena: "Allah želi da od vas, o porodico Poslanikova, grijehе odstrani i da vas potpuno očisti" (33:33). Ako kombinujemo ovaj ajet o čistoći Ehlu-l-bejta sa sljedećim: "On je, zaista, Kur'an plemeniti, u

Knjizi brižljivo čuvanoj, dodirnuti ga smiju samo oni koji su čisti” (56:77-79), to pokazuje da je Ehlu-l-bejt mogao razumjeti Kur’an bolje nego bilo koji drugi sljedbenici Muhammeda, s.a.w.s., Allah kaže: “Reci: (tj. O, Muhammede), ‘Ne tražim za ovo (tj. za prenošenje Allahove poruke) nikakvu drugu nagradu osim pažnje rodbinske’.” (42:23) Vidimo da Allah naređuje Svom poslaniku da traži od ljudi da vole njegovu porodicu. Da oni nisu bili istinoljubivi, pouzdani i vrijedni slijeđenja, zar bi nam Allah naredio da ih volimo? Ovih nekoliko ajeta je dovoljno da pokažemo kako su najbolji tumači Kur’ana i najautentičniji izvor Poslanikovog sunneta imami Ehlu-l-bejta. Poslanik je sam rekao: “Ostavljam vam dvije vrijedne stvari. Dok god se držite te dvije stvari, nećete nikada zalutati nakon mene. Jedna od te dvije stvari je veća od druge: Allahova Knjiga (koja je uže obješeno između neba i zamlje) i moje potomstvo, moj Ehlu-l-bejt. Te dvije stvari se neće razdvojiti jedna od druge sve dok mi ne dođu kod izvora Kevser (na onome svijetu). Zbog toga, gledajte da mi se odužite načinom na koji ćete se odnositi prema njima.” Ovdje nije mjesto da raspravljamo o autentičnosti ovoga hadisa, ali će biti dovoljno da citiramo Ibn Hadžera El-Mekkija, poznatog anti-šiijskog polemičara. Nakon što je zabilježio ovaj hadis od raznih ashaba koji su ga čuli od Poslanika na različitim mjestima i u različito vrijeme, Ibn Hadžer kaže: “I nema neslaganja u ovom (brojnim izvještajima) pošto nije postojalo ništa što bi spriječilo Poslanika da ponavlja (ovaj hadis) na tim različitim mjestima zbog važnosti Svete Knjige i čiste Porodice”.²

Možemo zaključiti iz ovih ajeta i hadisa koje smo spomenuli da je Ehlu-l-bejt najautentičniji i najbolji izvor sunneta, i zato ga pretpostavljamo svim ostalim izvorima. Kada god citiramo hadis od imama Ehlu-l-bejta, on zapravo ne dolazi od njih, nego je to Poslanikov hadis koji su oni sačuvali kao istiniti nasljednici posljednjeg Božijeg poslanika. Imam Džafer Es-Sadik, a.s.,(neka je mir s njim) kaže: “Moj hadis je hadis moga oca, hadis moga oca je hadis moga djeda, hadis moga djeda je hadis El-Husejna (ibn Alija), hadis El-Husejnov je hadis El-Hasana (ibn Alija), hadis El-Hasanov je hadis Zapovijednika vjernika (Alija Ibn Ebi Taliba) a.s, hadis Zapovijednika vjernika je hadis Allahovog Poslanika s.a.w.s., a hadis Poslanika je izjava Allaha, Svemogućeg, Najvećeg.”³

Idžtihad i taqlid: Nakon što je dvanaesti imam El-Mahdi, a.s.,nestao, odgovornost za vođenje šiija u pitanjima šerijata pala je na mudžtehide, religijske učitelje koji su specijalizirali islamske zakone. Mudžtehidi izvode islamske zakone iz dva izvora koja su ranije spomenuta. To može zvučati veoma jednostavno, ali nije tako. Oni ne otvaraju Kur’an i knjige hadisa, i odmah započinju davati fetve. Oni prije svega moraju donijeti metodologiju idžtihadu (koja se uči u oblasti usûlu-l-fiqha).

U njihovoj metodologiji, mudžtehidi odlučuju kako će proučavati Kur’anske ajete i hadise. Da li će prihvatati samo doslovno značenje? Da li treba da odrede koji ajeti su objavljeni prvi a koji kasnije o istoj temi? Da li će drugoobjavljeni ajet dokinuti prvoobjavljeni ili će ga samo

² Ibn Hadžer El-Mekki, Es-Seva’iqu-l-muhriqah, 11. poglavlje, 1. dio; Rizvi, S.S.A, Imamati; Šarafuddin, The Right Path (Pravi Put); te Džefri, S.M.H, Porijeklo i rani razvoj šiijskog Islama.

³El-Kulejni, Usulu-l-Kafi, II knjiga, 17. poglavlje, hadis br. 14; Eš-Ša’rani, Et-tabaqatu-l-kubra, I tom, str. 28; Ebu Nu’ajm, Hiljetu-l-evlija’, III tom, str. 193, 197.

donekle ograničiti? Da li treba svaki hadis smatrati autentičnim? Ako ne, na koji se način određuje autentičnost datog hadisa? Ako oni iznesu dva autentična hadisa o istoj stvari koja su kontradiktorna, koji će se od njih slijediti? Svi takvi problemi se moraju riješiti dok se kreira metodologija idžtihada, i samo tada mudžtehid može tačno i odgovorno izvesti zakon iz Kur'ana i sunneta.

(Očigledno je da nemaju svi sposobnosti ili vremena da specijaliziraju šerijatske zakone; zbog toga, za takve ljude je neophodno da slijede nekog mudžtehida u pitanjima šerijata. To slijeđenje se naziva 'taqlîd'.)

Islamski stavovi koji su izneseni u ovoj knjizi baziraju se na Kur'anskim ajetima i sunnetu Poslanika i imama kako ga razumiju šiijiski mudžtehidi.

PRVI DIO - SEKSUALNI MORAL NA ZAPADU

“Da li je seks zlo?” Musliman bi se iznenadio kada bi čuo ovo pitanje. Takva misao mu nikada ne bi pala na pamet. Ali, važnost ovog pitanja u hrišćanstvu i u zapadnoj kulturi postaće jasna na stranicama koje slijede. U posljednjih osamdeset godina, posebno nakon dva svjetska rata, seksualni moral na Zapadu je pretrpio ogromne promjene koje se obično nazivaju riječima “seksualna revolucija”. Na ruševinama umirućeg hrišćanskog morala, Zapad pokušava da izgradi liberalan seksualni moral poznat pod nazivom “novi seksualni moral”. Da bismo razumjeli socijalnu i istorijsku podlogu na kojoj izrasta ovaj novi moral, nužno je da proučimo seksualni moral hrišćanske crkve.

A. HRIŠĆANSKI SEKSUALNI MORAL

Iako se za hrišćanstvo uobičajeno misli da je religija koja se zasniva na učenjima Isusa Hrista, ja u ovoj knjizi koristim riječ “hrišćanstvo” za učenja crkve kao organizacije. Mislim da ne griješim što činim tako, jer Biblija ne spominje ništa što je Isus rekao o braku i seksu. Izuzetak je jedino propovijed kojom osuđuje vizuelni i fizički blud: “Čuli ste da je rečeno: “Ne čini preljube.” A ja vam kažem da svaki koji gleda ženu s tim da je poželi, već je učinio preljubu s njom u srcu svome. Ako te tvoje desno oko sablažnjava, iskopaj ga i baci od sebe; jer ti je bolje da propadne jedan od tvojih udova i ne bude cijelo tvoje tijelo bačeno u pakao” (Matej, 5:27-29).

Prva osoba koja je u hrišćanstvu pisala o seksualnom moralu bio je sveti Pavle. On kaže: “Dobro je za čovjeka da se ne dotiče žene” (1. Korinćanima 7:1). On je jednostavnim riječima pokazao da hrišćanska crkva uči da je celibat bolji od braka, i da ljudsko tijelo nije namijenjeno za seksualni užitak nego samo za Gospoda. “Ali, tijelo nije za blud, nego za Gospoda, i Gospod za tijelo... Zar ne znate da su vaša tijela Hristovi udovi?” (Ibid, 6:13-15). Ali, sveti Pavle je znao da celibat znači potiskivanje ljudske prirode, a ljudska priroda se ne može potisnuti. On je znao da, ako bi se brak potpuno zabranio, ljudi bi i dalje protivzakonito stupali u bračne odnose. Zbog toga on kaže: “Zbog bluda, svaki neka ima svoju ženu, i svaka žena svoga muža” (Ibid, 7:2). A onda, kao da je htio da se osigura da ljudi neće zaboraviti svetost celibata, on nastavlja: “Ali, ovo govorim kao dopuštenje, a ne kao zapovijest. Ja, pak, želim da svi ljudi budu kao ja; ali svako ima svoj blagodatni dar od Boga, jedan ovako, a drugi onako. A neoženjenima i udovicama velim: dobro im je ako ostanu kao što sam i ja. Ali, ako ne mogu da se uzdržavaju, neka stupe u brak, jer je bolje stupati u brak nego gorjeti” (Ibid, 7:6-9). Drugim riječima, brak je, u usporedbi sa bludom, manje od dva zla! Sveti Pavle nadalje objašnjava da brak znači nevolju. “A za neudate... smatram, dakle, da je ovo dobro zbog ovdašnje nevolje, da je dobro čovjeku da ostane kako jeste. Jesi li se privezao za ženu? - ne traži razvod. Jesi li se razveo od žene? - ne traži žene. No ako i stupaš u brak, nisi pogriješio, i djevojka ako se uda - nije pogriješila; ali će takvi imati tjelesnu nevolju, a ja vas štedim” (Ibid, 7:25-28).

Sudeći prema Bibliji, brak i udovoljavanje Bogu ne slažu se jedno sa drugim. Sveti Pavle kaže: “A ja hoću da ste bezbrižni. Bezbračni se brine za ono što je Gospodnje, kako će ugoditi Gospodu, a ko je stupio u brak brine se za ono što je svjetsko, kako će ugoditi ženi, te je podijeljen. I neudata žena, i djevojka, brine se za ono što je Gospodnje, da bude sveta i tijelom i duhom, a koja je stupila u brak, brine se za ono što je svjetsko, kako će ugoditi mužu. Ovo, pak, govorim na korist vas samih, ne da vam stavim omču, nego da budete časni i da bez smetnje istrajno služite Gospodu” (Ibid, 7:32-35). Na kraju, on zaključuje hrišćanske stavove sljedećim riječima: “Tako, dobro čini ko udaje svoju djevojku, ali bolje će učiniti ko je ne udaje” (Ibid, 7:38).

Dakle, hrišćanski pogledi na brak, u svom prvobitnom obliku, svode se na sljedeće:

- (a) celibat je dobar i treba ga prihvatiti;
- (b) brak je dozvoljen da bi se spasilo od bluda ali je vrijedan žaljenja i treba učiniti sve da se on izbjegne;
- (c) brak usporava spasenje i ne može se pomiriti sa službom Božijom.

Tri vijeka nakon svetog Pavla, došao je teolog po imenu sveti Avgustin. Kao i njegov prethodnik, on je vjerovao da seks šteti duhovnom uzdizanju: “Ne poznajem ništa što bi muški um moglo uniziti više nego što to mogu učiniti dodiri žene i sjedinjavanje tijela bez kojih čovjek ne može imati suprugu”.⁴ On je otišao još dalje od svetog Pavla jer je za seks vezao osjećaj krivice. On je priznao da je seks važan za produžavanje vrste, ali je dodao da je seksualni čin sam po sebi okaljan krivicom zbog grijeha Adama i Eve. Seksualni akt je pretvoren iz nečega bezazlenog u nešto sramno zbog prvobitnog grijeha naših praroditelja, koji se prenosi sa generacije na generaciju. U svojoj knjizi Božija država, sveti Avgustin kaže: “Čovjekov prijestup (tj. Adamov i Evin grijeh) nije poništio blagoslov plodnosti koja mu je data prije nego što je zgriješio, ali ga je zarazio sa bolešću požude”.⁵ Ukratko, on je naučavao da je: (a) seks nešto sramno zbog prvobitnog grijeha Adama i Eve; (b) čednost i celibat su moralniji od braka; (c) celibat je bio nužni uslov za sveštenike i časne sestre.

B. VIKTORIJANSKA ERA

Nema sumnje da je istraživanje hrišćanskog seksualnog morala veoma važno za razumijevanje seksualne revolucije u ovome vijeku; ali, kako bismo u potpunosti razumjeli historijsku podlogu na kojoj je izrastao novi seksualni moral, jednako je važno spomenuti i Viktorijansko doba.

“Dok su hrišćani predviktorijanskog doba bili zadovoljni sa održavanjem seksualnih odnosa unutar braka, Viktorijanci su bili zaokupljeni time kako će ga najbolje iskoristiti za plemenitije ciljeve. Za Viktorijance, moralan čovjek se čuvao od vanbračnih seksualnih odnosa, a u braku je bio izrazito selektivan i uzdržan. Moralna žena je izdržavala takvo

⁴ Basic Writings of St Augustine, str. 455.

⁵ De Civitate Dei (O Državi Božijoj), str. 21.

sporadično mučenje, i nikada nije činila ništa da ga inicira. Zadovoljstvo kao cilj nije bilo primjereno, pogotovo ne za ženu”.⁶

O seksualnom moralu hrišćanskog Zapada u devetnaestom vijeku može se reći sljedeće: (a) seks je na nižem stepenu morala od celibata; (b) seksualna strast kod ljudskih bića je rezultat prvobitnog grijeha, pa je zbog toga seks radi zadovoljstva grijешan; (c) seks bez zadovoljstva je dozvoljen samo ako mu je namjena produžavanje ljudske vrste. Na pragu dvadesetoga vijeka, preovlađivalo je gledište da je seks sam po sebi zlo i da je prihvatljiv samo kao manje od dva zla.

C. SEKSUALNA REVOLUCIJA

Ono što ste do sada pročitali bila je kratka istorijska i socijalna pozadina hrišćanskog Zapada iz koje se rađalo novo poimanje morala. Crkva je napravila ogromnu grešku kada je suzbijala najprirodniji nagon ljudskih bića, koji je pritom i oruđe njihove reprodukcije. Očigledno je da se prirodni nagoni nikada ne mogu suzbiti. Allama Rizvi piše: “Ako religija zatvara oči pred teškoćama porodičnog života, njeni sljedbenici će se, prije ili kasnije, pobuniti protiv nje, uništavajući sve njene doktrine u nastupu revolta... Hrišćanstvo je ignorisalo potrebe ljudske prirode, veličajući ideju o celibatu. Mnogi ljudi su puni entuzijazma pokušali živjeti u skladu sa tim idealom. Monasi i monahinje su se zatvorili u samostane. Jedno kratko vrijeme, ova je zamisao dobro funkcionisala. Onda se priroda osvetila; monasi i opati su lansirali ideju da su oni Hristovi predstavnici, a monahinjama je dodijeljena titula “Hristovih nevjesti”. Tako su mirne savjesti pretvorili manastire u centre seksualnih sloboda”.⁷

Komentarišući stav hrišćanskog klera, Rasel piše: “Tek je pred kraj trinaestog vijeka celibat sveštenstva bio pojačan. Naravno, sveštenici su nastavili održavati zabranjene veze sa ženama...”.⁸ Papa Jovan XXIII je osuđen zbog bluda i incesta; 1171. godine, otkriveno je da je opat iz Kenterberija, pripadnik reda svetog Avgustina, imao sedamnaestoro vanbračne djece u jednom istom selu; Henri III, biskup Liježa, razriješen je dužnosti 1274. godine, jer je imao šezdeset i petoro vanbračne djece. Srednjevijekovni pisci često svjedoče da su manastiri bili kao bordeli, da su se unutar njihovih zidova ubijala novorođenčad, te da je incest među sveštenim licima natjerao crkvu da proglasi da sveštenici ne bi smjeli živjeti sa svojim majkama i sestrama.⁹

Ništa drugo nije ni moglo biti rezultat neprirodnog seksualnog morala. Oni koji nisu mogli suzbijati svoj prirodni nagon, tajno su se predavali grijешnim činovima; drugi, kao što je Martin Luter, pobunili su se protiv crkve i započeli pokret reformacije koji je odbacio celibat. Kada je hrišćanska crkva izgubila svoj uticaj u društvenim poslovima zapadnog svijeta, pobunili su se čak i laici. Taj revolt je zadobio pokretačku silu nakon dva svjetska rata, kada je hrišćanski Zapad započeo seksualnu revoluciju kao reakciju na suzbijanje seksualnosti.

⁶ Fundamentals of Human Sexuality, str. 483.

⁷ The Family Life of Islam, str. 8.

⁸ Marriage and Morals, str. 64.

⁹ History of European Morals, vol. II, str. 350-1.

Pokret reforme čini da društvo pređe iz ekstremnog u umjereno; dok revolucija, u svojoj početnoj fazi, čini da društvo ide iz jednog ekstrema u drugi. Allama Rizvi komentariše: “Priroda se može usporediti sa čeličnom oprugom koja se, kada je pritisnete, vraća jednakom snagom. Kada se ona osvetila hrišćanima, pretvorila je hrišćanske društvene zajednice u najlabilnije, najslabodnije i najnedisciplinovanije zajednice koje je svijet ikada vidio”.¹⁰

Tako se novo poimanje morala rodilo na Zapadu i otišlo u drugu krajnost. Od suzbijanja prirodnih želja, neki propovjednici novog morala su otišli do ekstremnog ispoljavanja bezgranične seksualne slobode koja vlada u životinjskom svijetu. Promovisali su ideju o “seksu radi zabave,” “seksu radi seksa” i “slobodnog seksa” koji bi na kraju nužno morao potpuno uništiti koncept porodice koji izgrađuje ljudsko društvo. U kasnim osamdesetim godinama ovoga vijeka, moglo bi se reći da se opruga prirode vraća u svoju normalnu poziciju. Kačadurijan i Lunde su napisali 1980. godine: “Ideja o moralnosti “seksa radi zabave” i “seksa radi seksa” nikada nije bila prijemčiva čak ni većini mladih ljudi. Romantični ideali o braku, vjernosti i stabilnom porodičnom životu u kojima će se odgajati djeca, još uvijek su bili živi i uticali na američki život. Uzdiže se nova sinteza vrijednosti. Mnoge promjene u seksualnim stavovima iz šezdesetih godina su zadržane, ali su radikalnija vjerovanja za većinu ljudi bila neprihvatljiva. Mnogi pojedinci su voljni da podrže predbračna istraživanja, ali žele da se osiguraju da niko neće biti povrijeđen. Mnogi su otkrili da “seks zbog seksa” nije toliko ugodan koliko je izgledao kada je postao popularan, a mnogi su se uvjerali da je jako mnogo ljudi bilo povrijeđeno neodgovornim seksom, tako da sada traže novi moral i odgovorniji seks”.¹¹

Kao zaključak, možemo prvo reći da je Zapad prešao put od jednog ekstrema - ekstrema potiskivanja seksualnosti čiji je primjer hrišćanska crkva - do drugog ekstrema - ekstrema slobodnog seksa radi zabave čiji je primjer liberalan seksualni moral. Drugo, Zapad je shvatio da slobodan seks i seks radi zabave nisu prihvatljivi ljudskoj osjećajnosti. Na kraju, nakon što je otišao iz jedne krajnosti u drugu, Zapad vapi za “novim moralom i odgovornijim seksom”. Po našem mišljenju, najmoralniji odgovorni seks je uravnotežen seksualni moral Islama na koji ćemo se uskoro vratiti.

Razlog zbog kojega sam govorio o vjerskoj i društvenoj pozadini iz koje se javila seksualna revolucija je taj da bih želio da objasnim muslimanima, bilo da oni žive na Zapadu ili na Istoku, da ova revolucija nije popratni efekat nauke i tehnologije per se (iako su je neke tehnologije olakšale, kao što je kontracepcija); umjesto toga, to je bila reakcija na restriktivan seksualni moral hrišćanske crkve. Ovo će, nadam se, takođe uništiti mit među mnogim Azijatima i Afrikancima, pogotovo onima koji pripadaju elitnom staležu, da se svaka norma ili svako ponašanje koje dolazi sa Zapada bazira na zdravim naučnim razlozima!

¹⁰ The Family Life of Islam, str. 8-9.

¹¹ Fundamentals of Human Sexuality, str. 420.

DRUGI DIO - OSNOVI ISLAMSKOG SEKSUALNOG MORALA

A. DEFINISANJE ISLAMSKOG POGLEDA

Islamski seksualni moral se fundamentalno razlikuje od morala hrišćanske crkve. To je rezultat sveobuhvatne prirode islamskog šerijatskog prava. Bertrand Rasel kaže: “Veliki religiozni lideri, izuzimajući Muhammeda - i Konfučija, ako se on može nazvati religioznim liderom - u suštini su bili nezainteresovani za socijalna i politička razmatranja, i tražili su da dostignu savršenstvo duše kroz meditaciju, disciplinu i samoodricanje”.¹² Ne, Islam zasigurno nije bio nezainteresovan za socijalne probleme.

Islamski seksualni moral je takođe u osnovi različit od novog poimanja morala na Zapadu, zbog toga što ne prihvata koncept slobodnog seksa. Islam ne želi da nauči svoje sljedbenike kako da suzbijaju svoje seksualne nagone, nego želi da im pokaže kako da ih zadovolje, ali na odgovoran način.

Islam priznaje seksualne potrebe ljudskih bića i vjeruje da prirodni instinkti treba da budu zadovoljeni, a ne suzbijani. Islam kaže da biološki dijelovi našega tijela imaju svrhu, da ih Bog nije bespotrebno stvorio. Niti jedan islamski tekst ne izjednačava seks sa grijehom ili zločinom samim po sebi, a sve ono što nas uči Kur'an, poslanik Muhammed, s.a., i njegova porodica, vodi nas do suprotnog zaključka. Ono što su Kur'an i autentični sunnet rekli o braku i seksu sada ćemo navesti u okviru sljedećih tema: Islam preporučuje brak kao dobro djelo a ne kao manje od dva zla; Islam se oštro protivi celibatu i isposništvu; i na kraju, Islam drži da brak nije prepreka u duhovnom uzdizanju, on čak i pomaže onome koji traga za Istinom.

1. **BRAK JE VEOMA PREPORUČEN:** Važno je da shvatimo da u islamskim tekstovima ideja o braku nije razdvojena od ideje o seksu, niti se u njima seks svodi na sredstvo reprodukcije. Pravni izraz za brak je “nikah” što doslovno znači seksualni čin. Brak je, sam po sebi, veoma preporučljivo djelo. Allah kaže: “Udavajte neudate i ženite neoženjene... ako su siromašni, Allah će im iz obilja Svoga dati” (Kuran, 24:32). Prve riječi ovoga ajeta su “fe-nkihū” (Vjenčavajte!) što je imperativni oblik od riječi “nikah”. Prema principima islamskog prava, bilo koja komunikacija koja dolazi od Boga kao imperativ, može imati dva značenja: ili je to obligatna dužnost, ili je nešto veoma preporučljivo. Odavde vidimo da se u Islamu samaštvo ne smatra za vrlinu. Na osnovu ovoga ajeta, poslanik Muhammed, s.a.w.s., je rekao: “Ko god se je ustegao od braka zbog straha od siromaštva, on je zaista pomislio loše o Bogu”.¹³ U jednom drugom ajetu, Allah kaže: “Onda se ženite sa onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom...” (Kuran, 4:3).

Seks je otvoreno preporučeno u Kur'anu: “A kada se okupaju (tj. od menstruacije), onda im prilazite onako kako vam je Allah naredio” (2:222). Izraz “naredio” ne odnosi se ni na kakvo

¹² Marriage and Morals, str. 175-6.

¹³ Wasa'ilu-sh-Shi'ah, vol. 14, str. 24.

legislativno naređenje; drugim riječima, to ne znači da čovjek treba odmah da ima seksualni odnos sa svojom suprugom čim se ona očisti nakon mjesečnog ciklusa. To je kreativna naredba koja se odnosi na seksualni poriv koji je Allah stvorio kao dio naše prirode. A ako se seksualni nagon ubroji među kreativne Božije naredbe, ko ga onda ikako može povezati sa grijehom i zlom?

Brak i seks su među znacima Božije moći i blagoslova. Kur'an kaže: "I jedan od dokaza Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite, i što između vas uspostavlja ljubav i samilost; to su, zaista, pouke za ljude koji razmišljaju" (30:21). Iz ovih nekoliko ajeta iz Kur'an a, čovjek može lako razumjeti da je prema Islamu: (a) brak znak Božije moći i blagoslova; (b) brak je veoma preporučljivo dobro djelo koje ne bi trebalo izbjegavati radi straha od siromaštva; (c) seksualni poriv je kreativna naredba koju je Bog postavio u ljudsku prirodu. Nakon što je seks izjednačen sa Allahovom kreativnom naredbom, nema mjesta za njegovo izjednačavanje sa osjećajem krivice, grijehom ili zlom. Božiji Poslanik, s.a., i imami iz ehl-ul-bejta (njegove porodice) takođe su podsticali svoje sljedbenike da se vjenčavaju i udovoljavaju svojim seksualnim željama na zakonit način, kao što ćemo sada i vidjeti:

Poslanik, s.a., je rekao: "Ni jedna kuća nije izgrađena u Islamu koja je Allahu draža od one koja je (izgrađena) kroz brak".¹⁴ Takođe je rekao: "O mladići! Preporučujem vam nikah".¹⁵ Imam Alija je rekao: "Vjenčavajte se, jer je brak sunnet Božijeg Poslanika. Poslainik je rekao, 'Ko god želi da slijedi moj sunnet, treba da zna da je brak moj sunnet.'"¹⁶ Imam Rida je rekao: "Tri su stvari sunnet Božijeg Poslanika: parfem, brijanje nepotrebnih dlaka i često posjećivanje svoje supruge."¹⁷ Ishak ibn Ammar prenosi da je imam Džafer Es-Sadik rekao: "Ljubav prema ženama je među običajima Božijih poslanika."¹⁸ Poslanik, s.a., je takođe rekao: "Namaz je kao zjenica mojega oka, a moje zadovoljstvo je u ženama."¹⁹ Pogledajte sa koliko lakoće Božiji poslanik, s.a., prelazi sa molitve na zadovoljstva žena! On je takođe rekao: "Nijedan musliman nije dobio veći dobitak nakon (vjere) Islama od supruge muslimanke koja je razlog njegovog zadovoljstva svaki put kada je pogleda..."²⁰ Imam Muhammed El-Bakir prenosi da je Poslanik, s.a., rekao: "Allah kaže, 'Kada god namjerim da sastavim dobro ovoga i onoga svijeta za muslimana, dam mu srce koje je Meni ponizno, jezik koji Mi zahvaljuje, tijelo koje može izdržati (ovosvjetske) nedaće, i suprugu vjernicu koja je razlog njegovog zadovoljstva svaki put kada pogleda prema njoj i koja čuva sebe i njegov imetak kada on nije prisutan.'"²¹ Pogledajte sa kakvom je lakoćom Allah sastavio zahvalnost posvećenu Njemu i zadovoljstvo koje čovjek dobija od vjerne žene!

¹⁴ Wasa'il, vol. 14, str. 3.

¹⁵ Ibid, str. 25.

¹⁶ Ibid, str. 3-4, 6.

¹⁷ Ibid, str. 4.

¹⁸ Ibid, str. 9.

¹⁹ Ibid, str. 10.

²⁰ Ibid, str. 23.

²¹ Ibid, str. 23.

2. CELIBAT I ISPOSNIŠTVO SU ZABRANJENI: Islam nema negativan stav prema ovosvjetskim dobrim stvarima, čak traži da ih cijenimo kao Božije blagoslove. Islam se, prema tome, oštro suprotstavlja isposništvu i celibatu.

Osman ibn Mez'un je bio blizak prijatelj Poslanika, s.a. Jednoga dana, njegova žena je došla Poslaniku, s.a., i požalila se: "O Božiji poslaniče! Osman posti u toku dana i ostaje u molitvama u toku noći." Drugim riječima, htjela je reći da joj se njen muž nije približavao u postelji ni preko dana ni preko noći. Poslanik, s.a., se toliko razljutio zbog toga da nije ni obuo papučice. Izašao je sa papučama u rukama i otišao do Osmanove kuće. Zatekao ga je u molitvi. Kada je Osman završio molitvu i okrenuo se Poslaniku s.a., on mu reče: "O, Osmane! Allah me nije poslao zbog isposništva, nego me je poslao sa jednostavnim i ispravnim (šerijatom). Ja postim, klanjam, a takođe imam i intimne odnose sa svojom ženom. Dakle, kome god se sviđa moj sunnet, on bi ga morao slijediti, a brak spada u moj sunnet."²² Pošto je Osman bio već oženjen, riječ 'brak' se u ovom hadisu jedino može odnositi na intimne odnose.

U jednoj drugoj situaciji, tri žene su došle Poslaniku, s.a., i žalile se da njihovi muževi izbjegavaju jesti meso, koristiti parfeme i intimne odnose sa svojim suprugama. Poslanik, s.a.w.s., je brzo došao do džamije, ispeo se na minber i rekao: "Šta se to desilo sa nekima od mojih drugova da ne jedu meso, ne mirišu parfem i ne idu svojim ženama? A ja jedem meso, mirišem parfem i idem svojim ženama. Stoga, ko ne prati moj sunnet, on nije od mene."²³ Ibn Ebi Umejr navodi da se Sikkin en-Neha'i posvetio molitvama i da je izbjegavao žene i ukusnu hranu. Onda je napisao pismo imamu Džaferu es-Sadiku tražeći objašnjenje u vezi sa ovakvim djelima. Imam je napisao: "Što se tiče izbjegavanja žena, ti sigurno znaš koliko je žena Poslanik, s.a., imao! A što se tiče hrane, Poslanik, s.a.w.s., je uobičavao jesti meso i med."²⁴ Imam je očigledno osudio stav "svetiji od svetih" koji su imali njegovi drugovi. Imam Alija kaže da su se neki ashabi zarekli da se neće približavati svojim ženama, da neće jesti tokom dana i da neće spavati tokom noći. Umm Seleme, Poslanikova, s.a., supruga, prenijela mu je kako se ponašala ta grupa ashaba. Poslanik, s.a.w.s., je otišao do njih i rekao: "Zar se vi odvajate od žena kada im ja idem? Ja jedem preko dana i spavam preko noći! Ko god ne prihvata moj sunnet, taj nije od mene." Nakon što je to rekao, Allah je objavio sljedeći ajet: "O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dozvolio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju. I jedite ono što vam Allah daje, što je dozvoljeno i lijepo; i bojte se Allaha u Kojeg vjerujete" (5:87-88).

Čitajte pažljivo ovaj ajet i vidjećete da on ubraja seks, hranu i spavanje u "lijepo stvari koje je Allah dozvolio"; drugo, celibat i uzdržavanje od bračnih odnosa smatra se za "prelaženje mjere." Nakon što je ovaj ajet objavljen, ti ashabi su došli kod Poslanika, s.a.w.s., i rekli: "O Božiji poslaniče! Mi smo se zakleli da ćemo izbjegavati te stvari." Htjeli su reći - kako možemo sada prekršiti svoju zakletvu? Onda je Allah objavio sljedeći ajet: "Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno..." (5:89). Još jednom, možemo primjetiti da zavjet na uzdržavanje od dobrih i zakonom dozvoljenih stvari Islam smatra uzaludnim zaklinjanjem!²⁵

²² Ibid, str. 74.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid, str. 4.

²⁵ Ibid, str. 8-9.

Spriječavanje celibata se ne odnosi samo na muškarce, čak i ženama se ne preporučuje da ostaju same. Imam Džafer es-Sadik je rekao: “Poslanik je zabranio ženama da postanu asketi i da se odvoje od muževa.”²⁶ Abdu-s-Samed ibn Bešir prenosi da je neka žena došla imamu Džaferu es-Sadiku i rekla: “Neka te Allah blagoslovi; ja sam asketa.” Imam je rekao: “Šta je za tebe asketizam?” Ona je odgovorila: “To znači da se nikada neću udati.” Imam je ponovo upitao: “Zašto?” Žena je opet rekla: “Praktikovanjem asketizma, želim da dobijem zaslugu kod Boga.” Imam je na to rekao: “Odlazi! Da je asketizam sredstvo za dobijanje zasluge od Boga, onda bi mu Fatima bila primjerenija od tebe, zbog toga što niko ne može dobiti veće zasluge od nje.”²⁷ Sličan događaj se navodi i u vezi sa imamom Ridom. Poslanik, s.a., je rekao: “Najniži (po statusu) među vašim mrtvima su samci.”²⁸

Imam Džafer es-Sadik kaže da je “jedna osoba došla mojemu ocu. Moj otac ga je upitao, ‘Imaš li ženu?’ On je odgovorio, ‘Ne.’ Moj otac je rekao, ‘Ne bih volio da imam čitav svijet sa svim svojim bogatstvima a da noću spavam bez supruge.’”²⁹

3. BRAK POMAŽE DUHOVNO UZDIZANJE: U Islamu, za razliku od hrišćanstva, brak i seks nisu suprotstavljani molitvi i ljubavi prema Bogu. Umjesto da bude prepreka, na brak se gleda kao na oslonac u dostizanju duhovnog savršenstva. Poslanik, s.a.w.s., je rekao: “Onaj ko se oženi već je sačuvao polovinu svoje vjere, pa neka se boji Allaha za drugu polovinu.”³⁰ Osoba koja može udovoljiti svojim seksualnim nagonima na zakonit način, manje je ometana u na svom duhovnom putu.

Ljubav prema ženama i vjera su međusobno povezani. U jednom hadisu, Omer ibn Zejd prenosi da je imam Džafer es-Sadik rekao: “Ne mislim da se nečija vjera može pozitivno povećati ukoliko se ne poveća njegova ljubav prema ženama.”³¹ Isti imam je rekao: “Kada se nečija ljubav prema ženama poveća, njegova vjera dobije na kvalitetu.”³² Takođe je rekao: “Čija se god ljubav za nas poveća, njegova ljubav prema ženama se takođe mora povećati.”³³

Brak čak podiže vrijednost molitve na viši stepen. Poslanik, s.a.w.s., je rekao: “Dva rekata koja obavi oženjena osoba bolji su od noćnog bdijenja (zbog namaza) i posta neoženjene osobe.”³⁴ Ibn Fuzzal citira da je imam Džafer Es-Sadik rekao: “Dva rekata koja obavi oženjena osoba bolji su od sedamdeset rekata koje obavi neoženjena osoba.”³⁵ Poslanik, s.a.w.s., je rekao: “Ako neko želi da se susretne sa Allahom u čistoći, neka se onda susretne sa Njim zajedno sa suprugom.”³⁶

Jedna žena je došla u Poslanikovu, s.a.w.s., kuću i njen jak parfem je ubrzo ispunio prostoriju. Kada ju je Poslanik, s.a.w.s., upitao o toj posjeti, ona je rekla da je pokušala sve da privuče

²⁶ Ibid, str. 117.

²⁷ Ibid, str. 117-8.

²⁸ Ibid, str. 7.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid, str. 5.

³¹ Ibid, str. 9.

³² Ibid, str. 11.

³³ Ibid, str. 11.

³⁴ Ibid, str. 7.

³⁵ Ibid, str. 6.

³⁶ Ibid, str. 25.

svoga supruga, ali uzalud. On nije prekidao svoje meditacije da bi se posvetio njoj. Poslanik, s.a.w.s., joj je rekao da obavijesti svoga muža o nagradi za seksualni čin koju je opisao sljedećim riječima: “Kada čovjek prilazi svojoj supruzi, njega čuvaju dva meleka i (u tom momentu, pred Bogom) on je poput ratnika koji se bori za Allahovu stvar. Kada on ima seksualni odnos sa njom, njegovi grijesi padaju kao lišće sa stabla (u jesen). Kada on nakon toga uzme gusul, očišćen je od grijeha.”³⁷

Ovi citati iz Kur'an a i izreke Poslanika, s.a.w.s., i imama Ehlu-l-bejta pokazuju da je islamski stav o seksu i braku u savršenom skladu sa ljudskom prirodom. Lako se može zaključiti da su po islamskom seksualnom moralu: a) brak i seks veoma preporučeni čin, i ni u kojem slučaju se ne povezuje sa zlom, krivicom ili grijehom; b) monaštvo i celibat neprihvatljivi; c) brak se smatra za olakšavajući faktor u postizanju duhovnog savršenstva jer sprječava muslimana da ulazi u grijeh, a takođe povećava vrijednost njegove molitve. Ova učenja neutrališu potrebu za seksualnom revolucijom u muslimanskom društvu. Budući da nema suzbijanja seksualnosti, pitanje seksualne revolucije se i ne postavlja.

B. ODBRANA ISLAMSKOG STAVA

Postoje mnogi nemuslimanski pisci, pogotovo oni koji podržavaju liberalnu i feminističku ideologiju, koji su napadali islamske stavove o ženskoj seksualnosti. Njihova kritika se uglavnom zasniva na nekim pogrešno shvaćenim idejama o islamskom seksualnom moralu. U suštini, postoje dva problema kod ovih autora: oni proučavaju Islam ili na osnovu nekih zapadnjačkih socijalnih teorija i modela, ili su u nemogućnosti da proučavaju originalne islamske izvore. Oni se najviše oslanjaju na djela koja su o Islamu napisali orijentalisti ili putopisci iz Evrope. U nekim slučajevima, knjige kao što su “Hiljadu i jedna noć” i “Mirisna bašta” koriste se za proučavanje ženske seksualnosti! Najviše što ove knjige mogu pružiti jeste odraz arapskog poimanja ženske seksualnosti, možda čak ni to, ali nikako ne mogu ocrtavati islamske poglede. Zbog toga, ova djela čak ne zaslužuju ni da ih komentarišemo ili pobijamo.

Za ovu našu diskusiju, odabrao sam djelo jedne arapske feministkinje, Fatime Mernisi. Razlog zbog kojega sam odabrao da komentarišem njeno djelo je činjenica da je ona arapska spisateljica koja je imala slobodan pristup islamskoj literaturi; i zaista, ona je koristila sunitsku hadisku literaturu, odnosno djelo “Ihya Ulumi-d-din” od imama Ebu Hamida Gazalije, poznatog sunitkog učenjaka iz jedanaestog vijeka Hristove ere. Pored toga, knjiga Fatime Mernisi je prevedena na mnoge evropske i azijske jezike, a postala je popularna kao svjedočenje jedne muslimanke o samim muslimanima!

³⁷ Ibid, str. 74.

1. Mišljenje Fatime Mernisi

Knjiga Fatime Mernisi "Iza koprene", koja nosi podnaslov "Muško-ženska dinamika u modernom muslimanskom društvu," je studija o muško-ženskim odnosima u današnjem marokanskom društvu. Važno je imati na umu da stavovi marokanskih muslimana ne moraju nužno predstavljati stavove islama. Bilo kako bilo, Mernisijeva je diskutovala o islamskom seksualnom moralu u poglavlju pod naslovom "Muslimanski koncept aktivne ženske seksualnosti." Glavni dio njene diskusije predstavlja usporedbu Frojdovog i Gazalijevog mišljenja o ženskoj seksualnosti. Mernisijeva je donijela sljedeći zaključak: "Ironija je u tome što se muslimanske i evropske teorije svode na isto: žene su destruktivne za socijalni poredak, po Gazalijevom mišljenju zbog toga što su aktivne, a po Frojdovom zbog toga što nisu."

Ona zatim opisuje negativan stav hrišćanskog Zapada i pozitivan stav Islama prema seksualnosti uopšte:

"Različiti socijalni sistemi su integrisali tenzije između religije i seksualnosti na različite načine. Sudeći prema hrišćanskom zapadnjačkom iskustvu, seksualnost se sama po sebi napada, degradira se kao animalni instinkt i osuđuje se kao anti-civilizacija. Jedinka je podijeljena između dvije oprečne stvari: duha i tijela, ega i ida. Trijumf civilizacije značio je i trijumf duše nad tijelom, ega nad idom, kontrolisanog nad nekontrolisanim, duha nad seksom. Islam je krenuo bitno drugačijim putem. Ono što se napada i ponižava nije seksualnost, nego žene, kao otjelotvorenja destrukcije, kao simboli nereda. Žena je fitna (tj. smutnja), predstavnik nekontrolisanog, živi svjedok opasnosti seksualnosti i njenog razuzdanog, uništavajućeg potencijala... Seksualnost per se nije opasnost. Naprotiv, ona ima tri pozitivne, vitalne funkcije..."³⁸

Nakon što je opisala pozitivnu stranu islamskog seksualnog morala, Mernisijeva je napala koncept ženske seksualnosti kakav je razumjela iz Gazalijevih spisa: "Prema Gazaliju, najvrijedniji poklon koji je Bog dao ljudskim bićima je razum. Njegova najbolja upotreba je ona u potrazi za znanjem... Ali, da bi se energija mogla posvetiti znanju, čovjek mora smanjiti tenzije unutar i izvan svoga tijela, izbjegavati da mu spoljni elementi odvlače pažnju, i izbjegavati uživanje u ovozemaljskim slastima. Žene su opasna smetnja koja se mora koristiti za specifičnu svrhu darivanja potomstva muslimanskom narodu i suzbijanja tenzija seksualnog instinkta. Ali, ni u kojem slučaju se za žene ne bi trebalo emotivno vezivati i one ne bi smjele biti predmet pažnje, koja se mora posvetiti isključivo Allahu, kroz traženje znanja, meditacije i molitvu."³⁹

Pogledi ove gorljive arapske feministkinje mogu se sažeti sljedećim riječima: a) žene se smatraju seksualno aktivnim prema islamskom gledištu; b) prema tome, žene su opasnost za socijalni red; c) za njih se ne treba emotivno vezivati, što znači da muškarac ne treba da osjeća ljubav prema svojoj supruzi; d) Zašto ne treba biti ljubavi između dvoje supružnika? Mernisi bi odgovorila da se ljubav mora posvetiti isključivo Allahu.

³⁸ Beyond the Veil (Iza koprene), str. 44.

³⁹ Beyond the Veil, str. 45.

Sada ćemo se postepeno pozabaviti sa svakim od ovih stavova i utvrditi da li se oni zasnivaju na pouzdanim islamskim izvorima.

a) Žene se u Islamu smatraju seksualno aktivnim. Ova izjava može značiti dvoje: ili su žene seksualno aktivnije od muškaraca, ili su jednako aktivne kao i oni. Ovo prvo značenje bi nas dovelo do zaključka da žene imaju jači seksualni poriv, a ovo drugo da su žene onoliko normalne koliko i muškarci u svojoj seksualnosti. Prema kontekstu bih mogao zaključiti da Fatima Mernisi koristi ovu izjavu u prvom navedenom značenju, dakle, žene su seksualno aktivnije od muškaraca.

Tokom svog proučavanja Kur'ana i autentičnih hadisa o ovoj temi, nisam naišao ni na jednu izjavu koja tvrdi da su žene seksualno aktivnije od muškaraca. Mogu sa sigurnošću reći da, što se Islama tiče, nema razlike između seksualnosti muškaraca i žena. Postoje određeni hadisi koje Mernisijeva navodi kako bi dokazala da su žene seksualno aktivnije od muškaraca, ali samo onda kada ona riješi da se drži jednog dijela tih hadisa, a da ignoriše drugi dio vadeći tako iz konteksta! Prirodno je da je takvo selektivno korišćenje hadisa neprihvatljivo za akademsko istraživanje. Na primjer, po jednom takvom hadisu, Asbag ibn Nubatah prenosi da je imam Ali rekao: "Svemogući Bog je stvorio seksualnu želju u deset dijelova; onda je dao devet dijelova ženama a jedan dio muškarcima..." Da se hadis ovdje završava, Mernisijeva bi bila u pravu u svojoj tvrdnji, ali se hadis dalje nastavlja: "...A da Svemogući Allah nije dao ženama jednake dijelove stida, onda bi svaki muškarac imao po devet žena."⁴⁰ Drugim riječima, Allah je dao ženama veći dio seksualne želje, ali ju je neutralisao tako što im je dao jednak dio stidljivosti. Kada ovo sagledamo kao cjelinu, ovaj i slični hadisi ne podržavaju tvrdnju da su u Islamu žene seksualno aktivnije od muškaraca. Što se tiče pitanja zašto je Allah dao veću seksualnu želju ženama a onda je neutralisao stidom, ja ću na to dati odgovor, inšaAllah, u poglavlju o seksualnim tehnikama.

Onda, kako je Mernisijeva došla do njenog zaključka? Dok je uspoređivala stavove Frojda i Gazalija o aktivnoj i pasivnoj seksualnosti kod žena, Fatima Mernisi je proučavala poglede oba pisca o procesu humane reprodukcije. Ona prvo citira Frojda: "Muška polna ćelija je aktivno pokretljiva i ona traži žensku, dok se ova druga, jajna ćelija, ne pokreće i pasivno čeka..."⁴¹ To je za Mernisijevu bio dokaz da je po Frojdomom mišljenju žena seksualno pasivna. Onda je ona suprotstavila ovaj stav sa Gazalijem citirajući njegove riječi: "Dijete ne nastaje samo od muškarčeve sjemene tečnosti, nego iz sjedinjavanja muškog sjemena sa ženskom jajnom ćelijom... u svakom slučaju, ženska jajna ćelija je presudni faktor u procesu zgrušavanja."⁴² To je za Mernisijevu dokaz da je, prema Gazaliju, žena seksualno aktivna. Sumnjam da bi se Gazali složio sa sa zaključkom koji je Mernisijeva izvukla iz njegove posljednje rečenice. Čak i da je Gazali mislio takvo nešto, to ne može biti jače od dokaza koje pružaju originalni izvori Islama, Kur'an i sunnet. Mi imamo jasan hadis koji pobija takvu tvrdnju o procesu reprodukcije. Jednom je Božiji Poslanik, s.a.w.s., bio upitan: "O Muhammede! Zašto u nekim slučajevima dijete liči na svoje amidže (stričeve) a nema nikakve sličnosti sa svojim daidžama (ujacima), dok u nekim slučajevima ono liči na svoje daidže a nema nikakve sličnosti sa svojim amidžama?" Poslanik, s.a.w.s., je rekao: "Čija god

⁴⁰ Wasa'il, vol. 14, str. 40.

⁴¹ Beyond the Veil, citirano iz Frojdivog djela New Introductory Lectures (Nova uvodna predavanja), str. 144.

⁴² Ibid, str. 37.

sjemena kapljica (tj. sjemena tečnost ili jajna ćelija) prevagne nad onom od njegovog partnera, dijete će ličiti na tu osobu.”⁴³ Drugim riječima, ako majčina jajna ćelija prevagne nad sjemenom tečnosti njenog supruga, onda će dijete ličiti na majku ili na daidže, a ako muževljeva sjemena tečnost prevagne nad jajnom ćelijom njegove supruge, onda će dijete ličiti na oca ili na amidže. Hadis jasno objašnjava da muškarac i žena igraju jednaku ulogu u reprodukciji; ponekad muška sjemena tečnost odnese prevagu nad ženskim jajaščetom, a u drugim slučajevima je obratno.

Fatima Mernisi zatim citira Gazalijevu izjavu o načinu ejakulacije kod različitih polova: “...Ženska ejakulacija je mnogo sporiji proces tokom kojega se njena seksualna želja pojačava i za nju bi bilo štetno ako bi se od nje odvojilo prije dostizanja zadovoljstva.”⁴⁴ Ovom izjavom Mernisijeva želi da dokaže da se u Islamu žena smatra seksualno aktivnijom od muškarca. Kada sam prvi put pročitao ovu izjavu, rekao sam sebi da ona ne može biti ispravna u svakoj situaciji, jer ponekad muškarac ejakulira prvi, a ponekad žena. Takođe, nisam mogao povjerovati da bi Gazali rekao takvo nešto. Onda sam provjerio Gazalijev citat na arapskom jeziku i primijetio da je prevodeći njegove riječi, Mernisijeva prigodno izostavila riječ “rubbema” koja znači “ponekad”.⁴⁵ Stoga tačan prijevod Gazalijevih riječi glasi: “Ženska ejakulacija je ponekad mnogo sporiji proces...” Sa ovom ispravkom, argument Fatime Mernisi gubi tlo pod nogama.

b) Žene su opasnost za socijalni red. Iz ove njene izjave slijedi da, budući da Islam smatra žene seksualno aktivnijim, stoga ih takođe smatra za opasnost po socijalni red. Nakon što je citirala Gazalijeve riječi koje glase: “Čestitost žene je muškarčeva dužnost. Muškarac bi trebao povećavati ili smanjivati seksualne odnose sa njom prema njenim željama kako bi osigurao njenu čednost,” Mernisi komentariše: “Gazalijeva teorija direktno povezuje sigurnost društvenog reda sa ženskom čednošću, i prema tome sa zadovoljavanjem njenih seksualnih potreba. Socijalni red je osiguran kada se žena ograniči na svoga muža i kada ne stvara fitnu, ili kaos, tako što privlači druge muškarce na seksualni odnos.”⁴⁶ Kao prvo, u Gazalijevom citatu ne vidim ništa što bi ukazivalo na to da su žene opasnost po socijalni red. On samo opisuje jedno od osnovnih pravila međusobnog odnosa u braku - da suprug ne bi smio biti sebična i samoživa osoba, nego bi morao misliti i o osjećanjima svoje žene. Tu nema apsolutno nikakve indikacije da bi nezadovoljene muslimanske žene uopšte odlazile da čine blud.

Kao drugo, ako nezadovoljene žene postaju opasnost po ljudsko društvo samo zato što postoji mogućnost da bi one učinile blud, onda se ta mogućnost nikako ne može ograničiti samo na žene - čak i nezadovoljeni muškarci mogu počinuti blud! Da je Islam smatrao žene kao opasnost za javni red po ovom pitanju, onda takođe mora takvima smatrati i muškarce! Kada bismo ovaj argument logički posmatrali, morali bismo reći da Islam smatra i žene i muškarce kao opasnost za socijalni red. A ako su svi muškarci i sve žene opasnost po socijalni red, o čijem onda socijalnom redu mi govorimo?

⁴³ Et-Tabrasi, El-Ihtidžadž, vol. 1, str. 48. Za slične hadise u sunitskim izvorima pogledajte Ibn Qayyima, Tibjan, str. 334-5. Takođe pogledajte zanimljivu studiju o kontroli rađanja među muslimanima, Sex and Society in Islam (Seks i društvo u Islamu) od B.F. Musallama.

⁴⁴ Beyond the Veil, str. 38.

⁴⁵ El-Gazali, Ihya, vol. 2, str. 148.

⁴⁶ Beyond the Veil, str. 39; Ihya, vol. 2, str. 148.

c) Za žene se ne treba emotivno vezivati. Drugi dio tvrdnje Fatime Mernisi glasi da u Islamu muškarci ne treba da se emotivno vezuju za svoje supruge; ljubav između muža i žene se ne potstiče i ne toleriše. Pored onoga što smo već citirali u ovoj raspravi, ona je o ovome govorila i na drugim mjestima. Na primjer, nakon što je citirala intervju sa jednom Marokankom o njenom prvom mužu sa kojim je bila u “ugovorenom braku” koji nema nikakve veze sa Islamom, Mernisijeva je napisala: “Da li ljubav između čovjeka i žene prijete nečemu važnom u muslimanskom poretku?... Heteroseksualna veza, prava ljubav između muškarca i žene, je nešto što se mora prevazići.”⁴⁷ Na jednom drugom mjestu, ona kaže: “Čini mi se da je slom seksualne segregacije dozvoljava pojavljivanje onoga što muslimanski poredak smatra za smrtnog neprijatelja civilizacije: ljubav između muškaraca i žena uopšte, a još preciznije ljubav između dvoje supružnika.”⁴⁸

Mernisijeva nije mogla biti udaljenija od istine nego u ovim izjavama! Umjesto da se pozove na originalne islamske izvore, ona je izvela svoje zaključke iz načina na koji se određena etnička grupa muslimana ponaša u svom ličnom životu. Pogledajmo sada da li se ono što ona kaže slaže sa originalnim islamskim izvorima ili ne.

Kuran kaže: “I jedan od dokaza Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite, i što između vas uspostavlja ljubav (mahabbah) i samilost: to su, zaista, pouke za ljude koji razmišljaju” (30:21). Kako Mernisijeva smije da kaže da Islam smatra ljubav između dvoje supružnika smrtnim neprijateljem civilizacije, kada Bog Islama ubraja ljubav među znakove Njegovog stvaranja i slave? Imam Džafer Es-Sadik je rekao: “Ljubav (hubb) prema ženama je jedna od odlika Božijih poslanika.”⁴⁹ Isti imam navodi hadis Poslanika s.a.w.s: “Izjava koju muž uputi svojoj ženi,- inni uhibbuki (ja te volim),- neće nikada napustiti njeno srce.”⁵⁰

Postoje tri interesantna hadisa u kojima je imam Džafer Es-Sadik opisao ljubav prema ženama kao znak i razlog pojačavanja vjerovanja. On kaže: “Ne mislim da se nečija vjera može pozitivno povećati ukoliko se ne poveća i njegova ljubav prema ženama.”⁵¹ U drugom hadisu, on kaže: “Kada god se nečija ljubav prema ženama poveća, njegova vjera dobije na kvalitetu.”⁵² U trećem hadisu, on povezuje ljubav prema ženama sa ljubavlju prema Ehlu-l-bejtu, koja je veoma važno Kur’an sko učenje. On kaže: “Čija se god ljubav prema nama poveća, njegova ljubav prema ženama se takođe mora povećati.”⁵³

Ne mislim da postoji ikakva daljnja potreba za dokazivanjem da su optužbe Fatime Mernisi protiv Islama bez ikakvog osnova.

d) Ljubav treba biti posvećena isključivo Allahu. Kada bi bila pitana zašto Islam smatra ljubav prema ženama za smrtnog neprijatelja civilizacije i opasnost za socijalni red, Mernisijeva bi odgovorila da emocije i pažnja “moraju biti posvećeni isključivo Allahu kroz traženje znanja, meditacije i molitvu.” Ona za ovakav opis kaže da je Gazalijev stav.⁵⁴

⁴⁷ Beyond the Veil, p. 113.

⁴⁸ Ibid, str. 107.

⁴⁹ Wasa’il, XIV tom, str. 9.

⁵⁰ Ibid, str. 10.

⁵¹ Ibid, str. 9.

⁵² Ibid, str. 11.

⁵³ Ibid, str. 11.

⁵⁴ Beyond the Veil, str. 45.

Drugim riječima, Mernisijeva kaže da Islam, poput hrišćanstva, smatra da su ljubav prema Bogu i ljubav prema ženi dva međusobno suprotstavljena fenomena. Ipak, da bih bio fer prema Mernisijevoj, moram reći da je ovakav pogrešan stav imao čak i učenjak Gazalijevog kalibra.

Iako sam već detaljno citirao islamske stavove prema kojima je ljubav prema ženi u harmoniji sa duhovnim putovanjem, namjeravam da ih komentarišem i u svjetlosti onoga što je Gazali, sa svojim sufijskim tendencijama, imao reći.

2. Mišljenje El-Gazalija

U svojim diskusijama o braku u knjizi *Ihya Ulumu-d-din*, Ebu Hamid El-Gazali je napisao jedno poglavlje o podsticanju na brak (et-tergib fi-n-nikah). U tome poglavlju je citirao neke Poslanikove, s.a.w.s., hadise o lijepim osobinama braka. Onda je napisao jedno poglavlje protiv braka (et-tergib ani-n-nikah). U ovome poglavlju je Gazali, pored izreka nekih sufija (mistika), citirao i tri hadisa: dva od Poslanika s.a.w.s, a jedan od imama Alija. Interesantno je da se taj treći hadis uopšte ne odnosi na ovu temu; tu se govori o planiranju porodice i podstiče vjernika da ima manje žena i djece! Pored toga, učenjaci su klasificirali sva tri hadisa kao "daif," nepouzdana.⁵⁵

Onda Gazali nastavlja da diskutuje o prednostima i manama braka. Prije nego što pomno istražim loše osobine braka, želim da komentarišem dva Poslanikova, s.a.w.s. "hadisa" koje je Gazali citirao iz sunitskih izvora i koje je Mernisijeva takođe koristila u njenoj knjizi. Prvi hadis glasi: "Kada vam žena priđe, Sotona vam se približava. Kada jedan od vas vidi ženu i osjeti privlačnost prema njoj, neka požuri svojoj supruzi. Sa njom će mu biti isto kao i sa onom drugom."⁵⁶ Nakon što je Mernisijeva citirala ovaj hadis, dodala je komentar imama Muslima koji kaže da "ona podsjeća na Sotonu u svojoj moći nad čovjekom kojoj se ne može oduprijeti."

Kada diskutuju o falsifikovanim ili umetnutim hadisima, naši učenjaci kažu da su jedan od izvora takvih hadisa mistici i takozvane pobožne mule koji su unijeli različite neislamske ideje o celibatu i monaštvu u hadisku literaturu. Budući da je vjerovanje u zlokobnost žene glavna komponenta hrišćanskog monaštva, slične ideje su se ušuljale u hadisku literaturu - ili putem potpunog falsifikata ili preko umetanja u originalni tekst. Kada sam pročitao gornji hadis, posumnjao sam na umetanje, pogotovo u uvodnoj rečenici. Moja sumnja je bila potvrđena kada sam potražio sličan hadis među šiitskim izvorima. Oni sličan hadis navode na sljedeći način: Poslanik, s.a.w.s., je rekao: "Kada jedan od vas vidi lijepu ženu, treba da ode svojoj supruzi, zbog toga što je ono kod nje (tj. supruge) isto kao i ono kod druge."⁵⁷ Isti hadis postoji u još jednoj verziji: Poslanik, s.a.w.s., je rekao: "O ljudi! Zaista gledanje (u lijepu ženu) dolazi od Sotone, stoga ko god nađe ovu sklonost kod sebe, neka ode svojoj supruzi."⁵⁸ Hadis koji donose sunitski izvori izjednačava ženu sa Sotonom, dok u šiitskim izvorima nema takvog prizvuka. Naprotiv, u drugoj verziji hadisa koji se nalazi u šiitskim izvorima,

⁵⁵ Pogledati autorovu fusnotu u djelu *Ihyâ'*, II tom, str. 101, te *El-Kašanija, Tahzîbu-l-Ihyâ'*, III tom, str. 57.

⁵⁶ *Ihyâ'*, II, 110; *Beyond the Veil*, strana 42.

⁵⁷ *Wasa'il*, XIV tom, str. 72-73.

⁵⁸ *Ibid*, str. 73.

muškarčevi pogledi su povezani sa Sotoninim iskušenjima! Ako treba da biramo između izvora Poslanikovog, s.a.w.s., sunneta, ne možemo a da ne prihvatimo verziju koju su dali imami Ehlu-l-bejta, odnosno Poslanikove porodice. Na kraju krajeva, niko nije mogao poznavati Poslanika bolje od njegovog Ehlu-l-bejta. Po našem mišljenju, Imam Gazali, Imam Muslim i Fatima Mernisi su svi pogriješili u svom pokušaju da izjednače ženu sa Sotonom. Hadis koji su oni citirali vjerovatno su izmijenili mistici kako bi ohrabрили monaštvo koji su preuzeli iz hrišćanstva.

Drugi hadis glasi: Poslanik, s.a.w.s., je rekao: “Ne idite ženama čiji su muževi odsutni, jer će Sotona ući u vaša tijela kao što krv cirkuliše kroz vaše meso.”⁵⁹

Kao prvo, nisam uspio pronaći sličan hadis u šiitskim izvorima. Pored njegove sadržine, ova činjenica baca sumnju na autentičnost ovoga hadisa. Kao drugo, izvor ovoga hadisa je djelo Sahih et-Tirmizi. Čudi me kako su Gazali i Fatima Mernisi mogli navoditi ovaj hadis kada je čovjek koji ga je prvi zabilježio, sam imam Tirmizi, rekao: “Ovaj hadis je čudan!” (hâzâ hadîsun garîb). Kao treće, čak i da je hadis prihvaćen, to ne dokazuje ono što je Mernisijeva zaključila iz hadisa: “Udate žene čiji su muževi odsutni su naročita prijetnja muškarcima,” jer hadis izjednačava sa Sotonom pogled muškaraca, a ne žene! Zapravo, prema ovom hadisu, žene su prikazane kao žrtve muškaraca koje je Sotona opsjeo!

Vratimo se sada na Gazalijevo djelo gdje on opisuje loše osobine braka. On je s tim u vezi naveo tri stvari koje škode, a mi ćemo se pozabaviti sa svakom od njih ponaosob. Prva nevolja: “Prva i najveća nevolja (koja se javlja u braku) je nemogućnost zakonitog zarađivanja za život. To je nešto što nije svakome lako, pogotovo u ovom vremenu kada je zarađivanje za život neophodno. Zbog toga brak može postati podsticaj za pribavljanje hrane nezakonitim sredstvima, a u tome je propast za čovjeka i za njegovu porodicu. Samac je oslobođen ovih problema...”⁶⁰

Zatim Gazali navodi citate raznih mistika o ovoj temi, koji nemaju nikakve vrijednosti ukoliko se ne zasnivaju na Kur'anu i sunnetu. Oni pozdravljaju monaštvo koje su osudili i Poslanik, s.a.w.s., i Kur'an.

Logični zaključak koji izvode Gazali i drugi mistici je: ako si bogat, možeš se oženiti; ali, ako si siromašan, nemoj se ženiti, jer ako to učiniš, može ti se desiti da počneš tražiti opskrbu na nedozvoljen način! Ovo je apsurdno, i ne slaže se sa učenjem Kur'ana koji kaže: “Udavajte neudate i ženite neoženjene... ako su siromašni, Allah će im iz obilja Svoga dati. Allah je neizmerno dobar i sve zna” (24:32); “Reci: Dođite da vam kažem šta Gospodar vaš propisuje:... da djecu svoju, zbog neimaštine, ne ubijate - Mi i vas i njih hranimo...” (6:151).

Poslanik, s.a.w.s., je rekao: “Ko god se uzdrži od braka radi straha od siromaštva, on zaista ima loše mišljenje o Bogu.”⁶¹ Ne znam kako neko može da se duhovno uzdigne ako misli loše o Božijem obećanju!

Druga nevolja: “Nemogućnost (muškaraca) da ispune ženina prava, da podnose njihovo (loše) ponašanje i da strpljivo izdrže njihovo dosađivanje.”⁶²

⁵⁹ Ihya', II, 110; Beyond the Veil, str. 42.

⁶⁰ Ihya', II tom, str. 117.

⁶¹ Wasa'il, XIV tom, str. 24.

Šta to imam Gazali kaže? Da li su to po njegovom mišljenju žene previše zahtijevne, lošega ponašanja i dosadne? Da li on može pomiriti ovo mišljenje sa Kur'anom i Poslanikovim, s.a.w.s., sunnetom? Ne mislim da može; zbog toga je on ovdje naveo samo citate raznih mistika koji su u skladu sa njegovim stavom. Očigledno je da to ne može zamijeniti originalne islamske izvore.

Treća nevolja: “Žena i djeca će skrenuti njegovu pažnju sa Allaha i natjerati ga da traži ovaj svijet (tj. njegove prednosti) i da planira dobar život za svoju djecu tako što će sakupljati više bogatstva... A sve što odvaja čovjeka od Allaha - bila to žena, bogatstvo ili djeca - za njega je upropašćujuće.”⁶³

Ako je ovo što Gazali kaže istina, onda ne samo brak, nego i djeca, prijatelji, rođaci i svaka druga materijalna stvar moraju biti “štetni” za muslimana, jer sve to može odvući pažnju od Boga i onoga svijeta. Ovdje Gazali zvuči kao sveti Pavle! Ako je to istina, onda musliman ne bi smio imati ništa sa ovim svijetom, nego bi se morao povući na neko izolovano mjesto, u neku pećinu, džunglu ili pustinju, da bi se samo molio! Apsurdnost ove ideje sa islamske tačke gledišta je očigledna.

Ono što Gazali i ostali mistici kažu ne razlikuje se mnogo od monaških ideja hrišćanske crkve. Zanimljivo je da su oni imali istu sudbinu kao i hrišćanski monasi. Već ste pročitali komentar Allame Rizvija o monasima, koji kaže: “Kada se priroda osvetila, monasi i opati su promovisali ideju da su oni Hristovi predstavnici, a opaticama su dali ime ‘Hristove nevjeste’. Tako su mirne savjesti pretvorili manastite u centre seksualnih sloboda.” Na sličan način, kada se priroda osvetila sufijama, prema riječima Allame Mutaharija, oni su počeli da “postižu (seksualno) zadovoljstvo u društvu lijepih osoba a taj njihov rad se smatrao za put prema Allahu!”⁶⁴

3. Ljubav prema Bogu pored ljubavi prema ovome svijetu

Imam Gazali i drugi mistici napravili su ozbiljnu grešku u razumijevanju koncepta “pripremanja za onaj svijet”. To je ono što bih htio da ovdje ukratko objasnim. Koncept “pripremanja za onaj svijet” zavisi od čovjekovog shvatanja odnosa između ovoga i onoga svijeta. Postoje tri mogućnosti:

1. zaokupljenost blagoslovima ovoga svijeta i zaboravljanje onoga svijeta;
2. iskorištavanje ovog svijeta za onaj svijet;
3. zaboravljanje na ovaj svijet zarad onoga drugoga.

Mistici i sufije su prihvatili ovu treću alternativu, dok su materijalisti prihvatili ovu prvu. Između ova dva ekstrema leži pravi islamski stav. Postoje mnogi ajeti u Kur'anu koji veoma hvale blagoslove ovoga svijeta, a postoje i drugi koji opominju muslimane da traže onaj svijet. Ako se odvoje jedni od drugih, ove ajete mogu iskoristiti obje grupe kako bi

⁶² Ihya', II tom, str. 118.

⁶³ Ihya', II tom, str. 119.

⁶⁴ Akhlaq-e Jinsi, str. 67.

potkrijepili svoje ekstremne stavove. Ali kada ih sagledamo u svjetlu drugih ajeta koji govore o međusobnom odnosu ovoga i onoga svijeta, nas će voditi Kur'an ski stav. Očigledno je da Kur'an ske ajete ne možemo posmatrati odvojene jedne od drugih, pogotovo onda kada govore o istoj temi. Kao što sam ranije rekao, ovdje ne mogu komentarisati ovaj problem u detaljima, ali ću navesti nekoliko primjera iz Kur'an a i sunneta koji će objasniti islamski stav o ovome i onome svijetu.

Kuran kaže: "I nastoj da time što ti je Allah dao stekneš onaj svijet, a ne zaboravi ni svoj udio na ovom svijetu..." (28:77). Allah kaže: "A kad se molitva obavi, onda se po zemlji razidite i Allahovu blagodat tražite i Allaha mnogo spominjite, da biste postigli što želite" (62:10). Imam Hasan je rekao: "Budite za svoj dunjaluk kao da ćete živjeti zauvijek, a budite za svoj ahiret kao da ćete umrijeti sutra."⁶⁵ Imam nas uči da Islam ne traži od nas da zaboravimo ovaj svijet, on želi da mi izvučemo potpunu korist iz njega i da ga volimo, ali ne do te mjere da bismo zaboravili onaj svijet - ahiret, gdje će nam sudbina zavisiti od toga koliko smo bili pokorni Bogu na ovome svijetu. Imam Musa El-Kazim kaže: "Onaj ko zaboravi ovaj svijet zbog svoje religije ili onaj ko zaboravi svoju religiju zbog ovoga svijeta ne pripada nama."⁶⁶ U Islamu, pobožnost ne znači napustiti ovaj svijet i živjeti u izolaciji, u pustinji ili manastiru! Pobožnost znači živjeti normalan život u društvu ne zaboravljajući svoje krajnje odredište, cilj našeg stvaranja - a to je vječni život na onome svijetu.

Čak je i odnos između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema supruzi, djeci i ovome svijetu u cjelini istoga tipa. Postoje dva nivoa ljubavi u Islamu: ljubav prema Bogu i ljubav prema svemu ostalom. Islam ne zabranjuje čovjeku da voli supružnika, djecu, roditelje, rođake, prijatelje i ovozemaljske blagodati koje mu je Allah dao. Ono što Islam očekuje je da ta ljubav treba da bude u skladu sa ljubavlju prema Allahu, treba da se zasniva na ljubavi prema Bogu. Praktični primjer za to je da ako dođe do konflikta između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema svemu ostalom, onda ljubav prema Bogu treba da ima prednost. U Islamu, Bog je osnova postojanja, On i ništa drugo je Apsolutna Istina.

Dozvolite mi da objasnim ovaj fenomen pomoću metafore: Mjesec se okreće oko Zemlje, ali u isto vrijeme, on se okreće i oko Sunca. Povrh toga, magnetski odnos između Mjeseca i Zemlje je samo manji dio jedne opšte magnetske sile koja čini da se planete okreću oko Sunca u našem sunčevom sistemu. Na sličan način, u Islamu je ljubav između dva ljudska bića slična odnosu između Mjeseca i Zemlje; a ljubav koju musliman osjeća prema Bogu je slična odnosu između Sunca i ostalih planeta. Jasno je da prva vrsta ljubavi postoji u okviru one druge. Drugim riječima, postoje dvije putanje ljubavi: ljubav prema Bogu i ljubav prema supruzi i djeci. Prva putanja je šira i unutar nje postoji druga putanja ljubavi. Čitalac će se sjetiti da postoji razlika između onoga što smo mi rekli i onoga što su Mernisijeva, a donekle i Gazali, rekli. Mernisijeva kaže da je u Islamu ljubav između muža i žene zabranjena zbog toga što ljubav mora biti posvećena isključivo Allahu. Mi kažemo da Islam ne zabranjuje ljubav između dvoje supružnika - ili ljubav prema bilo čemu drugom - dok god je ona u harmoniji sa ljubavlju prema Bogu. To jeste, ovozemaljska ljubav ne bi smjela toliko obuzeti čovjeka da zaboravi ljubav prema Bogu. To je jasno objašnjeno u Kur'an

u:

⁶⁵ Wasa'il, XII tom, str. 49.

⁶⁶ Ibid.

“Reci (O Muhammede): Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće prođe imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate - miliji od Allaha i Njegovog Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese (na Sudnjem danu). A Allah griješnicima neće ukazati na pravi put” (9:24).

Želio bih da naglasim riječ “ehabbu” - draži. Da je Allah rekao: “Da su vam vaši... dragi” onda bi Mernisijeva ili drugi koji slijede njenu ideologiju mogli biti u pravu kada kažu da Islam od nas očekuje jedino ljubav prema Allahu, a da su sve ostale ljubavi zabranjene. Ali, Allah ovdje uspoređuje dvije ljubavi i kaže da ako voliš druge stvari ili osobe više nego Njega, onda nisi u pravu, jer te takva ljubav može odvesti jedino na put nepokornosti prema Allahovim odredbama i učiniti da budeš na gubitku na onome svijetu.

Iz onoga što smo rekli je jasno da islamski koncept ljubavi nije ograničen samo na ljubav prema Bogu koja se suprotstavlja ljubavi prema ženama, nego je to univerzalan koncept gdje govorimo o ljubavi prema svim bićima i stvarima. Dodavati šovinistički kontekst ovoj temi i reći da je islamski seksualni moral anti ženski moral definitivno vodi na krivi put. Kao zaključak, možemo reći da stavovi Fatime Mernisi i imama Gazalija - da su u Islamu žene seksualno aktivnije od muškaraca i da Islam ne toleriše ljubav između dvoje supružnika - nemaju svoju potporu u originalnim islamskim izvorima, u Kur'anu i autentičnom sunnetu.

C. KRITERIJUM ZA ODREĐIVANJE MORALNOG I NEMORALNOG

Ranije smo rekli da se Islam ne slaže sa sputavanje seksualnog nagona, nego podstiče njihovo zadovoljavanje. Ali, u isto vrijeme smo naglasili da to mora biti učinjeno na odgovoran i zakonit način. Drugim riječima, ukazali smo na to da u Islamu, seksualni nagoni mogu biti zadovoljeni na dva načina: zakonit i nezakonit, moralan i nemoralan. Kakav je kriterijum za određivanje moralnog i nemoralnog u islamskoj moralnosti? Islam, kao i bilo koja druga religija ili ideologija, ima određena osnovna vjerovanja a sva njegova učenja moraju biti u skladu sa tim osnovama. Kamen temeljac Islama je vjera u Jednog Boga, ne samo kao Stvoritelja, nego i kao Zakonodavca. Kur'an nije samo duhovni vodič, to je izvor zakona koji uređuju naš svakodnevni život. Riječ “Islam” i znači “pokoravanje volji Božijoj”. Kur'an jasno kaže: “Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahođenju postupe. A ko Allaha i Njegova Poslanika ne poslušaju, taj je sigurno skrenuo sa pravog puta” (33:36).

Dakle, u Islamu, o ispravnom i neispravnom, o zakonitom i nezakonitom - odlučuju Allah i Njegov Poslanik. Pored toga, po našem mišljenju su imami Ehlu-l-bejta najbolji tumači Kur'an a, čuvari autentičnog sunneta i živi primjeri islamskih učenja. Ukratko, kriterijumi zakonitog i nezakonitog u Islamu su Kur'an, autentični Poslanikov sunnet i njegov Ehlu-l-bejt.

Šiitska vjera takođe naglašava da se sve što je Allah odredio kao zakonito ili nezakonito zasniva na razumu - materijalnom, duhovnom ili oba. Ali, budući da Allah sve zna, dok smo mi još uvijek u plićaku dubokog okeana znanja, za nas nije uvijek moguće da razumijemo

racionalnu podlogu svake Božije odredbe. Osnovni koncept seksualnog morala - taj da seks nije zlo i da ga ne treba sputavati - je veoma očigledan primjer jednog islamskog učenja koje je u potpunoj harmoniji sa ljudskim razumom i prirodom.

Kada kažemo da Islam vjeruje u regulisanje našeg seksualnog ponašanja, postavljaju nam se pitanja o (1) moralnom regulisanju seksa i (2) ličnoj slobodi u seksualnom ponašanju. Te dvije teme namjeravamo ukratko komentarisati prije završetka ovog poglavlja.

1. Moralno regulisanje seksa

Prvo se postavlja pitanje da li se seksualnost ikako može određivati moralom? Rečeno nam je da "...ne može biti posebnog seksualnog morala. Moralnost... se ne povezuje sa seksualnim činom, nego sa nečim drugim na šta se može odnositi. Mi možemo razumno zabraniti seksualno nasilje, na primjer, ali to je zbog samog nasilja; razmatran sam po sebi i odvojen od nepredviđenih okolnosti, seksualni čin nije ni ispravan ni pogrešan, nego jednostavno prirodan."⁶⁷ Zaključak je jednostavan: budući da ne može biti pravog seksualnog morala, onda ne bi trebalo biti nikakvih ograničenja u seksualnom zadovoljavanju. Ništa se ne bi trebalo smatrati nemoralnim ili nedozvoljenim!

Ova ideja je sama po sebi apsurdna. Seksualnost je čin koji većinom uključuje dvije osobe, a kada god su uključene dvije osobe, čak i na svetovnom planu, zakoni i odredbe koji bi regulisali njihovo ponašanje postaju nužni.

Da bi se obezbijedila racionalna osnova za ovu ideju, ponekad se govori da se mnogi mentalni poremećaji i nervoza dešavaju zbog nedostatka osjećaja seksualnosti. Preventivna mjera za takve nervoze i mentalne poremećaje je neograničeno zadovoljavanje seksualnog instinkta. Iskazano jednostavnim riječima, želi se reći da što se više restrikcija veže za seks, to će on ljude više zanimati i patiće od osjećaja uskraćenosti.

Previše slobodno zapadnjačko društvo tako je unaprijedilo nekontrolisano seksualno ponašanje u posljednjih trideset godina. Imajući na umu gore navedene argumente, čovjek bi očekivao da vidi opadanje broja silovanja, incesta, zlostavljanja djece ili seksualnih napada radi smanjenja mentalnih poremećaja uslijed seksualne frustracije. Ali, da li se to zaista dešava? Naravno da ne! Statistike pokazuju da su svi takozvani efekti seksualne frustracije mnogostruko porasli, bez obzira na neobuzdano seksualno ponašanje u šezdesetim, sedamdesetim i osamdesetim godinama ovoga vijeka!

Tako se dogodilo da je zapadni svijet, nakon što se pobunio protiv sputavanja seksa od strane hrišćanskog sistema, prihvatio neobuzdani seks kao normalnu i prirodnu pojavu. Islam ne prihvata ideju sputavanja seksualnog instinkta; on umjesto toga ohrabruje ispunjavanje i zadovoljavanje takvih osjećaja na jedan odgovoran način. Kakve god da restrikcije Islam stavlja na seks, one se odnose samo na to na koji način treba zadovoljavati potrebu za njim. To se nimalo ne razlikuje od načina na koji mi zadovoljavamo svoju potrebu za hranom; mora

⁶⁷ Citirano u Scruton, *Sexual Desire*, str. 2.

se jesti, ali se ne bi trebalo prejedati. Na sličan način, čovjek treba zadovoljiti svoje seksualne želje, ali ne na račun drugih ljudi i njihovih prava, ili na račun sopstvenog tijela. Nakon što se pobunila protiv sputavajućeg seksualnog morala hrišćanske crkve, zapadnjačka liberalna kultura je otišla do drugog ekstrema i apsolutno neobuzdanog seksa. Oni su napravili veliku grešku misleći da su zabrane u bilo kakvom obliku neprirodne i pogrešne. Ali, čak je i Bertrand Rasel, koji je gorljivo podržavao liberalne ideje, morao prihvatiti da su neke granice u seksualnom moralu nužne. On piše: “Ja ne smatram da u seksu ne bi trebalo biti morala i samokontrole, jer ih mora biti, isto onako kako mora biti samokontrole i u uzimanju hrane. Što se tiče hrane, postoje tri vrste pravila, a ona se tiču zakona, manira i zdravlja. Smatramo da je nedozvoljeno krasti hranu, uzeti više nego što nam je potrebno kada jedemo u društvu, i jesti na način na koji se veoma lako možemo razboljeti. Slična pravila su veoma važna i što se tiče seksa, ali su u tom slučaju mnogo kompleksnija i uključuju mnogo više samokontrole.”

Rasel je, s druge strane, imao poteškoća da pronade novu osnovu seksualnog morala. Dilema sa kojom se danas suočava zapadni svijet je veoma elokventno predstavljena u onome što je Rasel napisao. On kaže: “Ako treba da dozvolimo da jedan novi moral (neobuzdanog seksa) počne da se razvija, on će ići dalje nego što je do sada otišao, i donijeće poteškoće koje do sada nismo primjećivali. Sa druge strane, ako pokušamo da modernom svijetu nametnemo zabrane kakve su bile moguće u ranijem (hrišćanskom) dobu, to će nas odvesti do nemoguće strogih propisa, protiv kojih bi se ljudska priroda uskoro pobunila. To je toliko jasno da, kakve god da su opasnosti ili teškoće, mi moramo biti zadovoljni sa time da dopustimo da svijet ide naprijed a ne nazad. Za tu svrhu će nam biti potreban jedan istinski novi moral. Pod novim moralom podrazumijevam da će se i dalje morati priznavati propisi i pravila, iako će ti propisi biti mnogo drugačiji od onih obaveza i dužnosti koje su postojale u prošlosti... Ne mislim da bi novi sistem morao uključivati neobuzdano predavanje impulsima više nego stari, ali smatram da će motivi i okolnosti pod kojima će se impulsi obuzdavati morati biti različiti od onih u prošlosti.”⁶⁸

Da je Rasel imao mogućnost da bliže prouči Islam, siguran sam da bi u njemu našao taj “istinski novi moral” koji reguliše seksualno ponašanje bez “nemoguće strogih propisa.”

2. Islam i lična sloboda

Drugo pitanje sa kojim nas suočavaju oni koji zastupaju sekularne i liberalne poglede odnosi se na ličnu slobodu. “Zar ne mogu biti slobodan da činim ono što želim dok god to ne povrijeđuje prava drugih ljudi?”

Mislim da je jako važno istaći tu najvažniju razliku između Islama i sekularističke, liberalne ideje o ličnoj slobodi. U sekularnom sistemu, prava su podijeljena na dvije grupe: na prava pojedinca i na prava čitavoga društva. Čovjek može raditi šta god želi sve dok to ne ugrožava prava drugih ljudi. Da bi čovjek bio prihvaćen kao član društva, on mora prihvatiti granice svoje slobode. Lična sloboda je ograničena jedino slobodom drugih. S druge strane, Islam dijeli prava na tri grupe: to su prava pojedinca, prava čitavoga društva, i Božija prava. Čovjek

⁶⁸ Russel, *Marriage and Morals*, str. 91-92.

smije raditi šta god želi, sve dok to ne povrijeđuje prava drugih ljudi i Boga. Da bi postao musliman, čovjek mora prihvatiti ove granice svoje lične slobode.

Još jedna važna razlika je u konceptu ličnoga prava. U sekularnoj upotrebi, prava pojedinca se određuju uzimajući u obzir prava drugih članove društva. Islam ide jedan korak naprijed i uči nas da čak i tijelo pojedinca ima svoja određena prava u odnosu na čovjeka. Drugim riječima, Islam poziva čovjeka na odgovornost čak i za korišćenje sopstvenoga tijela. Čovjeku nije dozvoljeno da zlostavlja ili povrijedi sopstveno tijelo. Allah kaže: "I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati" (17:36). Objašnjavajući Sudnji dan, On kaže: "...na Dan kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi, i ruke njihove, i noge njihove za ono što su radili" (24:24). "Danas ćemo im usta zapečatiti, njihove ruke će Nam govoriti, a noge njihove će o onom što su radili svjedočiti" (36:65). Imam Zejnu-l-Abidin u svom djelu Risaletu-l-hukuk opisuje prava koja nad čovjekom imaju njegov jezik, uši, oči, stopala, šake, stomak i stidna mjesta. Ako čovjek koristi svoje tijelo za grijeh i tako ga zlostavlja, onda je kriv za povrijeđenu prava sopstvenoga tijela, a takođe i za povrijeđenu Božijih prava, Koji nam je povjerio ova tijela na upotrebu. Kur'an kaže: "Vjernici su... oni koji stidna mjesta svoja čuvaju, osim od žena svojih... A oni koji pored toga traže (seksualno zadovoljstvo), oni u zlu sasvim pretjeruju" (23:5-6).

U Islamu, prava pojedinca nisu ograničena samo pravima ostalih članova društva, nego i pravima njegovog sopstvenog tijela i Božijim pravima. Razlog tome je veoma jednostavan: Islam ne dozvoljava pojedincu da uništava ili zlostavlja samoga sebe, a grijeh ili nemoral je sredstvo našeg upropaštavanja. Ova granica se zasniva na ljubavi i brizi koju Milostivi Bog ima za nas. "Allah ne želi da vam pričini poteškoće, već želi da vas učini čistim i da vam blagodat Svoju upotpuni, da biste bili zahvalni" (5:6).

Islamski koncept lične slobode možda izgleda restriktivan kada se usporedi sa onim slobodama koje postoje u sekularnom društvu, ali je njegova racionalna osnova prihvatljiva, na indirektan način, čak i za sekularno društvo. Logična posljedica sekularne ideje o ličnoj slobodi je ta da čovjek može uraditi sa samim sobom šta god mu je volja; jedina granica koja se ne smije prijeći je ta da on ne smije povrijediti prava drugih. Ali, Zapad nije uspio da u potpunosti prihvati ovu ideju, što možemo vidjeti po zakonima koji ograničavaju izvjesna djela, na primjer samoubistvo ili korišćenje narkotika, ili onima koji nalažu izvjesne stvari kao što je obavezno korišćenje sigurnosnih pojaseva pri vožnji kolima. Korišćenjem droge, narkoman ne povrijeđuje prava drugih ljudi - osim, naravno, ako značenje ovih termina ne proširimo i na duhovne vrijednosti koje i ne spadaju u sekularni domen - ali zapadnjačko društvo i dalje narkomaniju smatra protivzakonitom i preduzima korake kako bi spriječilo ovisnike da uzimaju drogu. To se opravdava stavom da je dužnost društva da spriječi svoje građane da povrijede sami sebe. Po ovim primjerima možemo vidjeti da sekularni sistem napušta logične posljedice svoje verzije individualne slobode. Jedina preostala razlika između sekularnih i islamskih stavova je ta da ovi prvi daju pravo samom društvu da postavlja granice, dok ovi drugi samo Bogu daju to pravo.

Kao zaključak, možemo reći da islamski stav ne zabranjuje samo djela koja povrijeđuju prava drugih ljudi, nego i ona koja povrijeđuju prava samog čovjekovog tijela. Ti stavovi se zasnivaju na brizi i ljubavi koje Allah ima za ljudska bića.

TREĆI DIO - STRUKTURA ISLAMSKOG SEKSUALNOG MORALA

U ovom poglavlju, prvo ćemo govoriti o braku u vrijeme puberteta, zatim ćemo ispitati moguće načine zadovoljavanja seksualnog poriva ako osoba odluči da se ne oženi odmah nakon puberteta, i na kraju, objasnićemo bračnu proceduru i seksualne tehnike.

A. PUBERTET: POČETAK SEKSUALNOG ŽIVOTA

Seksualna želja se kod ljudskih bića budi za vrijeme puberteta. Po islamskoj pravnoj definiciji, pubertet (bulûg) se određuje na sljedeće načine:

1. *godinama*: petnaest lunarnih godina kod dječaka i devet kod djevojčica;
2. *unutrašnjom promjenom*: kod dječaka, kada dođe do prvog noćnog izbacivanja sjemena. Sjemena tečnost se skuplja u testisima odmah nakon nastupanja puberteta, pa se može desiti da se stvori više sjemena nego što sistem može da zadrži; kada se to dogodi, sjemena tečnost se izbacuje za vrijeme sna. To noćno izbacivanje sjemena se na arapskom jeziku naziva ihtilâm. Kod djevojčica, pubertet nastupa pojavom prve menstruacije. Odmah nakon rođenja, jajnici djevojčice sadrže oko 400.000 nezrelih jajnih ćelija. U pubertetu, te jajne ćelije sazrijevaju, obično po jedna svakog mjeseca. Ako se ni jedna jajna ćelija ne oplodi, onda će se ona, zajedno sa unutrašnjim slojem materice, izbaciti iz tijela, putem mjesečnog krvarenja ili menstruacije, što se na arapskom jeziku naziva hajd.
3. *fizičkom promjenom*: kada počnu rasti grube dlake na donjem dijelu abdomena. Budući da seksualni poriv počinje u pubertetu, a on prema Islamu treba biti zadovoljen isključivo u braku, stoga je Islam dozvolio da mladić i djevojka stupe u brak čim stupe u pubertet. U slučaju djevojaka, ne samo da Islam dozvoljava da se udaju čim postanu zrele, nego im čak i preporučuje takav brak. Ta činjenica se zasniva na učenju Islama da djevojke ne bi trebalo da odgađaju svoj brak radi sticanja obrazovanja; umjesto toga, on uči da djevojke treba da se udaju, a nakon toga mogu upotpunjavati svoje obrazovanje ako tako žele. Ali, nije fizička zrelost sama po sebi dovoljna za bračni život, jednako je važan i rušd (umna zrelost). S druge strane, naš današnji način života je postao toliko komplikovan da se pojavila velika razlika između puberteta i zrelosti, i u finansijskom i u društvenom pogledu. Jedan američki časopis za mlade je nedavno izjavio: "Mladi Amerikanci koji ulaze u dvadeset i prvi vijek su mnogo manje zreli nego što su bili njihovi prethodnici na početku dvadesetog vijeka. Razlika je očigledna na svim poljima mladalačkog razvoja: u seksu, ljubavi, braku, obrazovanju i poslu. Fizički gledano, današnji mladi ranije sazrijevaju nego prethodne generacije, ali im treba mnogo više vremena da razviju emotivne veze kao odrasli."⁶⁹ Zbog toga, mladićima i djevojkama našeg atomskog doba nije lako da se vjenčaju čim postanu fizički zreli.

Dakle, kako da mladi izađu na kraj sa svojom seksualnošću? Šta muslimani treba da rade sa svojom sljedećom generacijom? Bez obzira na već navedene probleme, vjerujem da postoje

⁶⁹ Newsweek, specijalno izdanje, proljeće 1990, str. 55.

načini da se mladi muslimani u kasnijim tinejdžerskim godinama vjenčavaju bez brige o finansijskim problemima. Ovdje bih volio da predložim tri mogućnosti:

1. Ako su roditelji u dobroj finansijskoj situaciji i mogu izdržavati svoju već vjenčanu djecu sve dok se ona finansijski ne osamostale, onda bih preporučio da oni podstaknu svoju djecu da se vjenčaju i da ih izdržavaju sve dok oni ne stanu na svoje noge. Kada Kur'an govori o ugovoru koji se pravi prilikom oslobađanja roba između roba i njegovog gospodara, on kaže: "I dajte im nešto od imetka koji je Allah vama dao..." (24:33). Ako Islam toliko insistira na finansijskom izdržavanju nečijeg oslobođenog roba, tako da on može stati na svoje noge, ne treba ni govoriti o tome koliko bi bilo plemenito pomagati sopstvenu djecu dok se ne osamostale!

Na jednom širem nivou, muslimanske organizacije bi trebalo da osnuju fondove (na primjer, da daju dugoročne beskamratne zajmove) koji bi potpomagali mlade muslimane koji žele da se vjenčaju, a nedostaju im finansijska sredstva. Jednom je jedna osoba optužena za nepristojno seksualno ponašanje bila dovedena imamu Aliji. Nakon što ga je on kaznio, imam je ugovorio njegovo vjenčanje na račun vlade. Imam je dao primjer kako društvo može pomoći mladima da započnu porodični život. Posmatrajući situaciju u zapadnom svijetu, muslimanske organizacije bi, ako ništa drugo, morale osjećati moralnu odgovornost da na ovakav način potpomažu svoje mlade. Tu se ne radi o milostinji, nego se radi o preživljavanju muslimanskih zajednica u jednom neprijateljski nastrojenom okruženju.

2. Mladić i djevojka mogu sklopiti svoj aqd (vjenčani ugovor) ali odgoditi svadbenu ceremoniju sve dok ne završe svoje obrazovanje. Drugim riječima, oni mogu biti vjenčani, a i dalje živjeti kod svojih roditelja. Mogu se sastajati bez ikakvih šerijatskih prepreka, a ako odluče da imaju odnose, onda mogu koristiti dozvoljena kontraceptivna sredstva kako bi odgodili rađanje djece. Na taj način, oni bi mogli udovoljiti svojoj seksualnoj želji bez finansijskih obaveza.

3. Mladić i djevojka mogu sklopiti svoj aqd zajedno sa svadbenom ceremonijom, a u isto vrijeme odgoditi rađanje djece i voditi veoma jednostavan život. Tako će biti u stanju da udovolje svojim seksualnim željama, a da nemaju teških finansijskih obaveza. Ipak, moram posebno naglasiti važnost uloge koju igraju roditelji koji nadgledaju sve takve ugovore. Ne mogu podržati ideju da mladić i djevojka samostalno odlučuju o ovakvim stvarima, bez dogovora sa roditeljima i bez registrovanja bilo kakvog ugovora u obližnjoj džamiji ili islamskom centru. To će zaštititi reputaciju mlade djevojke u slučaju da stvari ne krenu dobrim putem. Prijedlozi koje sam ovdje naveo znače da i mladi i njihovi roditelji treba da radikalno promijene svoje stavove o materijalističkom aspektu života. Oni će morati da prihvate veoma jednostavan način života. Ako današnji mladi žele da imaju "standardno" finansijsko tlo pod nogama prije nego što stupe u brak, onda to neće biti moguće u njihovim tinejdžerskim godinama; moraće na to čekati sve dok ne prevale tridesetu godinu! Članak koji smo ranije spomenuli navodi da se "mladi vjenčavaju kasnije nego što su to činili njihovi roditelji, dijelom zbog ekonomskih razloga, a mnogi mladi koji završe studije odlažu stupanje u brak do iza tridesete godine."⁷⁰

⁷⁰ Ibid., str. 55.

Još jedna važna prednost prijedloga koje sam naveo je ta da mladi student ili studentkinja neće imati seksualnu napetost i moći će se posvetiti u potpunosti svojim studijama. Sa druge strane, ako musliman koji je rastao u zapadnjačkom društvu bez ikakvog vjerskog obrazovanja nema finansijsku i moralnu podršku svojih roditelja, onda će najvjerovatnije pokleknuti pred prijemčivom kulturom koja toleriše vanbračni seks u tinejdžerskim godinama. A ako se to desi, ne daj Bože, mladi više neće smatrati da je seksualni odnos nešto vrijedno i obavezujuće. “Mnogi od nas su izbacili veze na jednu noć iz našeg školskog sistema”, piše 25-godišnja Nensi Smit o borbi njene generacije sa odrastanjem u svom članku u Washington Post-u. “Kada je riječ o seksu van ozbiljne veze, ne postavlja se više pitanje da li je to ispravno ili ne, nego se pita, da li je on zaista vrijedan tolike brige?”⁷¹ Ovaj tip seksualnog ponašanja ima ozbiljne socijalne posljedice: abortuse, neželjenu djecu, porast stope razvoda i porodica sa samo jednim roditeljem. Tome treba dodati i emocionalne patnje kroz koje ljudi i djeca prolaze kada dođe do takvih kriza.

B. KAKO SE BORITI PROTIV SEKSUALNOG PORIVA PRIJE BRAKA?

Ako mladić ili djevojka ne može da se vjenča ubrzo nakon što seksualno sazrije, kako da se bori protiv svog seksualnog nagona? U ovom dijelu ćemo ispitati neke načine zadovoljavanja seksualnog poriva i vidjeti da li ih Islam dozvoljava ili ne.

1. Nemoralni načini

a) Vanbračni seks:

Vanbračni seks je apsolutno zabranjen u Islamu, bez obzira da li se radi o djevojci ili o prostitutki. Vanbračni seks je blud, ili na rapskom jeziku *zinâ*. Tu se takođe radi o neodgovornom seksualnom ponašanju. U takvim odnosima nema nikakve obaveze, a najranjivija je žena. Mnoge statistike pokazuju da muškarci obično prevare naivne žene i natjeraju ih na predbračni seks. Danas polovina od svih tridesetogodišnjih Amerikanaca, bilo žena ili muškaraca, živi sa partnerima prije braka, jer mnogi od njih pretpostavljaju da je bolje dobro ispitati teren prije nego što se upuste u brak. Ali, istraživanja danas pokazuju da se oni parovi koji su zajedno živjeli prije braka više razvode od onih koji to nisu učinili.⁷² Glen Elder, sociolog sa Univerziteta sjeverne Karoline kaže o zajedničkom životu prije braka: “To je vrsta odnosa koja privlači one, u najvećem broju slučajeva muškarce, koji traže jednostavan izlaz, i nisam siguran šta to u takvim situacijama dovodi do braka, ako to nešto uopšte i postoji.”⁷³ Jedna 24-godišnja žena je napisala sljedeće riječi u pismu upućenom En Landers: “...Jedna rečenica (u prethodnom pismu) koja me je pogodila bila je od strane tinejdžerke koja piše da je imala nekoliko partnera “iz čiste zabave”. Nalazim da je to čudno, zbog toga što sam i ja imala seksualne odnose u šesnaestoj godini i tu nije bilo nikakve zabave. Spavanje sa

⁷¹ Ibid.

⁷² Ibid., str. 57.

⁷³ Ibid.

momcima nije bilo ni zanimljivo ni uzbuđujuće, bilo je ponižavajuće. Učinilo je da se osjećam usamljenijom i praznijom nego ikada. Takođe sam iz mjeseca u mjesec brinula o tome da ne ostanem trudna. To može biti pravi pakao... Kada bih mogla razgovarati sa mladim djevojkama koje čitaju vašu rubriku, rekla bih im da tinejdžerski seks ne rješava probleme, nego stvara nove. On ne čini da se djevojka osjeća voljenom, nego čini da se osjeća jeftinom. Željela bih da im dam do znanja da on ne unaprijeđuje djevojku u ženu, nego je naprotiv unižava.”⁷⁴

Allah kaže: “I što dalje od bluda, jer to je razvrat, kako je to ružan put (zadovoljavanja seksualnog poriva)” (17:32). Blud je oštro osuđen u izrekama Poslanika, s.a.w.s., i imama. U Islamu, predbračni seks se smatra za nemoralan čin koji je uperen protiv Allahovih prava, i protiv prava čovjekovih sopstvenih seksualnih organa.

To je grijeh koji islamski sud kažnjava. Ako se na islamskom sudu otkrije da su neoženjen čovjek i neudata žena krivi za blud, njihova kazna će biti određena prema sljedećem Kur'an skom ajetu: “Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu udara biča, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje, ako u Allaha i u onaj svijet vjerujete, i neka kažnjavanju njihovu jedna skupina vjernika prisustvuje!” (24:2).

Ako neoženjen čovjek i neudata žena počine blud više puta, oni će biti kažnjeni tri puta sa po sto udaraca bičem, a ako se dokaže da su krivi i četvrti put, onda će se izvršiti smrtna kazna.⁷⁵ Što se tiče onih koji počine nevjerstvo, za njih je kazna još oštrija, jer oženjene i udate osobe nemaju nikakvog opravdanja za počinjenu preljubu. Prema šerijatu, već oženjene ili udate osobe koje su počinile nevjerstvo moraju se kamenovati do smrti. Zbog toga, predbračni seks ne dolazi u obzir kao način zadovoljavanja seksualnog poriva.

b) Masturbacija

U islamskoj terminologiji, masturbacija (ili istimnâ') znači samo-stimulacija seksualnog organa dok se ne postigne izbacivanje sjemena ili orgazam.

Po šiijskom fikhu, masturbacija kao forma samozadovoljavanja je zabranjena. Kada opisuje vjernike, Kur'an kaže: “Vjernici su... oni koji stidna mjesta svoja čuvaju, osim od žena svojih...a oni koji i pored toga traže (seksualno zadovoljenje), oni u zlu sasvim pretjeruju” (23:5-7). Posljednja rečenica jasno kaže da se bilo kakvo vanbračno seksualno zadovoljavanje smatra za kršenje Božijeg zakona. Ovaj ajet takođe pokazuje da je seks čin koji uključuje dvoje ljudi. Jednom je imam Džafer es-Sadik upitan o masturbaciji, pa je proučio ovaj ajet i spomenuo masturbaciju kao jedan od primjera nedozvoljenog seksualnog ponašanja.⁷⁶ U jednom drugom slučaju, imam je upitan o masturbaciji, pa je rekao: “To je jedan nepristojan čin...”⁷⁷

Masturbacija je grijeh za koji se osoba takođe može kazniti pred islamskim sudom. Jednom je jedan čovjek bio uhvaćen dok je masturbirao i doveden pred imama Alija. Imam ga je kaznio

⁷⁴ The Vancouver Sun, 5. decembar 1989.

⁷⁵ Pogledati poglavlje ‘hudud’ iz djela Šarâya’ i Šerh Lum‘a; takode El-Khû‘i, Takmilah, str. 37-38.

⁷⁶ Wasa'il, XVIII tom, str. 575.

⁷⁷ Ibid, XIV tom, str. 267; XVIII tom, str. 574-5.

tako što ga je išibao po rukama dok one nisu pocrvenile, a onda je ugovorio njegovo vjenčanje o državnim troškovima.⁷⁸

U posljednje vrijeme neki naučnici govore kako nema nikakve štete u masturbaciji, te da je to prirodan čin. Kako bi dokazali da je to prirodno, oni navode primjere nekih divljih životinja, na primjer majmuna. Oni zapravo odlaze do drugog ekstrema u seksualnom moralu. Oni su unizili ljudska bića do nivoa divljih životinja, i onda opravdali svoja djela pronalazeći primjere iz životinjskog svijeta. Oni su, kako Kur'an kaže: "Oni su kao stoka, čak i gori, oni su zaista nemarni" (7:179). Ironija je u tome što, kada mi slijedimo Islam koji je objavljen prije samo 1400 godina, oni nas nazivaju reakcionarnima i anti progresivnima, i optužuju nas da se vraćamo u davnu prošlost; u isto vrijeme, ti isti ljudi se vraćaju unazad na milione godina (sudeći prema njihovom sopstvenom računanju) i slijede divlje životinje i primitivne ljudske zajednice kako bi odredili šta je prirodno za nas a šta nije! Ponekad naučnici opravdavaju masturbaciju tako što govore da to mnogi ljudi rade! Ali, ako većina nešto radi, to ne znači automatski da je ta većina u pravu. U tome slučaju bi se i uživanje droge moglo okarakterisati kao "normalno" zbog toga što većina Amerikanaca, prije ili kasnije u životu, proba drogu. Istraživanja koja su sproveli seksolozi kao što su Kinsi, Masters i Džonson mogu pokazivati šta Amerikanci rade u svojim spavaćim sobama, ali ne moraju nužno dokazivati da je to što oni rade prirodno i ispravno!

Mnogi različiti tipovi seksualnog ponašanja mogu se naći u primitivnim društvima, ali to ih ne čini automatski prirodnim ili ispravnim. Naprotiv, u nekim slučajevima, masturbacija je smatrana za nenormalan i gnusan čin! Na primjer, Lewis Cutlow je u svojoj knjizi "Sumrak primitivnih" napisao o amazonskim Indijancima:

"Ksinguanosi su veoma uznemireni zbog ponašanja seksualno frustriranih "civilizadosa". Oni ne mogu razumjeti kako čovjek može da se uzbudi kada pogleda u nagu ženu. Orlando mi je rekao da za dvadeset i pet godina koliko je živio sa Indijancima, nikada nije vidio da je jedan od njih doživio erekciju. To bi za njih bilo apsurdno. Orlando čak nije vidio ili čuo ni za kakve slučajeve seksualnih devijacija među Indijancima. Oni nisu znali šta je masturbacija dok nisu vidjeli jednog od "civilizadosa", telegrafistu koji je to činio. Od toga trenutka, telegrafista je postao problem za Orlanda i njegove drugove u kampu. Indijanci su ga prezirali zbog toga što je on, u njihovim očima, učinio nešto vrijedno zgražavanja. Nije moglo ništa da se učini osim da se on udalji iz kampa."⁷⁹

Mnogi moderni psiholozi kažu da je masturbacija poput normalnog seksualnog odnosa, možda čak i bolja jer čovjek može biti sam svoj gospodar, i ne mora da brine o osjećanjima svoga partnera! To je primjer koliko je nisko palo materijalističko društvo u svojim sebičnim interesima, da čak i u seksu traži sopstveno zadovoljstvo isključujući bračnog druga. "Oni izgleda zaboravljaju da u seksualnom odnosu sva čula doprinose stimulaciji orgazma: čovjek i žena mogu vidjeti i dotaknuti jedno drugo, mogu izgovarati nježne riječi i čuti stimulativne zvuke, gdje se koriste čak i čula mirisa i ukusa. Prodiranje muškog polnog organa u ženski dovodi do završnog ushićenja i orgazma. Ali, u masturbaciji, jedini izvor stimulacije je mašta, u kojoj ne učestvuje ni jedno drugo čulo. Čitav teret se svaljuje na um. Kao rezultat, dok

⁷⁸ Ibid, XIV tom, str. 267; XVIII tom, str. 574-575.

⁷⁹ The Twilight, str. 16-17, kako je citirano u djelu "Sex and Destiny," str. 88.

normalni seksualni odnos donosi sreću i radost, masturbacija prouzrokuje emocionalnu i psihološku potištenost.”⁸⁰

To nije samo mišljenje jednog muslimanskog učenjaka. Čak i Hajtov izvještaj o muškoj seksualnosti kaže: “Na sličan način, mnogi muškarci su rekli da su fizički uživali u masturbaciji, ali da je ona donosila emotivnu frustraciju.”⁸¹ Dajući odgovor na pitanje, jedan od muškaraca je napisao: “To donosi fizičko uživanje, ali može čovjeka učiniti emotivno praznim ili željnim za pravom stvari. To možeš raditi kada god želiš, možeš zamisliti neke svoje fantazije, ali nema topline ni bliskosti, nema osobe sa kojom će se dijeliti zadovoljstvo, nema drugarstva...”⁸² Nakon što je izjavila da su fizički efekti masturbacije zanemarljivi, Leslie D. Weatherhead piše u svojoj knjizi *The Mastery of Sex*: “Psihološke posljedice su mnogo ozbiljnije. Masturbacija se kod odraslih javlja gotovo uvijek zbog loše prilagođenosti okolini.”⁸³

Lijek za masturbaciju:

Lako je sačuvati se od bluda zbog toga što se tu uključuje druga osoba, ali opasnost privikavanja na masturbaciju je uvijek prisutna. Zbog toga je nužno znati kako se boriti protiv ovakvog izopačenog seksualnog ponašanja. Sada ćemo navesti vodič za odvikavanje od masturbacije koji smo preuzeli iz knjiga *The Mastery of Sex* i djela Allame Rizvija “Odgovori na vaša pitanja”.

1. Jačanje volje. To je moguće samo ako osoba iskreno i pošteno želi da se oslobodi ove navike. Molite se Allahu da vam pomogne da pobijedite ovu naviku, koncentrišite se na vjerska učenja, i razvijte u sebi osobinu bogobožnosti (teqwâ).
2. Provodite više vremena u društvu drugih ljudi. Ako preko dana dobijete želju da masturbirate, ustanite iz kreveta ili sa stolice, pridružite se drugim ljudima i pričajte sa njima. Ako se to desi pred spavanje, sjednite u svome krevetu i napišite pismo ili čitajte knjigu. Radite nešto kako biste skrenuli svoje misli na druge stvari.
3. Počnite se baviti nekim hobijem ili sportom koji će trošiti energiju iz vašega tijela.

c) Homoseksualizam i lezbijstvo

Jedan od načina zadovoljavanja seksualnog poriva koji sada postaje sve prihvaćeniji u zapadnoj kulturi je seksualni odnos između pripadnika istog pola, homoseksualizam i lezbijstvo. Kada kažem da oni postaju prihvaćeni u liberalnim društvima, ne želim reći da su to fenomeni dvadesetog vijeka, naprotiv. Ipak, postoji jedna velika razlika između prošlosti i

⁸⁰ Rizvi, S. S. A. “Your questions answered,” III tom, str. 40-41.

⁸¹ The Hite Report on Male Sexuality, str. 489.

⁸² Ibid.

⁸³ *The Mastery of Sex*, str. 103.

sadašnjosti: u prošlosti, homoseksualizam je smatran za perverzno seksualno ponašanje, dok se sada naziva “prirodnim” jer se radi o rezultatu “urođene tendencije”!

Sve otkrivene religije - Judaizam, Hrišćanstvo i Islam - zauzimaju jedinstven stav protiv takvog seksualnog ponašanja. Ono je veoma jasno osuđeno u Bibliji i u Kur'anu. Kur'an opisuje Lûtov (Lotov) narod sljedećim riječima: “I Lûta, kad reče narodu svome: “Zašto činite razvrat koji niko prije vas na svijetu nije činio? Vi sa strašću prilazite muškarcima, umjesto ženama. Ta vi ste narod koji sve granice zla prelazi!”” Jedini odgovor Lutovog naroda je bio: “Istjerajte ih iz grada vašeg, oni su ljudi - čistunci!” I Mi smo njega i porodicu njegovu spasili, osim žene njegove: ona je ostala sa onima koji su kaznu iskusili. I na njih smo kišu spustili, pa pogledaj kako su razvratnici skončali” (7:80-84).

Kur'an takođe opisuje kako je Božiji poslanik Lut pokušao da objasni trojici svojih gostiju (koji su zapravo bili anđeli u ljudskom obliku): “I kad izaslanici Naši dođoše Lutu, on se zbog njih nađe u neprilici i bi mu teško pri duši, pa reče: “Ovo je mučan dan!” I narod njegov pohrli njemu, a prije su radili sramna djela. “O, narode moj,” reče on: “eto mojih kćeri, one su vam čistije! Bojte se Allaha i pred gostima mojim me ne sramotite! Zar među vama nema razumna čovjeka?” “Ti znaš da nama nisu potrebne tvoje kćeri,” rekoše oni: “ti doista znaš šta hoćemo mi.”” (11:78-79).

Objašnjavajući detalje njihove kazne, Allah kaže: “I kada pade naredba Naša, Mi sve prevrnusmo, ono što je bilo gore - bi dolje, i na njih kao kišu grumenje blata spustismo, koje je neprekidno sipalo” (11:82).

Dakle, vidimo da se homoseksualnost u Kur'anu smatra za razvrat i da je Allah uništio čitav jedan narod zbog njegovog nepristojnog seksualnog ponašanja.

Prema islamskom pravnom sistemu, homoseksualizam i lezbijstvo su dva kažnjiva zločina koja se kose sa Božijim zakonom. U slučaju homoseksualizma, aktivni partner mora primiti stotinu udaraca biča ukoliko je neoženjen, a ukoliko je oženjen, mora se izvršiti smrtna kazna; s druge strane, pasivni partner mora biti ubijen bez obzira na njegov bračni status. U slučaju lezbijki, one moraju primiti stotinu udaraca bičem ukoliko su neudate, a kamenovane do smrti ukoliko su udate.⁸⁴

Zašto je Islam toliko strog po pitanju bluda, homoseksualizma i lezbijstva? Da islamski sistem nije dozvolio zadovoljavanje seksualnog nagona na zakonit način, kojemu se ne pridružuje osjećaj krivice, onda bi se moglo reći da je Islam veoma strog. Ali, pošto je on dozvolio zadovoljavanje seksualnog instinkta na zakonit način, on nije spreman da toleriše bilo kakvo izopačeno ponašanje.

Homoseksualci se smatraju za visoko rizičnu grupu prenosilaca virusa side. Ova činjenica je dovoljna da pokaže kako priroda nije prihvatila homoseksualnost kao normalno seksualno ponašanje među ljudima. Homoseksualcima se preporučuje da koriste prezervative ukoliko se žele zaštititi tokom seksualnog odnosa. Ako homoseksualnost bez korišćenja prezervativa ne može biti sigurna, kako onda može biti prirodna? Zar nije izraz “prirodno, ali ne sigurno” kontradiktoran sam po sebi?

⁸⁴ El-Hû'î, Takmilah, str. 42-44

2. Zakoniti privremeni načini

Ako musliman ne može da se oženi ubrzo nakon puberteta, onda su pred njim dvije mogućnosti: privremena apstinencija ili privremeni brak.

a) Privremena apstinencija:

Islam je dozvolio stupanje u brak čim osoba postane fizički zrela, a takođe je veoma preporučljivo da za vrijeme prvih godina braka prihvati skroman način života, tako da nedostatak finansijskih sredstava ne ometa sretan život.

Ali, ako osoba iz bilo kojih razloga odluči da ne stupi u brak odmah nakon što postane fizički zrela, jedino rješenje je da prihvati privremenu apstinenciju. Nakon što je istakao važnost stupanja u brak nevjenčanih osoba, Kur'an je rekao: "I neka se suzdrže oni koji nemaju mogućnosti da se ožene, dok im Allah iz obilja Svoga ne pomogne" (24:33).

Ipak, uzdržavanje od svih zabranjenih načina zadovoljavanja seksualnog nagona nije lako. Zbog toga nije na odmet da predložimo nekoliko savjeta. Jednom je jedan čovjek došao kod Poslanika, s.a.w.s., i rekao: "Ja nemam (finansijske) mogućnosti da se oženim, pa sam zbog toga došao da se požalim na svoju samoću." Poslanik mu je dao savjet kako da kontroliše svoj seksualni nagon i rekao: "Ostavi dlake svoga tijela i neprestano posti."⁸⁵ Pod izrazom "ostavi dlake svoga tijela" Poslanik, s.a.w.s., je mislio na stidne dlake, kosmati pokrivač na grudima, itd.

Ovaj hadis pokazuje da brijanje suvišnih dlaka povećava seksualnu želju. (Vjerovatno je zato šerijat preporučio skidanje suvišnih stidnih dlačica svakih četrdeset dana za muškarce, i svakih dvadeset dana za žene.) To znači da će se, ukoliko osoba ne brije svoje stidne dlačice, njen seksualni nagon smanjiti, i to će joj pomoći u apstinenciji. Imam Alija je rekao: "Kada god čovjeku izrastu stidne vlasi, njegov seksualni nagon se smanjuje."⁸⁶ Još nisam naišao ni na kakvu naučnu raspravu o odnosu između uklanjanja stidnih dlačica i seksualnog nagona, ali se nadam da će muslimanski učenjaci raditi na tome.

Drugi metod smanjivanja seksualnog nagona je post. Jasno je da je jedan od najvećih rezultata ili prednosti posta jačanje snage volje. Nema sumnje da seksualna apstinencija najviše zavisi od jačine čovjekove volje, tako da će je post ojačati i olakšati čovjeku da obuzda svoja seksualna osjećanja.

⁸⁵ Wasa'il, XIV tom, str. 178.

⁸⁶ Ibid., str. 178.

b) Privremeni brak (zevâdžu-l-mut'ah):

Ako osoba ne stupi u brak ubrzo nakon nastupanja puberteta, a postane joj jako teško da kontroliše svoj seksualni nagon, onda je privremeni brak jedini način da se on zadovolji. Prema islamskim zakonima i šiitskom fikhu, brak može biti da'im (stalan) i munqati' (privremen). Munqati' je takođe poznat po nazivu mut'ah.

Ovdje nećemo dokazivati da li je privremeni brak zakonit ili ne. Biće dovoljno da kažemo da je prema sunitskim izvorima privremeni brak bio dozvoljen u ranom Islamu sve do ranijeg perioda hilafeta Omera ibn El-Hattaba. Pred kraj svoga hilafeta, Omer je proglasio da je privremeni brak ili mut'ah - harâm (nedozvoljen). Naravno, ne moramo ni posebno naglašavati da Omerova odluka nema nikakve vrijednosti kada se suprotstavlja Kur'anu i sunnetu.⁸⁷

Glavna razlika između ove dvije vrste braka je u tome što je za stalni brak Islam jasno definisao dužnosti i obaveze između dvoje supružnika. Na primjer, muževljeva je dužnost da obezbijedi osnovna sredstva za život porodice, a od žene se očekuje da ne odbija da ima seksualne odnose sa mužem, osim ako ima religijski ili medicinski razlog. Ali, u privremenom braku, Islam je supružnicima dao pravo da sami odrede svoje dužnosti i planove. Na primjer, muž nije dužan da materijalno izdržava svoju ženu ukoliko to nije unaprijed uslovljeno u bračnom ugovoru. Na isti način, žena može u ugovor unijeti uslov da neće biti nikakvih seksualnih odnosa. Ovakvi uslovi nisu validni u stalnom braku, ali su dozvoljeni u privremenom.

Posebno se mora naglasiti privremena priroda mut'ah braka. Poruka Islama je veoma jasna: ženite se za stalno; ali ukoliko to nije moguće, onda usvojite privremenu apstinenciju; ako ni to nije moguće, tek tada sklopite privremeni brak.

Privremena priroda mut'ah braka se može vidjeti iz sljedećih izreka imama: Jednom je Ali ibn Jaktin, istaknuti šiit koji je bio na visokom položaju za vrijeme vladavine dinastije Abasida, došao kod imama Ali Ridâ-a da ga upita o privremenom braku. Imam je rekao: "Šta ti imaš sa tim? Allah je učinio da potreba za tim ne postoji kod tebe."⁸⁸ On je takođe rekao: "To je apsolutno dozvoljeno onome kome Allah nije dao opskrbu za stalni brak, tako da može očuvati čestitost stupajući u privremeni brak..."⁸⁹

⁸⁷ Za detaljnu diskusiju o socijalnim aspektima privremenog braka, vidite djelo Muraze Mutaharija *Prava žena u Islamu*, a o pravnim aspektima vidite djelo *Kašifu-l-Gita*. Porijeklo šiitskog Islama i njegovi principi. Za temeljnu fiksku diskusiju na engleskom jeziku vidite djelo koje je napisao Sačiko Murata, pod nazivom *Privremeni brak u islamskom zakonu*.

⁸⁸ Wasa'il, XIV tom, str. 449

⁸⁹ Ibid, str. 449-450.

C. BRAK

U ovom poglavlju ćemo objasniti svadbenu ceremoniju. Ali, prije toga ćemo se ukratko osvrnuti na neka pitanja koja se često postavljaju:

*Da li roditelji imaju ikakva prava kada se radi o vjenčavanju njihove djece? Otac i djed po očevoj liniji imaju puno pravo nad djecom koja još nisu stupila u pubertet. Kada dijete uđe u pubertet, postoje tri različita slučaja:

a) dijete koje je bâlig, ali nije mentalno sazrelo: u ovome slučaju, otac i djed i dalje imaju autoritet nad njim. Takvo dijete ne može samo donijeti odluku o stupanju u brak bez dozvole oca ili djeda.

b) muško dijete koje je bâlig, a u isto vrijeme mentalno zrelo: u ovom slučaju, mladić ima puno pravo da sam odlučuje o svom stupanju u brak.

c) djevojčica koja je bâliga i mentalno zrela: postoje četiri različita mišljenja o ovome pitanju.⁹⁰ Ali, većina današnjih mudžtehida kažu da u njenom prvom braku, bâliga koja je uz to i mentalno zrela ne može stupiti u brak bez dozvole oca ili djeda. Ali, ukoliko je takva djevojka ranije već bila udata, onda ona ima puno pravo da samostalno odlučuje o svome drugom braku.⁹¹

Ovaj zakon postoji da bi se posebno zaštitila čast mlade djevojke. Sa druge strane, ako otac ili djed odbiju da daju pristanak da se djevojka uda za odgovarajućeg mladića, djevojka može otići vjerskom sudiji čija će odluka obesnažiti odluku njenog oca.

*Što se tiče pitanja hidžâba (odjeće koja pokriva tijelo i glavu) u Islamu, da li je mladiću dozvoljeno da vidi djevojku prije nego što je uzme za ženu?

Dozvoljeno je da mladić vidi ženu koju je namjerio da oženi bez hidžaba. Ali, to je dozvoljeno učiniti samo jednom;⁹² to nije stalna dozvola na osnovu koje bi se dvoje mladih mogli "zabavljati"! Ja bih izričito preporučio da se to učini u prisustvu roditelja ili zakonskih staratelja.

*Da li mladić i djevojka koji su vjereni mogu da se sastaju i da zajedno izlaze? U Islamu, ne postoji posebna ceremonija vjeridbe. Prema šerijatu, vjeridba je ugovor između dvoje lica koji se uvijek može raskinuti, ništa više; ona ne čini da dvije osobe jedna drugoj postanu dozvoljene (mahram). Oni se i dalje moraju pridržavati hidžaba.

Ali, ako dvije osobe koje su vjerenе žele da se sastaju i izlaze, onda postoji način da se to islamski legalizuje. To se može učiniti kroz privremeni brak. Vjerenici se mogu dogovoriti da u privremenom braku neće biti seksualnih odnosa. Na taj način, oni će se moći vidati bez ikakvih šerijatskih prepreka. Ovaj metod se takođe može primijeniti kod onih koji namjeravaju da prođu kroz vjeridbenu ceremoniju.

⁹⁰ Šaraja', str. 500; Šerh Lum'ah, II tom, str. 71.

⁹¹ El-'Urwah, str. 654; Minhadž, II tom, str. 255; Tahrir, II tom, str. 254.

⁹² Šaraja', str. 493; Šerh Lum'ah, II tom, str. 67; 'Urwah, str. 625; Minhadž, II tom, str. 253; Tahrir, II tom, str. 254; Tazkirah, II tom, str. 572; En-Nihaja, str. 484.

Ali, kao što je ranije navedeno, djevojci koja nikada ranije nije bila udavana biće potrebna dozvola oca ili djeda čak i u takvom privremenom braku.

Svadbena ceremonija

*Kada se treba vjenčati? Postoje li neki posebni dani u islamskom kalendaru kada je brak preporučljiv ili nije preporučljiv?

U suštini, brak je dozvoljen u svako doba. Ipak, postoje neki dani kada se stupanje u brak ne preporučuje; neki od njih se zasnivaju na hadisima, a neki na kulturnim ili istorijskim razlozima. Ove dane ćemo podijeliti u tri kategorije:

a) postoje neki hadisi koji tvrde da je pokuđeno (mekrûh) održati svadbenu ceremoniju u onim danima kada je mjesec u škorpionu (al-qamar fi-l-aqrab), u posljednja dva ili tri dana lunarnih mjeseci i srijedom.

b) Postoje neki hadisi koji kažu da su određeni dani u svakom mjesecu nosioci loše sreće (nahas); ti dani su 3., 5., 13., 16., 21., 24. i 25. dan lunarnog mjeseca.

Ipak, hadisi za obje gornje kategorije ne bi izdržali pažljivo ispitivanje hadiskih učenjaka. Naši mudžtehidi obično ne primjenjuju sve svoje znanje i stručnost u onim stvarima koje se ne odnose na obaveze ili zabrane. Oni oslabe kriterijume za prihvatanje hadisa koji se tiču djela koja su sunnet ili mekruh što je u fikhu poznato pod nazivom qâ'idatu-t-tesâmuh, ili drugim riječima, pravilo popustljivosti (u potvrđivanju prihvatljivosti hadisa).⁹³ To je veoma jasno objasnio Ajatollah Hû'i u svom vodiču kroz fetve. On kaže: "Većina preporučenih (mustehâb) radnji koje su spomenute u poglavljima ove knjige baziraju se na pravilu qâ'idatu-t-tesâmuh koji su u izvorima preporučenog sunneta. Prema tome, šta god nije dokazano kao sunnet po našem mišljenju treba raditi bez namjere o redžâ'il matlûbijjah. Isto se treba primijeniti i na pokuđena djela; od njih se treba suzdržavati sa namjerom o redža'il matlûbijjah".⁹⁴ (Redža'il matlûbah znači uraditi nešto ne zbog toga što je to sunnet, nego sa namjerom da bi se od nas moglo očekivati da to uradimo.) Što se tiče dvije kategorije dana u kojima se održava ceremonija vjenčanja, biće dovoljno citirati Ajatollaha Gulpajganija, jednog od vodećih mudžtehida našega vremena, koji kaže: "Pojedinač može činiti preporučena djela a uzdržavati se od pokuđenih sa nijjetom za redža'il matlûbijjah, zbog toga što nedostaju jasni dokazi za neke od tih stvari."⁹⁵

c) Postoje određeni dani u islamskom kalendaru koji se povezuju sa ranim događajima u islamskoj istoriji; na primjer, 10. muharrem je dan tuge zbog masakra na Kerbeli, ili dan Poslanikovog, s.a.w.s., preseljenja na ahiret u mjesecu saferu, itd. Budući da se ovi dani kod

⁹³ Za više informacija o qâ'idatu-t-tesamuh, zainteresovani čitaoci mogu pogledati djela Es-Sadra, Durûs fi ilmi-l-usul, II tom, str. 204, i III tom, 1. dio, str. 258; te En-Neraqija, 'Awa'idu-l-ejjam, str. 269-271.

⁹⁴ Minhadž, I tom, str. 14. Redža'il matluba znači uraditi nešto ne zato što je sunnet, nego sa nijjetom da bi se od nas moglo očekivati da to učinimo.

⁹⁵ Vidite njegove bilješke u El-'urvetu-l-wutqa, str. 623.

muslimana obilježavaju kao dani tuge, nije društveno a donekle ni religijski prihvatljivo da se održava ceremonija vjenčanja na takav dan.

***Bračna noć:**

Moram objasniti zašto sam napisao bračna “noć” a ne “dan”. Hadis kaže: “Odvedite mladu u njen novi dom u toku noći.”⁹⁶ Sudeći prema njemu, preporučljivo je da brak započne tokom noći. Na kraju krajeva, Allah je stvorio noć “...da u njoj počinak imate...” (10:67). Nakon što mlada uđe u prostoriju, preporučuje se da mladoženja skine njenu obuću, opere joj noge (u posudi za pranje), a zatim poprskaj prostoriju vodom. Onda mladoženja treba uzeti abdest i klanjati dva rekata sunneta, nakon čega treba izgovoriti sljedeću dovu: *Allâhumme-rzuqni ulfatahâ we wuddehâ we rizâhâ bi; we-rzini bihâ, wedžme‘ bejnenâ bi ahseni idžtimâ’in we anfasu i’tilâfin; fe inneke tuhibbu-l halâl wa tukrihu-l harâm.* (O, Allahu! Blagoslovi me sa njenom privrženošću, ljubavlju i prihvatanjem; učini da ja budem zadovoljan sa njom, i sastavi nas u najbolju zajednicu u apsolutnoj harmoniji; zaista Ti voliš dozvoljene stvari, a mrziš zabranjene.)

Onda on treba da zatraži od nevjeste da uzme abdest i da klanja dva rekata sunneta. Kada budu spremni za postelju, mladoženja treba da stavi svoju ruku na nevjestino čelo i izgovori sljedeću dovu, okrenut prema kibli (dakle, oni koji idu na medeni mjesec u inostranstvo, treba da ponesu kompas):

Allâhumme bi emânetike akhaztuhâ we bi kelimâtike ’stahlaltuhâ. Fe in qazayte li minhâ weleden, fedž’alhu mubâreken taqiyjah min Ši’ati Âli Muhammad (sallallâhu alejhi we âlihi we sellem) we la tedž’al liš-šejtâni fihi širken we la nasîba. (O, Allahu! Uzeo sam je kao Tvoj emanet i učinio sam je sebi dozvoljenom prema Tvojim riječima. Stoga, ako Si odredio da od nje dobijem dijete, onda ga učini blagoslovljenim i učini da bude pokoran među sljedbenicima porodice Muhammedove, s.a.w.s., i ne dozvoli da šejtan ima sa njim ikakve veze.)⁹⁷ Da li je potrebno imati seksualni odnos prve noći nakon vjenčanja, ili on može biti odložen? Što se tiče šerijata, nije ni obavezno ni zabranjeno to učiniti prve noći. To je privatna odluka koju donosi novopečeni bračni par; ona nema nikakve veze sa drugima. Ipak moram reći da mladoženja treba da uvaži osjećanja svoje nevjeste; na kraju krajeva, za nju su i on i okolina potpuno novi.

⁹⁶ Wasa’il, XIV tom, str. 62.

⁹⁷ El-’Urvah, str. 624.

Vrijeme za seksualni odnos

*Da li je seksualni odnos zabranjen u nekom periodu bračne zajednice?

Da, jer je Islam, uvažavajući ženske neprijatnosti tokom mjesečnog perioda, zabranio i mužu i ženi da imaju seksualne odnose za vrijeme menstruacije. Kur'an kaže: "I pitaju te o mjesečnom pranju. Reci: "To je neprijatnost." Zato ne opštite sa ženama za vrijeme mjesečnog pranja, i ne prilazite im dok se ne okupaju. A kada se okupaju, onda im prilazite onako kako vam je Allah naredio" (2:222).

Prema šerijatu, trajanje mjesečnog pranja je više od tri, a manje od deset dana. Ako je krvarenje trajalo manje od tri dana, to nije bila menstruacija; ako ono traje više od deset dana, onda se u prvih deset dana radilo o menstruaciji, a svako daljnje krvarenje spada u kategoriju istihaze, neregularnog krvarenja tokom kojega je dozvoljen seksualni odnos.⁹⁸ Zabrana seksa za vrijeme mjesečnog ciklusa je ograničena na sam seksualni odnos; druge vrste intimnog kontakta (izuzimajući vaginalni i analni) su dozvoljene. Ipak, bolje je ne igrati se sa ženskim tijelom između pupka i koljena.

Ako čovjek koji je usred seksualnog odnosa sa suprugom otkrije da joj je mjesečno pranje započelo, mora se smjesta odvojiti od nje.

Iz ajeta koji smo ovdje naveli je jasno da je odnos dozvoljen čim krvarenje prestane, čak i ako žena nije obavila ritualno pranje (gusul). (Napomena: Rizvi navodi prijevod ajeta u kojemu stoji rečenica: "...i ne prilazite im dok krvarenje ne prestane," prim. prev.) Ali, na osnovu drugog dijela ajeta (kada se okupaju...), većina mudžtahida kažu da je bolje suzdržati se od odnosa dok žena ne uzme gusul, ili, u najmanju ruku, opere svoja stidna mjesta.⁹⁹ Seksualni odnos takođe nije dozvoljen za vrijeme posttrudničkog krvarenja (deset dana), za vrijeme obdanice u toku mjeseca ramazana, te kada je osoba u ihramu za vrijeme hadža u Mekki. U svako drugo vrijeme, seksualni odnos je dozvoljen.

*Da li je pokuđeno (mekruh) imati seksualni odnos u neko određeno vrijeme ili neki određeni dan?

Postoje neki hadisi koji govore da je seksualni odnos za vrijeme nekih dana i u neko određeno vrijeme pokuđeno djelo, ali oni ne govore da je zabranjen (haram). Ti dani i vremena su sljedeći:

- 1) za vrijeme strašnih prirodnih pojava, na primjer pomračenja, oluja ili zemljotresa;
- 2) od zalaska sunca do magreba;
- 3) od zore do izlaska sunca;
- 4) u posljednje tri noći lunarnog mjeseca;
- 5) u petnaestoj noći svakog lunarnog mjeseca;
- 6) u desetoj noći mjeseca zul-hidždžeta;
- 7) nakon što se postane džunub (seksualno nečist).

Neke od ovih primjera nije ni potrebno objašnjavati: ne mislim da bi iko bio raspoložen za seksualni odnos za vrijeme oluje ili zemljotresa. Drugi i treći primjer odnose se na vrijeme

⁹⁸ Za ostale detalje, vidite moje djelo Ritualno čišćenje žena.

⁹⁹ Wasa'il, I tom, str. 576.

propisano za molitvu; prirodno je da se od muslimana očekuje da to vrijeme provede u molitvi i meditaciji. Pored toga, hadisi po tom pitanju su prihvaćeni na osnovu principa qâ'idatu-t-tasâmuh koji je ranije spomenut. Treće, razlozi koji su dati za ovaj kerâhet najviše su vezani za moguće deformitete djeteta koje se začne u naznačeno vrijeme. Sagledavajući ove razloge, težim ka tome da ograničim ovaj kerâhet samo na slučaj parova koji planiraju da imaju djece, a ne bih ga proširio na one koji koriste sredstva protiv začeca. Zbog toga bih preporučio čitaocima da budu obzirni jedni prema drugima, i da ne izlažu svoje supružnike nepotrebnim opterećenjima; ako vaš bračni drug pomno pazi na ove pokuđene dane, onda pokušajte da uskladite svoje želje sa njim. Međusobno razumijevanje je ključ.

*Postoje li neki dani ili neko vrijeme kada se seksualni odnos preporučuje? Da, postoje određeni hadisi koji kažu da je dobro imati odnose u sljedećim danima:

- 1) subota navečer
- 2) ponedjeljak navečer
- 3) srijeda navečer
- 4) četvrtak u podne
- 5) četvrtak navečer
- 6) petak navečer (četvrtak i petak su dani vikenda u islamskom kalendaru)
- 7) kada god supruga to želi.

*Da li postoji neko vrijeme kada je obavezno (vâdžib) imati seksualni odnos?

Da, obavezno je da muž ima odnos sa svojom ženom najmanje jedanput u toku svaka četiri mjeseca; to se smatra za jedno od bračnih prava žene. Ova obaveza stoji na snazi, osim ako postoji veoma jak razlog kada se to ne može ispuniti ili žena odgodi to svoje pravo.

Seksualne tehnike

Prije nego što počnem da govorim o bilo kakvim seksualnim tehnikama, važno je reći da ne postoje nikakva pravila ili zakoni ni u predigri ni u samom odnosu. Jedini zakoni i pravila su oni koje su postavili sami partneri svojim zajedničkim, a vrlo često i prećutnim, sporazumom. Šta god donosi zadovoljstvo i mužu i ženi je ispravno i primjereno; a šta god je i jednom i drugom neugodno, nije ispravno. Jedina granica kod ovog opšteg pravila bilo bi neko šerijatsko pravilo koje se ne slaže sa željama muža ili žene.

*Predigra:

Čovjek obično zaboravlja da je žena stvorena sa istim željama kao i on sam. Asbag ibn Nubâta citira riječi imama Alije: "Svemogući Bog je stvorio seksualne želje u deset dijelova; onda je dao devet dijelova ženama a jedan dio muškarcima." Ali, onda im je Allah takođe dao

“jednake dijelove stida”.¹⁰⁰ Mnogo puta ovaj stid čini da čovjek ignoriše želje svoje supruge. Sudeći prema ovoj činjenici, Islam stavlja akcenat na predigru. Imam Alija kaže: “Kada odlučite da imate intimni odnos sa svojom suprugom, ne žurite, jer žena (takođe) ima potrebe (koje treba ispuniti).”¹⁰¹ Seks bez predigre izjednačava se sa okrutnošću. Poslanik, s.a.w.s., je rekao: “Trojica ljudi su okrutni... onaj koji ima odnos sa svojom suprugom bez predigre.”¹⁰² Još jedan hadis izjednačava seks bez predigre sa životinjskim ponašanjem: “Kada bilo ko od vas ima intimni odnos sa svojom suprugom, neka im ne ide kao (što to čine) ptice; umjesto toga, treba biti spor i odlagati.”¹⁰³ Poslanik, s.a.w.s., je rekao: “Niko od vas ne bi smio imati intimni odnos sa svojom suprugom kao (što to čine) životinje; umjesto toga, treba da bude poslanik (posrednik) između njih.” Kada su ga upitali o tom posredniku, rekao je: “To znači ljubljenje i pričanje.”¹⁰⁴ Imam Džafer es-Sadik je rekao: “...treba da bude međusobne predigre između njih zbog toga što je to bolje za intimni odnos.”¹⁰⁵ Poslanik, s.a.w.s., je rekao: “...svaka igra vjernika je uzaludna, osim u tri slučaja: jahanje konja, gađanje lukom i strijelom i međusobna predigra sa njegovom suprugom - to troje je hakk (pravo).”¹⁰⁶ Ishak ibn Ammar je upitao imama Džafera es-Sadika da li osoba može da gleda u svoju suprugu kada ona nema odjeću, pa je imam rekao: “U tome nema problema. Da li je uživanje išta drugo?”¹⁰⁷

Što se tiče uloge žene u predigri, imami su hvalili ženu koja se oslobodi stida kada je sa svojim mužem. Ranije je citiran hadis imama Alije koji kaže da je ženama dato devet dijelova seksualne želje, ali im je Allah takođe dao i devet desetina stida. U drugom poglavlju sam obećao da ću objasniti ovaj hadis. Na prvi pogled, ovdje može izgledati da postoji kontradikcija u Božijoj odredbi, ali nije tako. I seksualna želja i stid su tu smješteni zbog veoma određene svrhe. Seksualna želja treba da bude neobuzdana, upravo tako - neobuzdana, kada je žena sa svojim mužem, a mora biti zaštićena stidom kada je žena sa drugim ljudima. To je veoma elokventno objasnio imam Muhammed el-Bakir kada je rekao: “Najbolja žena među vama je ona koja odlaže oružje stida kada skida odjeću za svoga muža, a naoružava se stidom kada ponovo oblači svoju odjeću.”¹⁰⁸

Ove izreke jasno pokazuju da muž i žena treba da se osjećaju potpuno slobodno kada dođe do međusobne stimulacije koja je poznata kao predigra. Po islamskom učenju, nije nikakav grijeh da žena bude aktivna i prijemčiva za vrijeme intimnog odnosa. To se dijametralno razlikuje od seksualnog morala hrišćanskog zapadnog svijeta u periodu prije seksualne revolucije. Rasel kaže: “Žene na Zapadu koje pripadaju jednoj ili dvije generacije unazad, mogu se sjetiti kako su ih majke opominjale da je seksualni odnos bio jedna neprijatna dužnost koju su dugovale svojim muževima, i da je trebalo da “mirno leže i misle na Englesku.””¹⁰⁹ Šta je drugo osim seksualnog revolta mogao donijeti takav moral?

¹⁰⁰ Wasa'il, XIV tom, str. 40.

¹⁰¹ Ibid, str. 83.

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Ibid, str. 82.

¹⁰⁴ Tahzibu-l-Ihya', III tom, str. 110.

¹⁰⁵ Wasa'il, str. 82.

¹⁰⁶ Wasa'il, XIV tom, str. 83.

¹⁰⁷ Ibid, str. 85.

¹⁰⁸ Ibid, str. 14-16.

¹⁰⁹ Kako je citirano u Sex and Destiny, str. 94.

*Tehnike predigre:

Što se tiče metoda međusobne stimulacije u predigri, šerijat dozvoljava i mužu i ženi da vide, poljube, dotaknu, mirišu ili stimulišu bilo koji dio partnerovog tijela. Prema tome, oralni seks kako se naziva u ovome dijelu svijeta, dozvoljen je. Imam Musa el-Kazim je jednom bio upitan: “Da li čovjek može poljubiti vaginu svoje žene?” Imam je odgovorio: “Bez problema.”¹¹⁰ Jedina granica koju ne treba prelaziti je to da se ne smije koristiti nikakav dodatni predmet. A ta restrikcija je veoma razumljiva: ništa ne može zamijeniti ono što je Allah stvorio u našim tijelima!

Restrikcija koju sam postavio na korišćenje dodatnih predmeta bazira se na slijedećem hadisu: ‘Ubejdullâh ibn Zurârah kaže da je imao jednog starog susjeda koji je imao mladu robinju. Zbog svoje starosti, on nije mogao u potpunosti zadovoljiti mladu robinju za vrijeme intimnog odnosa, pa ga je ona zato pitala da stavi svoje prste u njenu vaginu kako je to njoj odgovaralo. Stari čovjek je slijedio njene želje iako mu se ta ideja nije dopala. Zato je zatražio od ‘Ubejdullaha da upita imama Alija Ridâ-a o tome. Kada je on to učinio, imam je rekao: “Nema nikakvih problema u tome da on koristi bilo koji dio svoga tijela na njoj, ali ne treba koristiti ništa drugo osim svoga tijela.”¹¹¹

U ranijoj diskusiji, rekli smo da masturbacija (tj. samozadovoljavanje svojih seksualnih organa sve dok ne dođe do izbacivanja sjemena ili orgazma) nije dozvoljena. Ali, u slučaju dvoje ljudi koji su u braku, nema problema ako žena stimuliše muževljev polni organ sve do izbacivanja sjemena, ili ako on stimuliše njen sve do orgazma. To je dozvoljeno zbog toga što ne spada u “samozadovoljavanje” nego se radi o stimulisanju od strane zakonitog partnera. Kur’an jasno kaže: “Vjernici su... oni koji stidna mjesta svoja čuvaju, osim od žena svojih” (23:5-6). Stimulacija polnih organa od strane zakonitog partnera sasvim sigurno spada u čuvanje svojih stidnih mjesta “osim od žena svojih.”

*Da li postoji ikakav položaj u seksualnom odnosu koji je zabranjen u Islamu? Ne! Što se tiče osnovnih pozicija u koitusu, nema nikakvih granica ili zabrana. Koristim termin “osnovne pozicije u koitusu” za položaje koji su poznati kao: muškarac sa gornje strane, žena sa gornje strane licem u lice, bočna pozicija licem u lice, stražnja pozicija u kojoj muškarac prodire sa stražnje strane. U stvari, šerijat je ostavio mužu i ženi da istražuju i eksperimentišu kako im je volja.

U ranom islamskom periodu, desio se jedan događaj koji je razjasnio ovo pitanje za sva vremena. Stanovnici Medine, pod uticajem Jevreja, za vrijeme intimnog odnosa koristili su položaj “muškarac sa gornje strane, licem u lice,” dok su Mekanci voljeli da eksperimentišu sa raznim položajima. Nakon što su se muslimani iselili u Medinu, jedan Mekanac je oženio ženu iz Medine i želio je da sa njom ima intimni odnos na svoj sopstveni način. Žena je odbila i rekla da mogu imati odnos samo u jednom položaju. Slučaj je iznesen pred Poslanika

¹¹⁰ Wasa’il, XIV tom, str. 77.

¹¹¹ Wasa’il, XIV tom, str. 77.

s.a.w.s., pa je Allah objavio ajet koji glasi: “Žene vaše su njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete” (2:223). To znači, u bilo kojem položaju.¹¹²

Ipak, pokuđeno je imati odnos u stojećem položaju, ili okrenut prema kibli licem ili leđima. Preporučljivo je uzdržati se od akrobatskih pozicija koje predlažu neki seksolozi na Istoku i Zapadu, koji čak mogu da izazovu fizičke ozlijede. Sjetite se da je osnovno pravilo međusobno zadovoljstvo i fleksibilnost. Ako jedan od partnera ne voli neki određeni položaj, onda onaj drugi treba da se ravna prema njegovim osjećanjima.

*Da li je dozvoljen analni odnos?

Mišljenja naših mudžtehida se razlikuju po ovom pitanju. Ova razlika u fetvama dolazi od različitih hadisa koji su nam dostupni o ovoj temi. Na primjer, postoji hadis od imama Džafera es-Sadika koji citira riječi Poslanika s.a.w.s.: “Analni otvor žene je harâm za moju zajednicu.”¹¹³ Ovaj hadis kategorički zabranjuje analni odnos. Ali, lanac prenosioca ovoga hadisa nije potpuno besprijekoran.¹¹⁴ S druge strane, imamo autentičan hadis u kojem je ‘Abdullâh ibn Abî Ja‘fûr upitao imama Džafera es-Sadika o čovjeku koji je imao analni odnos sa svojom suprugom. Imam je rekao: “Nema problema u tome, ukoliko ona pristane.” ‘Abdullâh je rekao: “A šta imaš da kažeš o Allahovim riječima: “...onda im prilazite onako kako vam je Allah naredio?”” Imam je odgovorio: “Ta naredba se odnosi na traženje djece, to znači da treba da tražimo djecu onako kako nam je Allah naredio. Ali, On je takođe rekao: “Vaše žene su njive vaše, i vi njivama svojim prilazite kako hoćete.””¹¹⁵

Kada se mudžtehid suoči sa ovakvim kontradiktornim hadisima, onda on mora odrediti da li ih može pomiriti ili ne. U našem slučaju, mudžtehidi su prihvatili autentičniji hadis koji odobrava analni odnos kao kvalifikator za hadise koji potpuno zabranjuju takvo djelo. To se naročito odnosi na Kur’anske ajete koji se nalaze u hadisu koji odobrava ovo djelo. Kao zaključak, oni kazuju da zabrana naprijed navedenog hadisa nije na nivou harâma (strogo zabranjenog djela), nego je na nivou mekrûha (pokuđenog djela).¹¹⁶ Ovaj zaključak je potkrijepljen trećom kategorijom hadisa u kojima su imami jasno odvrćali svoje sljedbenike od analnih odnosa.

Safvân el-Džammâl je rekao imamu Ridâ-u: “Jedan od tvojih sljedbenika me je zamolio da ti postavim pitanje koje se sam stidio da pitam.” Imam je rekao: “O čemu se radi?” Safvân: “Radi se o čovjeku koji je imao analni odnos sa svojom ženom.” Imam je izjavio: “Da, on to može uraditi.” Onda je Safvân, koji je bio blizak sljedbenik, upitao: “Da li vi to radite?” Imam je rekao: “Ne! Mi to ne radimo.”¹¹⁷

Zbog toga, većina šiitskih mudžtehida kaže da analni odnos nije haram, nego veoma pokuđen (kerâheten šedîdah), i to samo pod uslovom da se žena sa time složi. A ukoliko se ona sa time ne složi, u tome slučaju svi mudžtehidi kažu da je vâdžib uzdržati se od takvog odnosa za

¹¹² El Mizan, III tom (engleski prijevod), str. 319.

¹¹³ Wasa’il, XIV tom, str. 104.

¹¹⁴ Tazkirah, II tom, str. 576-577, Šedidov Masalik, III tom, str. 303.

¹¹⁵ Wasa’il, XIV tom, str. 103.

¹¹⁶ Šarh Lum’ah, II tom, str. 68; Šedidov Masalik, I tom, str. 438-439.

¹¹⁷ Wasa’il, XIV tom, str. 102-103.

svaki slučaj.¹¹⁸ Ipak, sudeći prema Ajatollâhu Hu'iju, vâdžib je uzdržati se od analnog odnosa bez obzira da li se žena sa tim slaže ili ne.¹¹⁹

Ja bih savjetovao da se takav odnos ne upražnjava, zbog toga što može biti bolan i prouzrokovati povrijeđe budući da analni otvor nije predviđen za seksualni odnos! Povrh toga, naučnici kažu da ako čovjek i ima analni odnos, ne treba ga miješati sa vaginalnim zbog toga što će to dovesti do infekcija kod nekih ljudi koji imaju gljivice, ili druge organizme koji se nalaze u analnom otvoru, a ne u vagini ili muškom polnom organu. Volio bih ovaj odjeljak privesti kraju sa izrekom imama Džafera es-Sadika i imama Ali er-Ridâ-a o analnom odnosu: "Žena je oružje za vaše zadovoljstvo, i stoga joj nemojte naškoditi."¹²⁰

*Pristojnost i privatnost:

Postojalo je vrijeme kada ljude nije trebalo podsjećati na neke osnovne moralne i etičke vrijednosti, ali mi danas živimo u vremenu u kojem se moralne vrijednosti mijenjaju poput istrošenih automobilskih guma. Jedna od tih vrijednosti je i pristojno oblačenje kod kuće i privatnost za vrijeme intimnog odnosa između muža i žene. Neki ljudi na Zapadu (naravno, u manjini) koji misle da je u redu, pa čak i zdravo, biti obnažen u prisustvu djece! Na kolektivnoj osnovi, oni takođe organizuju nudističke kampove. Zašto? Zato da njihova djeca ne bi imala negativno mišljenje o sopstvenoj seksualnosti. Takvi roditelji takođe misle da nema ništa loše u seksualnom odnosu pred očima njihove djece. Ovakvo ponašanje je primjer ekstremne reakcije na strogi hrišćanski moral. Da bi zaštitili svoju djecu od povezivanja seksa sa zлом, neki od tih roditelja idu do te granice da se čak potpuno otvaraju pred svojom djecom!

Takvo ponašanje ne osuđuju samo oni koji se još pokoravaju religioznim moralnim sistemima, nego i oni koji poznaju dječju psihologiju. Jedan seksualni vodič koji čitaju milioni zapadnjaka kaže: "Nikada nemojte uključivati djecu u seksualne aktivnosti odraslih: militantni i egzibicionistički liberali koji pokušavaju da naviknu djecu na prirodnost seksa dozvoljavajući im pristup u sopstveni seksualni život, čine najvjerovatnije isto toliko štete koliko je to učinila i prohibitivna generacija sa svojim stavom seks je prljav." Postoje mnogi hadisi u kojima su Poslanik, s.a.w.s., i imami naglasili da, kada se upuštamo u intimne odnose, moramo se osigurati da nas nikakvo dijete (ili bilo koja druga osoba) vidi ili čuje. Ebu Besîr citira riječi imama Džafera es-Sadika: "Nemojte se upuštati u intimne odnose sa svojom suprugom dok vas dijete može vidjeti. Poslanik, s.a.w.s., je veoma oštro osuđivao ovo (ponašanje)."¹²¹ Ako dijete vidi ili čuje svoje roditelje prilikom intimnog odnosa, ono može pretrpjeti šok kao psihološko iskustvo. To takođe može prouzrokovati probleme u njegovom kasnijem životu. Vodič koji smo maloprije spomenuli navodi: "Mnoga mlada djeca su biološki programirana da protumače prizor ili zvuk intimnog odnosa odraslih kao dokaz nasilnog ponašanja (toga su svjesni ranije nego što mislite, zbog toga nemojte držati bebe u

¹¹⁸ El-'Urvah, str. 628.

¹¹⁹ Minhadž, I tom, str. 64.

¹²⁰ Wasa'il, XIV tom, str. 101-102.

¹²¹ Wasa'il, XIV tom, str. 94-95.

spavaćoj sobi), a svijest o očevim i majčinih seksualnim odnosima je u svakom pogledu previše ozbiljna stvar da bi se sa njom poigravalo.”

Islam je postavio jasna pravila o privatnosti odraslih. O djeci koja još nisu ušla u pubertet, Kur'an kaže: “O vjernici, neka od vas u tri slučaja zatraže dopuštenje da vam uđu oni koji su u posjedu vašem i oni koji još nisu polno zreli: prije jutarnje molitve i kada u podne odložite odjeću svoju, i poslije obavljanja noćne molitve. To su tri doba kada niste obučeni, a u drugo doba nije ni vama ni njima grijeh, ta vi jedni drugima morate ulaziti. Tako vam Allah objašnjava propise! A Allah sve zna i mudar je” (24:58). A što se tiče djece koja su ušla u pubertet, Kur'an kaže: “A kada djeca vaša dostignu polnu zrelost, neka onda uvijek traže dopuštenje za ulazak, kao što su tražili za dopuštenje oni stariji od njih; tako vam Allah objašnjava propise Svoje! A Allah sve zna i mudar je” (24:59).

Ova dva ajeta daju nam sljedeća pravila o privatnosti unutar i izvan porodičnih krugova:

1. Postoje tri vremena u toku dana - noć, rano jutro i poslije podne - koja se smatraju kao trenuci privatnosti.

2. Mlađa djeca se moraju naučiti da za vrijeme trenutaka privatnosti ne mogu dobiti dozvolu da uđu u spavaću sobu svojih roditelja ili odraslih prije nego što ih upitaju za dozvolu. Očigledno, kada kažemo “mlađa djeca” ne mislimo na dojenčad; to se odnosi na djecu koja mogu razumjeti šta je dobro a šta je loše. Rekao bih da se to odnosi na djecu koja imaju pet godina ili više. Roditelji treba da postepeno usade ovo pravilo svojoj mlađoj djeci.

3. U drugim trenucima, djeca mogu ulaziti i izlaziti iz spavaće sobe svojih roditelja bez traženja njihove dozvole. To znači da roditelji treba da budu pristojno obučeni u tim preostalim trenucima.

4. Što se tiče odrasle djece, Kur'an jasno kaže da oni smiju ući u spavaću sobu svojih roditelja ili ostalih odraslih osoba samo nakon što upitaju za dozvolu.

ČETVRTI DIO - KONTRACENCIJA I ABORTUS

A. UVOD

Pitanje kontrole rađanja je pokrenulo mnoge debate u zapadnom svijetu. Ovo pitanje je povezano sa osnovnim pogledima na seks. S jedne strane, ako povežete seks sa izvornim grijehom i izjednačite ga sa zlom, i uz to dozvolite samo one seksualne odnose koji su u cilju rađanja djece, onda ćete sasvim sigurno biti protiv kontracepcije. Ako biste je dozvolili, to bi značilo opravdavanje seksa radi uživanja. Sa druge strane, ako smatrate da je seks prirodan čin čiji je cilj dvojak: rađanje djece i zadovoljavanje seksualnih želja, onda ćete dozvoliti kontracepciju. Pitanje korišćenja kontraceptivnih sredstava je usko povezano sa pitanjem abortusa.

Postoje ukupno tri stava o kontroli rađanja i abortusu. S jedne strane, rimokatolička crkva¹²² zabranjuje kontracepciju kao i abortus; s druge, feministkinje i liberali smatraju da su kontrola rađanja i abortus osnovna ženska prava. Islam je zauzeo sredinu između ova dva ekstremna stava, tako što je dozvolio kontracepciju, a zabranio abortus.

Prema šiijskom fikhu, planiranje porodice - kao privatna mjera određivanja brojnosti porodice zbog zdravstvenih i ekonomskih razloga - je dozvoljeno. Ne postoji ni jedan Kur'an ajet ili hadis koji je protiv korišćenja kontracepcije, a nije ni obavezno (vâdžib) imati djecu u braku. Dakle, korišćenje kontracepcije spada u kategoriju dozvoljenih (džâ'iz) djela. Pored toga, postoje neki hadisi (pogotovo oni koji se odnose na 'azl, coitus interruptus) koji kategorički dokazuju da je kontrola rađanja dozvoljena. Imam Alija je jednom rekao: "Mala porodica je jedno od sredstava udobnosti."¹²³ Imam Džafer es-Sadik je rekao: "Imam Ali ibn el-Husein, a.s., nije smatrao da je coitus interruptus nedozvoljen, i pritom bi učio ajet "I kad je Gospodar Tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe..." (7:172). Dakle, iz kojeg god je sjemena Allah uzeo zavjetovanje, ono će se sigurno roditi, pa čak i ako se prospe na tvrđi kamen."¹²⁴ Imam je rekao da je stvaranje samo u Allahovoj moći. Koristili mi kontracepciju ili ne koristili, ako Allah hoće, dijete će biti začeto. Zapravo, ovi hadisi su potvrđan dokaz da je kontracepcija dozvoljena u Islamu. Ipak, ponekad se pitanje kontrole rađanja politizuje od strane imperijalističkih i rasističkih režima; u takvim slučajevima, vrhovni mudžtehid ima pravo da privremeno zabrani korišćenje kontracepcije na osnovu sekundarnih razloga (hukm thânwî). Naprimjer, ako ruska komunistička vlada odluči da name-tne ili unaprijedi kontrolu rađanja u muslimanskim pokrajinama ne zbog zdravstvenih razloga, nego zbog straha da bi visoki natalitet među muslimanima mogao izmijeniti njihov status nacionalne manjine, onda mudžtehid može izdati fetvu po kojoj bi primjenjivanje kontrole rađanja (bez ikakvih zdravstvenih razloga) u sovjetskoj Rusiji bilo harâm. Ili, ako bi izraelska vlada nametnula kontrolu rađanja među muslimanima na teritoriji okupirane Palestine, onda je muftija može zabraniti. Na sličan način, ako indijska vlada ili maronitsko rukovodstvo Libana odluče da promovišu kontrolu

¹²² Vidite Instructions on Respect for Human Life in Its Origin and the Dignity of Procreation: Replies to Certain Questions of the Day, Vatican City, 1987.

¹²³ Nahdžu-l-Belaga, izreka br. 141; Tuhaf, str. 214.

¹²⁴ Wasa'il, XIV tom, str. 105.

rađanja među svojim muslimanskim stanovništvom, onda glavni mudžtehid može zabraniti korišćenje kontracepcije. Takve fetve bile bi privremenog karaktera; onog trenutka kada se stvar depolitizuje, prvobitni zakon će ponovo biti primijenjen.

B. KADA ZAPOČINJE TRUDNOĆA?

Islam dozvoljava spriječavanje začeca, ali ne dozvoljava prekid trudnoće. Ipak, postavlja se problem definisanja početka trudnoće sa šerijatske tačke gledišta.

Prije nego što razmotrimo različite kontraceptivne metode, prvo moramo dati definiciju kada počinje trudnoća; samo tada ćemo biti u stanju odrediti koji je metod dozvoljen, a koji ne. Tokom svog istraživanja nisam uspio pronaći u klasičnim knjigama fikha neku diskusiju o šerijatskoj definiciji trudnoće. Čak ni današnji mudžtehidi nisu diskutovali o tome. Namjeravam da, oslanjajući se na Allahovu pomoć, ukratko proučim ovu temu u svjetlu naučnih objašnjenja i pokušam da dođem do šerijatske definicije trudnoće. Prije nego što nastavim, potrebno je objasniti kriterijum definisanja različitih stvari i tema u islamskom zakonu. Postoje tri moguća kriterijuma za definisanje stvari i koncepata u fikhu: šar'î, 'urfî i 'ilmî. 1.) Ako je nešto jasno definisano u šerijatu, onda se radi o šar'î definiciji; na primjer, definicija riječi salât koja označava ritualnu molitvu koja se sastoji od određenih riječi i pokreta. 2.) 'urfî znači konvencionalno, tradicionalno mišljenje. Definicija 'urfî znači nešto što je prihvatljivo običnim ljudima bez bilo kakvog naučnog ili šerijatskog preciziranja. 3.) Definicija 'ilmî znači nešto što je dala nauka; na primjer, definicija obične vode je H₂O, radi se o tečnosti čiji se molekul sastoji od dva atoma hidrogena i jednog atoma kiseonika, ili primjer definicije početka dana koji je astronomski sumrak. (Koristio sam termine šar'î (šerijatska) definicija, 'urfî (opšta) definicija, i 'ilmî (naučna) definicija kako bih pojednostavio stvar za one čitaoce koji nisu stručnjaci za fikh; ali, u stručnoj terminologiji, ove tri definicije se nazivaju al-'urfu-sh-shâri', al-'urfu-l-'âmm, i al-'urfu-l-khâss).¹²⁵

Ako šerijat nešto definiše, onda mi moramo slijediti tu šerijatsku definiciju. Ali, ako šerijat ne daje nikakvu definiciju o nekim stvarima, da li ćemo onda slijediti 'urfî ili 'ilmî definiciju? Ko god je upoznat sa šerijatom, složiće se sa mnom da se, u odsustvu šerijatske odluke, mora slijediti 'urfî definicija. Čovjek treba da slijedi uobičajeno i opšte prihvaćeno stanje stvari, a ne naučna gledišta. Na primjer, kada šerijat kaže da voda koja se koristi za abdest mora biti čista (mutlaq), da li to znači naučno čista? Naravno da ne! Inače, tekuća voda u ovome dijelu svijeta ne bi bila naučno čista jer ima neke pročišćavajuće hemikalije u sebi, kao što je hlor. Šerijat kaže da će takva voda i dalje biti smatrana kao čista, osim ako obični ljudi osjete razliku u njenoj boji, ukusu i mirisu, bez pomoći naučne laboratorije.

Ipak, postoji jedan slučaj kada će preovladati 'ilmî definicija: u slučajevima kada obični ljudi nisu u mogućnosti da definišu neku stvar. Dakle, u slučajevima gdje šerijat šuti a 'urf nema nikakvo mišljenje, čovjek nema nikakvog izbora nego da slijedi naučno mišljenje. Definicija početka trudnoće je jedan od slučajeva gdje će preovladati naučno mišljenje; to je

¹²⁵ Čitalac se može pozvati na knjigu El-Makasib od Šejha Murtaze El-Ansarija, str. 193.

zbog toga što šerijat ne daje nikakav odgovor, a obični ljudi nikako ne mogu odrediti kada trudnoća počinje. Zbog toga, u ovom slučaju, prvo ćemo pogledati kako nauka objašnjava početak trudnoće a onda pokušati da pronađemo drugostepene dokaze iz šerijatskih izvora kako bismo donijeli zaključak.

Proces začeća i trudnoće prema modernoj nauci teče na sljedeći način: nakon što sjemena tečnost uđe u vaginu, spermatozoidi prodiru u matericu, prolaze kroz nju i dolaze do jajovoda. Ženska jajna ćelija se nalazi u jajovodu. Spermatozoidi putuju prema jajovodu tražeći jajnu ćeliju. Kada oni dospiju u jajovod, normalno jedan od njih uspijeva da proдре u jajnu ćeliju. Ovo spajanje muškog sjemena i ženske jajne ćelije poznato je kao oplodjenje. Nakon oplodjenja, jajna ćelija počinje da se kreće prema materici, a nakon što u nju stigne, ugnijezdi se u njen zid. Ovaj proces se naziva implantacija oplodjenog jajašca u matericu. Da bi se šerijatski odredila trudnoća, moramo odgovoriti na sljedeća pitanja: da li trudnoća počinje sa (1) ulaženjem sjemena u matericu, (2) oplodivanjem jajašca u jajovodu, ili (3) implantacijom već oplodjenog jajašca u zid materice?

Ja tvrdim da kombinacija sljedeća tri činioca daje šerijatsku trudnoću: sjemena tečnost, jajna ćelija i materica. Ako se bilo koja dva od ova tri činioca sjedine bez onog trećeg, to ne može biti šerijatska trudnoća. Kao što ću u daljnjem telstu dokazati, šerijatska trudnoća počinje kada se oplodeno jajašce ugnijezdi u zid materice.

U svojoj potrazi za šerijatskom definicijom, najbliža tema koju sam mogao pronaći bila je ona o krajnjem vremenu kada je dozvoljen abortus. Prema šiitskom fikhu, krajnji rok kada se smije izvršiti abortus se razlikuje kada se uzmu u obzir različiti stadijumi trudnoće. Bilo kako bilo, ono što je važno za našu diskusiju je posljednji rok za prva četiri mjeseca trudnoće. Za vrijeme ta četiri mjeseca, dijete u majčinoj utrobi se naziva džinîn. Taj džinîn (embrion) sam postepeno prolazi kroz pet faza koje imaju različita imena:

nutfah, kada je ono sjemena tečnost;

'alaqah, kada je ono poput ugruška krvi;

muzgah, kada je grudvica mesa;

'azm, kada je grudvica kostiju;

jaksu lahmen, kada je obavijeno mesom.¹²⁶

Prvi stadijum je najvažniji u našoj potrazi za početkom trudnoće. Mnogi hadisi jednostavno kažu da je najkasniji trenutak kada se smije abortirati stadijum kada je embrion “*nutfah*” ili sjemena tečnost.¹²⁷ Na prvi pogled izgleda da, sudeći prema ovim hadisima, trudnoća počinje čim sperma uđe u matericu. To bi značilo da je dozvoljeno spriječiti da sjeme u nju dospije, ali čim ono unutra uđe, zabranjeno je abortirati. Ipak, nije tako. To bi bilo tačno kada bi se riječ “*nutfah*” koristila samo u doslovnom smislu u kojem ona označava “sjeme.” Ali, u fikhu i u hadisima, riječ “*nutfah*” se koristi i za sjeme i za već oplodeno jajašce. Srećom, ovo prošireno značenje riječi “*nutfah*” je objašnjeno u sljedećem hadisu imama Zejn-ul-Âbidîna: Sa'îd ibn el-Musejjeb je upitao imama Zejn-ul-Âbidîna o osobi koja udari trudnicu nogom, pa ona kao rezultat toga izgubi ono što je nosila u materici. Imam je rekao: “Ako se radilo o “*nutfah*” (sjemenu), on joj mora platiti dvadeset dinara.” Sa'îd je upitao: “Šta je definicija za

¹²⁶ Kur'an, 23:12-14.

¹²⁷ Wasa'il, XIX tom, str. 169, 237-240.

riječ *nutfah*?” Imam je odgovorio: “To je supstanca koja, kada se ugnijezdi u matericu, ostaje u njoj četrdeset dana.”¹²⁸ Imam je koristio dvije riječi da opiše šta je *nutfah*: 1.) *vudi‘at fi-r-rahm* - ona biva postavljena u materici, i 2.) *fe-steqarret fih* - ona se u njoj ugnijezdi. Izgleda da imam naglašava da najranija faza u kojoj se smije izvršiti abortus nije trenutak kada sjemena tečnost prvi put uđe u matericu i samo prođe kroz nju, nego kada se u njoj ugnijezdi. Očigledno je da su “postavljanje sjemena u materici” i “implantacija već oplodjenog jajašca u materici” jedna ista stvar.

Ne treba posebno naglašavati da razlika između ulaženja sjemena u matericu, oplodivanje jajašca u jajovodu i na kraju njegova implantacija nije bila poznata učenjacima koji su se bavili fikhom do prije jednoga vijeka. Ali, riječ “*istiqrâr* = smještanje” pokazuje da naši alimi nisu bili potpuno nesvjesni činjenice da sjeme prolazi kroz različite faze prije nego što se ugnijezdi u materici. Da su bili nesvjesni, onda ne bi upotrijebili riječ *istiqrâr*, nego bi rekli ‘ulazak sjemene tečnosti u matericu’. Ova razlika postaje jasnija u zapisima alima nakon sedmog vijeka islamske ere. Prije sedmog vijeka, nalazimo izraze kao na primjer ‘*ilqa‘u-n-nutfah*’ (ulazak sjemene tečnosti u matericu).¹²⁹ Ali, nakon sedmog vijeka, alimi su počeli koristiti izraz ‘*istiqraru-n-nutfah*’ (smještanje sjemena u matericu).¹³⁰ Čak i današnji mudžtehidi opisuju najraniju fazu kada je još dozvoljen abortus sljedećim riječima: “abortiranje sjemene tečnosti nakon što se smjestila u materici (*ba‘d istiqraru-n-nutfah fi-r-rahm*).”

Pored toga, Kur’an je uvijek koristio riječ ‘*haml*’ da opiše trudnoću (19:22, 31:14, 46:15). ‘*Haml*’ znači nositi, i očigledno je da žena nosi dijete u svojoj materici a ne u jajovodu. ‘*Haml*’ počinje sa implantacijom a ne prije nje. (Jedan moj prijatelj doktor mi je ukazao na činjenicu da je moguća trudnoća u jajovodu. Ali, ova informacija ne može se negativno odraziti na naše argumente, jer takva trudnoća nije normalna. Kada se govori o definicijama, abnormalne mogućnosti se ne uzimaju u obzir. Pored toga, kada dođe do abnormalnosti poput ove trudnoće u jajovodu, jajovod nije dovoljno velik da bi se u njemu razvijao fetus, tako da kod ovakve trudnoće mora doći do abortusa jer bi inače majka mogla izgubiti život.) Kao zaključak, mogu reći da je početak trudnoće sa šerijatskog stanovišta ona faza u kojoj se oplodeno jajašce ugnijezdi (*istiqrâr*) u zid materice. Prema tome, šta god spriječava implantaciju jajašca je dozvoljeno, a šta god ubija već ugniježeno jajašce je haram. Godinu dana nakon što sam donio odluku 1986. godine, pisao sam Ajetullahu El-Hu’iju i upitao ga za njegovo mišljenje o ovoj temi:

“Sa medicinske tačke gledišta, nakon što sjemena tečnost uđe u vaginu, ona prolazi kroz matericu i ulazi u jajovod. U jajovodu se ona spaja sa jajnom ćelijom. Zatim već oplodena jajna ćelija ulazi u matericu i gnijezdi se u njezinom zidu.” (Očigledno je da se izraz ‘*istiqrâr-u-n-nutfah fi-r-rahm*’ u spisima islamskih pravnika odnosi na ovu implantaciju već oplodjenog jajašca u zid materice.)

“Imajući u vidu ono što je naprijed rečeno, da li je dozvoljeno koristiti lijek ili sredstvo koje spriječava oplodeno jajašce da se ugnijezdi u zid materice?”

¹²⁸ Wasa‘il, XIX tom, str. 240.

¹²⁹ Šaraja‘ul-Islam, str. 1042; En-Nihaja, str. 778.

¹³⁰ Tabsirah, str. 216; Šerh Lum‘a, II tom, str. 444; Tahrir, II tom, str. 597.

Ajetullah El-Hu'i je odgovorio: "Zabranjeno je abortirati nakon što se jajašce ugnijezdi, dok je sprječavanje trudnoće prije toga dozvoljeno. Ali, određivanje manjih i većih premisa obje stvari zavisi od svakog individualnog slučaja."¹³¹

Mislim da odgovor Ajetullaha zahtijeva neka objašnjenja za one koji nisu upoznati sa stilom faqiha. U prvom dijelu odgovora, Ajetullah se složio da je abortiranje sjemena nakon što se ugnijezdilo u zid materice ono što je zabranjeno kod kontracepcije. U drugom dijelu odgovora, on nije uzeo na sebe da odredi kada se to implantiranje dešava: ubrzo nakon što sjeme uđe u matericu ili nakon što se ono vrati iz jajovoda? On dalje kaže da klasificiranje bilo kojeg određenog kontraceptivnog metoda (bilo da on sprječava oplođivanje ili implantaciju) zavisi od svakog individualnog slučaja.

Na osnovu naučnog objašnjenja koje je ranije dato i korišćenja riječi 'istiqrar' u hadisu koji se odnosi na 'nutfah' i spise naših alima o najranijoj mogućoj fazi za abortus, smatram da je implantacija već oplođenog jajašca u zid materice početak trudnoće sa šerijatske tačke gledišta. Kada se jajašce smjesti, postaje lako odrediti koji metod kontrole rađanja je dozvoljen a koji nije. Bilo koji metod koji sprječava trudnoću prije implantacije jajašca je dozvoljen, a bilo koji metod koji prekida trudnoću nakon implantacije je nedozvoljen i smatraće se kao abortus. U svjetlu ovih kriterijuma treba da gledamo na različite metode kontrole rađanja koje su nam danas dostupne.

Interesantno je znati da je dvije godine prije nego što sam došao do zaključka na šerijatskoj osnovi, dr Clifford Grobstein, vodeći američki embriolog, objavio isti zaključak na osnovu naučnog istraživanja. Dr Grobstein, kojemu je ovakav isti pristup pribavio mjesto u dva komiteta - u Američkom Društvu za Plodnost, te u Katoličkoj Zdravstvenoj Asocijaciji, izdao je svoje djelo "Science and the Unborn" (Nauka i nerođeni) 1988. godine. On piše: "U posljednjih nekoliko desetljeća, naročito kao rezultat ekstenzivnog proučavanja razvoja miševa, postalo je jasno da u najranijim fazama svake nove generacije, sisari (uključujući i ljude) prolaze kroz preliminarne predembrionske faze prije nego što postanu embrioni na uobičajen naučni način... U razvoju sisara, koji se normalno dešava u tijelu majke (unutrašnja inkubacija), sada je evidentno da se u ranim promjenama kroz koje prolazi zigot prvo razvija više ćelija, a tek nakon toga se on priprema za penetraciju u majčin materični zid, ili implantaciju. Drugi korak, kao što primjećujemo, je pravi početak inkubacije ili trudnoće."¹³²

¹³¹ Lična korespondencija, 24. Rebi'u-s-sani, 1407 (1987).

¹³² Grobstein, Science and the Unborn, str. 58-59.

C. KONTRACEPTIVNE METODE

Kontraceptivne metode u našem vremenu djeluju na različite načine. Mi ćemo ispitati neke od njih koje se najčešće koriste, i odrediti da li su one dozvoljene u Islamu ili ne. Mora se napomenuti da mi proučavamo dozvoljenost ili nedozvoljenost ovih metoda samo sa šerijatske tačke gledišta. Za medicinsko stanovište, ako čitalac želi da zna koliko su pouzdane ove metode i kakvi su im prateći efekti, mora se konsultovati sa svojim ljekarom.

1. Oralna kontraceptivna sredstva:

Pilule za kontrolu rađanja sprječavaju začće tako što sprječavaju ovulaciju. Pilule mijenjaju nivo hormona i potiskuju hormonalne signale iz žlijezda koji se šalju jajnicima da bi se oslobodila jajna ćelija. Te pilule se uzimaju oralno u određenim intervalima u toku dvadeset ili više dana, za vrijeme svakog menstrualnog ciklusa. Budući da sve takve pilule sprječavaju ovulaciju, nema nikakve prepreke da se one koriste. Ipak, svaka žena mora da se konsultuje sa ljekarom o mogućim negativnim posljedicama.

Postoje neke pilule koje djeluju nakon što se odnos već dogodio, na primjer 'pilula za sljedeće jutro' ili nedavno pronađena pilula RU486. Pošto po našoj definiciji trudnoća počinje sa implantacijom, korišćenje bilo kakve pilule koja sprječava implantaciju je dozvoljeno. To znači da pilule 'za sljedeće jutro' i RU486 mogu da se koriste poslije odnosa, ALI ne nakon što osjećamo ili znamo da se trudnoća već desila.

2. Depo-provera:

Depo-provera djeluje isto kao i pilule, ali umjesto da se uzima oralno, ubrizgava se jedanput u svaka tri mjeseca. Ova i ostale kontraceptivne metode na bazi ubrizgavanja takođe su dozvoljene.

3. Intrauterinska sredstva (IUS):

Ova sredstva su plastični ili metalni objekti raznih oblika koji se postavljaju u matericu. Medicinski eksperti ne znaju kako ova sredstva djeluju, a trenutno vladaju dva mišljenja: jedni kažu da IUS sprječavaju oplodnju, a drugi kažu da sprječavaju implantaciju već oplođenog jajašca u zid materice. Pošto trudnoća prema šerijatu počinje sa implantacijom, IUS se mogu koristiti u sprječavanju začća, bez obzira na navedene razlike u mišljenjima između medicinskih eksperata.

4. Sredstva koja fizički spriječavaju začće:

Sve spirale spriječavaju da sjemena tečnost uđe u matericu. Takođe, i kondomi spadaju u grupu sredstava koja fizički spriječavaju da se oplodnja dogodi. Na muški polni organ se postavlja kondom, a na grlić materice se postavlja dijafragma ili spirala. Korišćenje supstance koja ubija spermatozoide prije nego što dospiju do jajne ćelije takođe se ubraja u ovu grupu. Nema razloga zašto se ne bi koristilo i ovakvo kontraceptivno sredstvo.

5. Apstinencija tokom plodnih dana:

Postoje tri osnovne procedure koje predviđaju ovulaciju, tako da se seksualni odnos može izbjegavati za vrijeme otprilike šest dana najplodnije mjesečne faze svake žene. Te tri metode su sljedeće:

- a) Ovulacioni metod: žena će naučiti da prepozna plodne dane tako što će primijetiti razliku u sastavu sluzi koja se luči iz grlića materice. Lučenje sluzi iz grlića materice signalizira veoma plodnan period, tako da izbjegavanje odnosa za vrijeme tih plodnih dana spriječava trudnoću.
- b) Ritmički metod: Ovaj metod je sličan prethodnom, ali on zavisi od posmatranja mjesečnih ciklusa čitave godine kako bi se odredili plodni dani.
- c) Temperatura: Ovim metodom, pored vođenja kalendara ciklusa, žena takođe svakodnevno mjeri temperaturu kako bi otkrila ovulaciju. Ona može znati kada se desila ovulacija kada god se poveća njena osnovna temperatura.

6. Povlačenje (Coitus interruptus):

Coitus interruptus znači povlačenje muškog polnog organa prije nego što se desi ejakulacija. To je bio najuobičajeniji metod kontrole rađanja prije nego što su pronađena moderna sredstva.

Muhammed Ibn Muslim i Abdur-Rahman ibn Abdillah Mejmun su upitali imama Dža'fera Es-Sadika o povlačenju. Imam je rekao: "To zavisi od svakog čovjeka; on može prosuti sjeme gdje god želi."¹³³ Ali, u jednom drugom hadisu, Muhammed ibn Muslim citira petog ili šestog imama na sljedeći način: "U slučaju robinje, to je dozvoljeno; ali, u slučaju slobodne žene, to mi se ne dopada, ukoliko nije tako ugovoreno pri sklapanju braka."¹³⁴ Sudeći prema ovom hadisu, većina naših mudžtehida vjeruje da je coitus interruptus dozvoljen, ali da je mekruh (tj. pokuđen) bez ženinog odobrenja.¹³⁵

Sve naprijed navedene metode ne uključuju hirurške operacije i lako se mogu prekinuti. Žena (ili čovjek) koji koristi ove metode može ih obustaviti u bilo kojem trenutku kako bi se imalo dijete.

¹³³ Wasa'il, XIV tom, str. 105.

¹³⁴ Wasa'il, XIV tom, str. 106.

¹³⁵ Šerh Lum'a, II tom, str. 28; El-'Urvah, str. 628; Minhadž, II tom, str. 267.

7. Sterilizacija:

Sterilizacija uključuje hiruršku operaciju. Kod muškaraca, sterilizacija znači zatvaranje prolaza u sjemenom kanalu koji se nalazi u njihovom reproduktivnom traktu, i naziva se vazektomija. Prilikom vazektomije se blokira sjemeni kanal koji povezuje testise sa prostatom i ostalim reproduktivnim organima. Kod žena, 'podvezuju' se jajnici koji prenose jajnu ćeliju. Dozvoljenost sterilizacije zavisi od njene reverzibilnosti (što znači da mora postojati mogućnost da se vrati na staro stanje). U ovom trenutku, stopa reverzibilnosti od 40% nije dovoljno visoka da bi se dozvolila sterilizacija. Veći uspjeh se može postići sa poboljšanim mikrohrurškim tehnikama, a sve dok ne dostignemo reverzibilnost od makar 80%, teško se može dozvoliti sterilizacija.

Može li žena koristiti sredstva za kontracepciju bez muževljevog odobrenja? Žena ima potpuno pravo da koristi kontraceptive čak i bez pristanka svog supruga.¹³⁶ Ali, ne bi trebalo da koristi metod koji bi ugrožavao bračna prava njenog supruga. Na primjer, ona ga ne može primorati da koristi kondom ili da praktikuje coitus interruptus. Ovo pravilo se zasniva na principu da je muževljevo pravo nad njegovom ženom da ona uvijek bude seksualno dostupna i kooperativna. To pravo se, međutim, ne proteže na rađanje njegove djece. Rađanje ili neradađanje djece je lična odluka žene, i ona smije koristiti kontraceptivna sredstva ukoliko ona ne ometaju bračna prava njenog muža.

To je bio pravni aspekt šerijata. Ali, na praktičnom nivou, takve odluke se najbolje donose međusobnim dogovaranjem između dvoje supružnika; u protivnom, može doći do nerazumijevanja i nepovjerenja. Pravni aspekt je tu da zaštiti osnovna prava žene, ali u stvarnom svijetu, čovjek i žena moraju zasnovati svoj život na ljubavi, milosti i saradnji, kao što kaže Kur'an: "I jedan od dokaza Njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite, i što između vas postavlja ljubav i samilost; to su, zaista, pouke za ljude koji razmišljaju" (30:21).

D. ABORTUS

Islamski pristup pitanju kontrole rađanja i abortusa je veoma balansiran. On dozvoljava ženi da spriječi trudnoću, ali joj zabranjuje da je prekine. Abortus nakon implantacije oplodjenog jajašca u matericu je apsolutno zabranjeno i smatra se za zločin protiv Božijeg zakona i nerođenog djeteta. Sa islamske tačke gledišta, nelegitimnost abortiranja ne zavisi od toga da li fetus ima status ljudskog bića ili ne. Iako Islam ne priznaje fetus kao ljudsko biće, on mu i dalje daje pravo mogućeg života.

Abortus je u zapadnom svijetu postao uobičajen zbog mnogih razloga:

1. ponekad je po srijedi izbor između djeteta i karijere;
2. ponekad je po srijedi izbor između djeteta i luksuznog načina života;
3. ponekad se ne želi roditi vanbračno dijete;

¹³⁶ Minhadž, II tom, str. 276.

4. ponekad je po srijedi pogrešan djetetov pol,

5. ponekad je po srijedi bilo silovanje.

Svi ovi razlozi su neprihvatljivi sa islamske tačke gledišta. Prva dva izgovora ocrtavaju sebičnu prirodu ovog materijalističkog društva. Allah kaže: “Reci: ‘Dođite da vam kažem šta vaš Gospodar propisuje: ...da djecu svoju, zbog neimaštine, ne ubijate - Mi i vas i njih hranimo...’” (6:151). Takođe kaže: “Ne ubijajte djecu svoju iz straha od neimaštine, i njih i vas Mi hranimo, jer je ubijati njih doista veliki grijeh” (17:31). Treći izgovor je posljedica onih seksualnih odnosa koje Islam strogo zabranjuje. Četvrti izgovor nije manje okrutan nego što je bio običaj preislamskih Arapa da zakopavaju živu žensku djecu. Što se tiče petog slučaja, djevojka mora uzeti pilulu ‘za sljedeće jutro’ ili RU486 odmah nakon što se desi seksualni napad, kako bi spriječila moguću implantaciju oplodene jajne ćelije. Ali, ako je trudnoća već utvrđena, tada Islam ne dozvoljava abortus. U takvim slučajevima, Islam pita: zašto ubiti dijete radi zločina njegovog oca? Što se tiče ženine reputacije, Islam strogo zabranjuje da se ponižavaju žrtve silovanja; umjesto da se one ogovaraju, treba da im se pokaže razumijevanje. Moderna tehnologija, kao što je ultra zvuk, omogućila je da se sazna da li dijete ima neki defekt mnogo prije nego što se ono rodi. Neki ljudi opravdavaju abortus onda kada je fetus defektan. Današnji mudžtehidi ne dozvoljavaju takav abortus; oni kažu da roditelji treba da se mole i nadaju da će dijete biti normalno i zdravo. Postoje mnogi slučajevi u kojima su se prognoze ljekara pokazale pogrešnima! Drugim riječima, naši mudžtehidi kažu da je dozvoljeno preduzeti preventivne mjere prije nego što se trudnoća desi, ali nakon što se ona već dogodila, onda nije dozvoljeno abortirati fetus čak i u slučaju da je on defektan. Šerijat dozvoljava abortus samo onda kada doktori sa sigurnošću izjave da će nastavljanje trudnoće ugroziti život žene. Ova dozvola se bazira na principu ‘manjeg od dva zla’ koje je u islamskoj pravnoj terminologiji poznato kao el-ehemm we-l muhimm (važnije i manje važno). Poslanik je rekao: “Kada dvije zabranjene stvari zajedno zadese osobu, tada će manja biti žrtvovana radi veće”. U ovom slučaju, čovjek se suočava sa dvije zabranjene stvari: ili da se abortira nerođeno dijete, ili da se dopusti da umre majka. Očigledno je da je drugi slučaj gori od prvog, te je zato dozvoljen abortus da bi se spasio život žive osobe.

PETI DIO - NOVE TEHNIKE U LJUDSKOJ REPRODUKCIJI

Rođenje prve “bebe iz epruvete” 1978. godine bilo je na naslovnim strana širom svijeta. Čitavo čovječanstvo, s izuzetkom Vatikana, s radošću je dočekalo ovaj novi napredak u ljudskoj nauci. Na kraju krajeva, čovjek je najvažnije Božije stvorenje. Allah je stvorio svemir za čovjeka, a čovjeka je stvorio za Sebe. Tokom posljednjih pedeset godina, čovjek je napravio veliki skok u nauci i tehnologiji. Jedna od stvari koje su nas najviše zadivile je nova tehnika u ljudskoj reprodukciji. Zanimljivo je primijetiti da je Islam čak i po ovom pitanju zauzeo sredinu između dva ekstremna pogleda: s jedne strane, rimokatolička crkva je kategorički osudila oplođivanje iz epruvete, vještačko oplođivanje i surogatno materinstvo. S druge strane, ljudi liberalnih pogleda dozvoljavaju ove metode bez obzira da li se one primjenjuju kod bračnih parova ili ne. Islam, kao što ćemo kasnije vidjeti, dozvoljava novu tehnologiju u reprodukciji samo ako se ona primjenjuje kod bračnih parova. U ovom poglavlju, mi ćemo ispitati nove tehnike koje su stvorene u cilju da pomognu parovima u reprodukciji, i vidjeti da li se Islam slaže sa njima ili ne.

A. TEHNIKE LJUDSKE REPRODUKCIJE

1. Vještačko oplođivanje od strane supruge

Ovo oplođivanje se koristi kada suprug može proizvesti sjemenu tečnost, ali ona nije potpuno sposobna da postigne oplođenje. Manjkavost sjemene tečnosti može se pripisati malom broju aktivnih spermatozoida ili njihovoj nemogućnosti da brzo prodru do jajne ćelije. Ovakvo oplođivanje se može takođe koristiti kada suprug pati od prevremene ejakulacije. U ovoj tehnici, sjemena tečnost se dobija od supruge putem masturbacije, a onda se napravi njen koncentrat u laboratoriji kako bi se njen kvalitet “poboljšao.” Ta sjemena tečnost se zatim unosi u matericu supruge u danima najveće plodnosti, tako što se ubrizgava injekcijom. U zavisnosti od pravila svakog medicinskog instituta, ubrizgavanje injekcije može izvršiti doktor, medicinska sestra ili sam bračni par. Što se tiče šerijata, nema nikakvih prepreka vještačkom oplođivanju od strane supruge, naravno pod uslovom da se radi o zakonito vjenčanom bračnom paru

Pošto je masturbacija je zabranjena, kako onda možemo dobiti muževljevu sjemenu tečnost za vještačku oplodnju? Tačno je da je po šiitskom fikhu masturbacija zabranjena, ali smo mi već rekli da je dozvoljena masturbacija ako je sprovodi bračni partner! Stoga, u slučaju vještačke oplodnje, žena može masturbirati svoga muža da bi dobila sjemenu tečnost. Zanimljivo je kako je rimokatolička crkva pokušala da riješi ovaj problem: “Rimokatolička crkva dozvoljava vještačku oplodnju ukoliko se koristi muževljeva sjemena tečnost, i ukoliko je ona proizvod seksualnog odnosa sa njegovom suprugom a ne proizvod masturbacije, ali to obično

uključuje snošaj u doktorskoj ordinaciji, što se teško može nazvati romantičnim,” rekao je otac Wolak.¹³⁷

2. Vještačka oplodnja od strane donatora

Ova vrsta vještačke oplodnje je veoma slična onoj koja se sprovodi od strane supruge. Ona se koristi kada je muževljeva sjemena tečnost manjkava i po kvalitetu i po kvantitetu. U zapadnjačkom društvu, neke žene koje odluče da se uopšte ne udaju ali da imaju dijete, koriste ovaj metod kako bi začele. U Engleskoj, od dvije do četiri hiljade novorođenčadi se rađa godišnje putem ove metode.

Što se tiče Islama, ovakva vještačka oplodnja je apsolutno zabranjena, zbog toga što oplodnju izvršava donator a ne zakoniti suprug. Ali, budući da ovdje nije uključen nikakav seksualni odnos između žene i donatora, neki ljudi bi upitali kako onda može biti haram? Kur'an jasno kaže: “Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim” (24:30). Božanska naredba da se čuvaju stidna mjesta nije specificirana, ona ne kaže da treba da ih čuvamo od nedopuštenog seksualnog odnosa, nego kaže da ih čuvamo od svačega osim od svoga bračnog partnera. Allah opisuje vjernike riječima: “oni koji stidna mjesta svoja čuvaju, osim od žena svojih... a oni koji i pored toga traže, oni u zlu sasvim pretjeruju” (23:5-7). Stoga, čak i ubrizgavanje sjemene tečnosti drugog čovjeka predstavljalo bi prelaženje granice i kršenje Allahove naredbe.¹³⁸

Kakav je status djeteta koje je začeto putem vještačkog oplođivanja od strane donatora? Ako bi, ne daj Bože, žena začela dijete na ovaj način, onda se to dijete neće smatrati nezakonitim zbog toga što ono nije začeto putem bluda, koji uključuje nedopuštene seksualne odnose. Odnos majka-dijete je u takvim slučajevima jasan, a što se tiče odnosa otac-dijete, većina naše današnje uleme je donijela odluku da će se novorođenče smatrati djetetom davaoca sjemena; dijete će ga moći naslijediti i biće mahram njegovoj ženi i djeci.¹³⁹

Ova odluka mudžtehida se zasniva na hadisu koji daje primjer veoma sličan slučaju djeteta koje je začeto na vještački način od strane donatora. Ovaj hadis je prenesen iz raznih izvora od strane imama Hasana, imama Muhammeda El-Bakira i imama Džafera Es-Sadika (alejhim selâm). Imamima je postavljeno sljedeće pitanje: ako bi žena imala odnos sa svojim mužem, a odmah nakon toga otišla svojoj robinji i imala sa njom lezbijski odnos, tokom kojeg sjeme njenog muža isteče iz nje i dospije u matericu robinje, pa ta robinja zatrudni - šta će se desiti u ovakvom slučaju? Imami su, nakon što su objasnili kakva kazna sljeduje te dvije žene, rekli da će dijete koje rodi robinja pripasti vlasniku sjemena.¹⁴⁰ To je veoma dobar primjer kako naša ulema rješava probleme modernog doba iako oni koriste iste stare islamske izvore!

¹³⁷ The Vancouver Sun, 11. mart 1987, str. A7.

¹³⁸ Ovaj odgovor dugujem rahmetli šejhu Muhammedu Dževadu El-Mugnijji, iz njegove briljantne knjige El-Fikh ale-l-mezahibi-l-hamsah, str. 374.

¹³⁹ El-Fikh, str. 375-376; Minhadž, II tom, str. 395; Tahrir, II tom, str. 621-622.

¹⁴⁰ Wasa'il, XVIII tom, str. 426-428.

3. Oplođivanje iz epruvete

Prve dvije metode odnosile su se na slučajeve kada je muška sjemena tečnost bila manjkava po kvalitetu i po kvantitetu. Oplođivanje iz epruvete je tehnika koja se uglavnom koristi kod žena čiji su jajovodi blokirani i ne mogu se izliječiti osim putem hirurškog zahvata. Takođe, koristi se kod onih koji ne uspijevaju ostati u drugom stanju iako imaju normalne jajovode, nakon što se isključe svi mogući razlozi za neplodnost.

Kod oplođivanja iz epruvete, od majke se kroz malu štrcaljku uzme jedna ili više jajnih ćelija koje se stavljaju u epruvetu. Onda se koristi muževljevo sjeme da oplodi jajnu ćeliju. Nakon oplodnje, zigot se može razvijati u epruveti sve dok ne dođe do stadijuma kada se sastoji od osam ćelija. Onda se on unosi u majčinu matericu.

Oplodnja iz epruvete se može koristiti kada muževljeva sjemena tečnost sadrži mali broj spermatozoida tako da oni teško mogu sami oploditi jajnu ćeliju u jajovodu. Putem oplodnje iz epruvete, sjeme takve osobe se koristi za oplodnju jajne ćelije u epruveti. Što se tiče šerijata, oplodnja putem epruvete je dozvoljena dok god se ona vrši između dvoje ljudi koji su zakonito vjenčani.

4. Ostale mogućnosti oplodnje koje je razmatrala naša ulema

Važno je znati da naši mudžtehidi idu ispred naučne tehnologije u odlučivanju o religijskim i etičkim pitanjima koja se tiču ljudske reprodukcije. Kada govore o vještačkoj oplodnji, oni takođe govore o sljedećim mogućnostima¹⁴¹:

1. Dozvoljeno je napraviti vještačku jajnu ćeliju, oploditi je sa muškom sjemenom tečnosti, a onda pustiti da se dijete razvija u vještačkoj materici. U ovom slučaju, dijete će biti u potpunom srodstvu sa ocem. U krajnjoj liniji, to bi bilo dijete bez biološke majke.
2. Dozvoljeno je napraviti vještačku sjemenu tečnost i ubrizgati je u ženinu matericu. Takvo dijete će biti u potpunom srodstvu sa majkom. U krajnjoj liniji, to će biti dijete bez biološkog oca.
3. Dozvoljeno je uzeti vještački napravljenu jajnu ćeliju i vještački napravljenu sjemenu tečnost, a onda izvršiti oplodnju i pustiti da se zigot razvija u vještačkoj materici. Takvo dijete neće biti ni sa kim u srodstvu.
4. Ako se rode dječak i djevojčica kao blizanci putem prethodno navedenih metoda, onda će u prva dva slučaja oni biti smatrani za prirodne blizance, dakle - neće se moći vjenčati jedno sa drugim, a u trećem slučaju, neće se smatrati za blizance jer nemaju roditelje.
5. Surogatno materinstvo

¹⁴¹ Prvi primjer su spomenuli i Ajetullah El-Hu'i i Ajetullah El-Homeini; ostala tri je spomenuo samo El-Homeini. Minhadž, II tom, str. 395, i Tahrir, II tom, str. 622-3.

Surogatno materinstvo je nusproizvod vještačke oplodnje. Ono je pokrenulo mnoga kontroverzna pitanja u pravnim i etičkim krugovima širom svijeta, naročito nakon slučaja "bebe M" iz 1987. godine.

Surogatno materinstvo znači da žena dozvoli da oplodena jajna ćelija drugog para bude ubrizgana u njenu matericu. Tako će ona do kraja trudnoće nositi dijete drugog para. To se može učiniti besplatno, a može i za novac, kao što je bio slučaj kod bebe "M." Ta procedura ljudske reprodukcije se primjenjuje kada žena ima problema sa izdržavanjem trudnoće do njenog kraja.

Sa šerijatske tačke gledišta, surogatno materinstvo kako je naprijed opisano nije dozvoljeno, zbog toga što se sjemena tečnost druge osobe ubrizgava u matericu žene. To se ne slaže sa Kur'anskim ajetom koji kaže da vjernice treba da čuvaju svoja stidna mjesta, osim od svojih zakonitih supružnika.

Ipak, u islamskom braku postoje određene procedure koje dozvoljavaju neku vrstu surogatnog materinstva. Na primjer, ako žena ima problema sa nošenjem djeteta njenoga muža do kraja trudnoće, onda se muškarac može oženiti drugom ženom (bilo putem privremenog ili trajnog braka), a onda se jajna ćelija prve žene, koja je već oplodena muževljevim sjemenom, može ubrizgati u matericu druge žene sa njenom dozvolom.

Kojoj od dvije žene će dijete pripasti? Da li će ono pripasti genetskoj majci (prvoj ženi) ili biološkoj majci (druvoj ženi)? Prema mišljenju Ajatollaha Homeinija, to zavisi od starosti fetusa. Ako je on ubrizgan u matericu druge žene nakon četiri mjeseca, onda će pripadati prvoj ženi - druga žena je tada samo loža, a ako se on unese u matericu druge žene prije nego što navrší četiri mjeseca, onda je teško reći da dijete pripada prvoj ženi.¹⁴²

Ali, postoji još jedno mišljenje kada je riječ o ovakvom odnosu. Već sam govorio o 'urfî i šar'î definicijama. U ovom slučaju, obični ljudi imaju neko svoje mišljenje o odnosu između djeteta i majke. 'Urf bi rekao da je žena koja rodi dijete prava majka. Dakle, sudeći po 'urfî poimanju, rekao bih da dijete pripada njegovoj biološkoj majci, drugoj ženi, bez obzira na vrijeme unošenja fetusa u njenu matericu. To dijete će biti mahram njenoj drugoj djeci, i takođe će je moći nasljeđivati. Što se tiče odnosa između djeteta i prve žene, rekao bih da je njen status genetske majke, iako ona nije biološka majka, postavlja iznad rizâ'î majke. (Rizâ'î majka je žena koja nije rodila dijete, ali ga je dojila, tj. majka po mlijeku). Zasnovano na ovom odnosu, dijete će biti mahram svoj djeci prve žene, čak i ako ona potiču od drugog oca; ipak, ono neće moći da nasljeđuje od nje, zbog toga što se pravo naslijeđivanja bazira na srodstvu po materici.

¹⁴² Tahrir, II tom, str. 623.

B. NEKA ETIČKA PITANJA

Ono što ćete nadalje čitati su pitanja koja se sa šerijatske tačke gledišta diskutuju po prvi put. To su rezultati mojih prvobitnih interpretacija. Nadam se da će ovo stimulisati plodnu diskusiju među našim mudžtehidima.

1. Uništavanje dodatno oplodjenih jajašca:

U većini slučajeva vještačkog oplodjivanja, iz ženinog tijela se uzimaju tri jajašca, i sva tri se oplodjavaju muškom sjemenom tečnošću. Ali, samo jedno se koristi za ponovno postavljanje u ženinu matericu. Ukoliko prvi pokušaj ne uspije, onda se koriste ostala oplodjena jajašca. Pitanje koje je podiglo mnogo prašine odnosi se na preostale neželjene oplodjene jajne ćelije. Šta se treba učiniti sa ostalim oplodjenim jajašcima? Moraju li biti iskorišćena? Smiju li biti uništena?

Prema šerijatu, ne bi trebalo da bude problema sa uništavanjem preostalih oplodjenih jajnih ćelija. To neće biti abortus, zbog toga što se abortus događa samo onda kada se oplodjena jajna ćelija ugnijezdi u zidu materice, a i zbog toga što se abortus događa samo u ženskom tijelu, a ne u epruveti na laboratorijskom stolu!

2. Zaleđeni embrioni:

Još jedan nusprodukt nove tehnologije su i takozvane banke sperme u kojima se sjemena tečnost i oplodjene jajne ćelije čuvaju u zamrznutom stanju. Ovdje se moraju postaviti četiri pitanja:

1. Da li je dozvoljeno da muškarac čuva svoju sjemenu tečnost u zamrznutom stanju? Na sličan način, da li je dozvoljeno da bračni par čuva svoja oplodjena jajašca za buduću upotrebu? Ne mogu da navedem ni jedan šerijatski razlog koji bi zabranjivao ovakav postupak. To se nimalo ne razlikuje od slučaja kada osoba daje svoju krv.
2. Da li je dozvoljeno prodavati sjemenu tečnost ili oplodjena jajašca? Čovjek ne može prodati svoje sjeme da se ono ubrizga u matericu druge žene; on ga može prodati samo nekoj naučnoj instituciji radi medicinskog istraživanja. Na sličan način, par ne može prodati svoju oplodjenu jajnu ćeliju koja bi se ubrizgala u matericu druge žene.

3. Može li žena koristiti sačuvanu oplodjenu jajnu ćeliju ili sjemenu tečnost svoga muža nakon njegove smrti? Očigledno, ne postoji ništa što bi je spriječavalo da to uradi. Zaleđena jajna ćelija (oplodjena od strane sjemena njenoga muža) je njeno vlasništvo i zbog toga je ona može koristiti. Dijete će, naravno, biti zakonito. Ali, ovo će biti dozvoljeno samo ako se žena ponovo ne uda za drugoga čovjeka nakon muževljeve smrti. Pošto Islam ne dozvoljava ženi da ima više od jednog muža u isto vrijeme, drugi muž će zauzeti mjesto prvoga muža, prema ajetu koji glasi: “Vjernici su oni koji čuvaju svoja stidna mjesta, osim od svojih supružnika” (23:5).

4. Može li žena koristiti oplodjenu jajnu ćeliju nakon što se razvede od svojega muža? To je dozvoljeno samo ukoliko se ona ponovo ne uda za drugog čovjeka. Čim se ona uda za drugog

čovjeka, ona više ne može koristiti oplodeno jajašce ili sjemenu tečnost svojeg prethodnog muža. Osnova za ovaj stav je ista kao i u prethodnom slučaju.

RIJEČNIK MANJE POZNATIH RIJEČI

HARÂM: zabranjeno. Nužno je uzdržavati se od djela koja su haram. Ako neko počini haram, biće kažnjen ili pred Islamskim sudom, ili na onome svijetu, ili oboje.
IHTIJÂT VÂDŽIB: vadžib iz predostrožnosti. Iste je važnosti kao i vadžib, sa tom razlikom što, kada god neki mudžtehid kaže da je nešto vadžib iz predostrožnosti, njegovi sljedbenici mogu da napuste njegov taqlid (vodstvo) po tome pitanju i mogu slijediti fetvu nekog drugog mudžtehida, pod uslovom da on ima drugačije mišljenje.

DŽÂ'IZ, HALÂL, MUBÂH: dopušteno, dozvoljeno, zakonito, legalno. Ovim riječima se označavaju stvari ili djela koja su dozvoljena. Nema nagrade ako se ova djela izvršavaju, niti ima kazne ako se zapostave.

MARDŽA' (pl. **MARÂDŽI'**): doslovno, ova riječ znači ono na što se poziva. Koristi se za mudžtehide najvišeg ranga na čije se mišljenje ljudi pozivaju.

MEKRÛH: pokuđeno, neodobreno. Ova riječ se koristi za djela koja su pokuđena, ali nisu haram. Ako neko počini neko pokuđeno djelo, neće biti kažnjen, a ako se uzdrži od toga, neće biti nagrađen.

MUDŽTEHID ili **FÂQIH** (pl. **FUQAHÂ'**): pravnik, vjerski učenjak koji je stručnjak za islamske zakone, ili šerijat. Obično se koristi za mudžtehide najvećeg ranga čije mišljenje ljudi slijede.

SUNNET ili **MUSTEHAB:** preporučeno, dobro. Odnosi se na djela koja su preporučena, ali nisu vadžib. Ako ih ko izostavi, neće biti kažnjen, a ako ih učini, biće nagrađen.
VÂDŽIB: obavezno, neizostavno. Djelo koje se mora izvršiti. Čovjek će biti kažnjen ako zapostavi neko vadžib djelo, kao što su na primjer dnevni namazi.

SADRŽAJ

UVOD	2
A. ZAŠTO OVA KNJIGA	2
B. SEKSUALNI ODGOJ.....	3
C. IZVORI ŠERIJATA	4
PRVI DIO - SEKSUALNI MORAL NA ZAPADU	7
A. HRIŠĆANSKI SEKSUALNI MORAL	7
B. VIKTORIJANSKA ERA	8
C. SEKSUALNA REVOLUCIJA	9
DRUGI DIO - OSNOVI ISLAMSKOG SEKSUALNOG MORALA	11
B. ODBRANA ISLAMSKOG STAVA	15
1. Mišljenje Fatime Mernisi	16
2. Mišljenje El-Gazalija.....	20
3. Ljubav prema Bogu pored ljubavi prema ovome svijetu.....	22
C. KRITERIJUM ZA ODREĐIVANJE MORALNOG I NEMORALNOG	24
1. Moralno regulisanje seksa	25
2. Islam i lična sloboda.....	26
TREĆI DIO - STRUKTURA ISLAMSKOG SEKSUALNOG MORALA	28
A. PUBERTET: POČETAK SEKSUALNOG ŽIVOTA	28
B. KAKO SE BORITI PROTIV SEKSUALNOG PORIVA PRIJE BRAKA?	30
1. Nemoralni načini	30
2. Zakoniti privremeni načini	35
C. BRAK	37
Svadbena ceremonija	38
Vrijeme za seksualni odnos	40
Seksualne tehnike.....	41
ČETVRTI DIO - KONTRACEPCIJA I ABORTUS	47
A. UVOD	47
B. KADA ZAPOČINJE TRUDNOĆA?	48
C. KONTRACEPTIVNE METODE	52
D. ABORTUS	54
PETI DIO - NOVE TEHNIKE U LJUDSKOJ REPRODUKCIJI	56

A. TEHNIKE LJUDSKE REPRODUKCIJE.....	56
1. Vještačko oplodivanje od strane supruge	56
2. Vještačka oplodnja od strane donatora	57
3. Oplodivanje iz epruvete	58
4. Ostale mogućnosti oplodnje koje je razmatrala naša ulema	58
B. NEKA ETIČKA PITANJA	60
RJEČNIK MANJE POZNATIH RIJEČI	62